

XXXIX. A NEMESEK ÉS BIRTOKAIK.

Legvilágosabban a török hódoltság idejében tűnt ki, hogy a vármegyét nem községei, hanem nemescsaládjai teszik. Élnek, működnek és hatnak akkor is, mikor jóformán talpalattnyi birtokuk sincs már a vármegyében. Jogaikat most is a földre alapítják ugyan, de annak élvezetétől megfosztva, mint egyszerű, fegyveres nemesek is gyakorolják. Hogy megértsük, mily óriási átalakúláson ment át a vármegye a török hódítás idejében, első sorban az 1559—1564. évi összeírásokban felsorolt nemescsaládok és birtokosok, valamint javaik jegyzékét közlöm.

Aradvármegyében a mondott években ezek a földesurak:

Birtokos	Község	1559	1560	1561	1564	Birtokos	Község	1559	1560	1561	1564	
Ábrahámfy István	Belső-Csálya	—	—	5	2	Cséffy Balázs	Keszi	—	—	—	2	
	Cserfalva	—	—	—	2		Milátköz	—	—	—	$\frac{2}{3}$	
	Jászpél	—	—	4	3		Dely Balázs	Két-Sopron	1	1	—	—
	Kovási	—	—	—	8		Dóczy Gábor²⁾	Apácza	—	—	4	4
	Külső-Csálya	—	—	2	3		Aranyos-Szóll.	—	—	27	12	
	Ménesi	—	—	—	sz.		Deszk	?	?	—	1	
	Pánád	—	—	sz.	?		Zádorlaka	—	—	6	6	
	Szárcsaháza	—	—	—	1		Dóczy Miklós özv.	Szombathely	2	2	1	$\frac{8}{3}$
Bagdy						Edenfy						
	1) Ambrus	Élésfalva	—	—	$\frac{7}{6}$		1) Ferencz	Két-Sopron	—	—	—	2
2) András	Szentmiklós	—	—	—	1	2) János	Gyarak	—	—	1	—	
Baky						3) László	Szombathely	?	1	—	—	
	1) Albert	Almaszeg	—	—	p.	Farkas						
	2) Gáspár	Tófája	—	—	?		Boldizsár	Két-Sopron	—	—	—	sz.
	3) Menyhért	Bak	—	—	?		Figedy Miklós	Kassa	—	—	—	p.
4) Péter	Tófája	—	—	?	Finta János		Élésfalva	—	—	—	$\frac{7}{6}$	
Balogh	Kisfalud	—	—	7	—		Kisfalud	—	—	—	$\frac{7}{6}$	
	Imre	Szentmiklós	—	—	$\frac{1}{2}$		Szent-Miklós	—	—	—	$\frac{1}{2}$	
Barcsay						Földváry						
	1) Balázs	I. Bebek Gy.	—	—	—		István deák	Kassa	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	2	$5\frac{1}{2}$
2) Boldizsár	Élésfalva	—	—	—	$\frac{7}{6}$	Papi	5	5	9	10		
Basarági						Glesán Miklós	Ötvenablakú	—	—	3	3	
	Balázs	Élésfalva	—	—	10		Gyulafy	Belső-Csálya	2	2	—	—
Bánrévy	Almaszeg	3	3	2	3	1) László	Keresztúr	2	2	—	—	
	Basarág	—	—	4	1		Kovási	6	—	—	—	
	Tófája	—	—	—	?		Külső-Csálya	—	?	—	—	
Bebek	Budincz	—	—	—	?	2) Mihály	Pánád	1	1	—	—	
	György	Keresztúr	—	—	2	Horváth						
	Pálélése	—	8	8	19		1) Boldizsár	Két-Sopron	?	p.	.	.
Salafó	—	—	27	—	2) Ferencz		Bátya	1	1	.	.	
	Szent-Miklós ¹⁾	—	—	—	1		Csolt	3	3	.	.	
Bene János	Keszi	—	—	—	1		Kontraségje	.	?	.	.	
	Milátköz	—	—	—	$\frac{2}{3}$		Kovási	.	6	.	.	
Besenyey	Bodrog	—	—	8	—		Mikelaka	11	17	.	.	
	Lénárt	Hodosd	—	—	4	?	Papok-Fejéregyh	19	19	.	.	

Birtokos	Község	1559	1560	1561	1564	Birtokos	Község	1559	1560	1561	1564
	Papok-Ségje	4	4	.	.		Élészfalva	.	.	.	7/6
	Szombathely	1	1	.	.		Szent-Miklós	.	.	.	1
3) György özv.	Háromfűlű	.	.	.	sz.		Tófája	.	.	?	?
4) István	Gyelid	2	.	.	.	2) Tamás	Bak	.	.	?	.
	Háromfűlű	.	.	.	5	More 1) Imre	Kassa	1 1/2	1 1/2	.	.
	Szent-Pál	3	3	.	.	2) Máté	»	.	.	.	p.
Jász Lukács	Ivánháza	?	?	?	5	Nadányi	Panád	p.	.	.	.
Kasztellánfy	László	1) János	Keresztúr	.	.	2	.
Káthay János	Basarág	.	.	.	7	2) szegények	Bodrog	.	.	.	6 1/2
	Asszonylaka	.	.	4	.	Nagy 1) Balázs	Kovácsi	.	.	8	.
	Két-Sopron	?	p.	.	5		Panád	.	.	2	2
	Ság	.	.	4	7 1/2		Szent-Pál	.	.	5	7
	Szent-Miklós	.	.	?	.	2) Gergely	Almaszeg	.	.	.	p.
Keczer János	Püspökfalva	?	?	.	.	Olcásróvics	Marján	10	10	16	11
Kerecsényi	Deszk	.	.	?	1	Döme	Ötvenablakú	1	1	2	1
László	Két-Sopron	.	.	4	3	Paksy ⁴⁾ Lajos	Panád	1	1	.	.
Kerey Gergely	Ötvenablakú	10	10	.	.	Pathócsy 1) ?	Ároki	3	3	.	.
Kishorváth	Kovácsi	2	2	.	.	2) Boldizsár	Cserfalva	.	?	.	.
Ferencz	Kő	1	1	.	.		Gyarak	.	1	.	.
Lajos Imre	Ötvenablakú	.	.	.	4		Kő	3	3	.	.
Liszty János	Ároki	.	.	.	2 1/2	Pásztóy ⁵⁾	Belső-Csálya	.	.	?	3
[társ Mágocsyval]	Bodorlaka	.	.	.	1	János	Cserfalva	.	.	.	3
	Kovácsi	.	.	.	4 1/2		Gyarak	.	.	.	sz.
	Mácsalaka	.	.	?	.		Jászpél	.	.	6	8
	Nyárrév	.	.	.	?		Keresztúr	.	.	.	1
	Szent-Pál	.	.	7 1/2	2 1/2		Kovácsi	.	.	7	1
Losonczy „úr“	Pörség	?	?	.	.		Kő	.	.	.	2 1/2
Mácsalaky	Háromfűlű	.	.	.	5		Külső-Csálya	.	.	4	2 1/2
Demeter	Szödi	.	.	.	1		Panád	.	.	2	.
Mágocsy	Ároki	.	.	.	2 1/2		Szárcsaháza	.	.	?	sz.
1) Gáspár ⁸⁾	Belső-Csálya	1	1	.	.	Pethő	Ároki	.	.	.	sz.
	Bikács	.	.	2	sz.	1) Gáspár	Bikács	.	.	.	sz.
	Bike	.	.	?	.		Gyelid	.	.	5	sz.
	Bodorlaka	.	.	10	1	2) János ⁶⁾	Bikács*	1/2	1	.	sz.
	Cserfalva	.	.	.	1		Bodorlaka	.	.	.	1
	Fileptelek	.	.	.	3		Cserfalva	.	?	.	.
	Gyarak	.	.	?	1		Gyelid*	2	.	.	.
	Gyelid	.	.	6	4 1/2		Háromfűlű	.	.	7	.
	Háromfűlű	.	.	?	.		Hidegkút	.	.	?	.
	Hidegkút	.	.	?	.		Hodos	.	.	?	.
	Hodos	.	.	?	.		Ménesi*	.	.	1	.
	Jászpél	9	9	.	1		Nyárrév	.	.	.	?
	Kassa	1 1/2	1 1/2	3	p.		Pálélése	.	.	.	2
	Keresztúr	.	.	2	1		Szent-Miklós	.	.	3	.
	Kovácsi	4	4	?	4 1/2		Szent-Pál*	4	4	.	4
	Mácsalaka	.	.	?	.		Szödi	.	?	.	1
	Ménesi	4	4	3	2 1/2		Zábrány	.	.	3	.
	Nyárrév	.	.	?	.	3) Péter	Ároki	.	.	.	sz.
	Ötvenablakú	2	2	4	4		Bikács	1/2	1	1	2
	Panád	.	.	1	2		Bodorlaka	.	.	.	1
	Szent-Pál	.	.	7 1/2	5		Cserfalva	.	?	.	.
	Szödi	.	.	.	1		Gyelid	2	.	.	3
	Zábrány	.	.	?	.		Háromfűlű	2	2	?	.
2) Tamás	Kő	.	.	.	1		Hidegkút	.	.	?	.
Mándy Kelemen özv.	Ötvenablakú	2	.	.	.		Hodos	.	.	?	?
Méregyh	Almaszeg	?	?	2	3						
1) Ferencz	Bak	.	.	.	?						

Birtokos	Község	1559	1560	1561	1564	Birtokos	Község	1559	1560	1561	1564
	Ménesi	.	.	1	.	Névteleneké	Bikács	1	.	.	.
	Nyárrév	.	.	?	.		Gyelid	2	.	.	.
	Szent-Pál	4	4	6	4		Ivánháza	?	.	.	.
	Sződi	.	?	.	.		Jászpél	2	.	.	.
Pongrácz							Kassa	1	.	.	.
Kristóf	Basarág	.	.	7	.		Keszi	.	.	?	.
Radák László	Belső-Csálya	?	?	.	.		Kő	1	.	.	.
	Jászpél	9	9	.	.		Kurtafejéregyház	4	.	.	.
	Kovácsi	?	.	.	.		Mikelaka	2	.	.	.
	Külső-Csálya	?	?	.	.		Ötvenablakú	2	.	.	.
	Ötvenablakú	?	?	.	.		Papi	3	.	.	.
Serjéni Pál	Ivánháza	.	.	4	?		Papok-Ségje	1	.	.	.
	Két-Sopron	1	1	6	1						
Szentmiklós	Élészfalva	.	.	?	7/6	Kir. kincstár	Háromfűlű	2	2	.	.
Balázs	Szentmiklós	.	?	?	1		Jászpél	.	.	16	?
Székely							Két-Sopron	.	.	1	.
1) Miklós	Két-Sopron	.	.	.	1		Lippa-Radna	.	.	22	.
2) Péter		.	.	1	.	Aradi kápt. ⁸⁾	Arad	.	.	2	.
Társy							Bálványos	?	?	.	.
1) Gergely	Almaszeg	.	.	.	sz.		Bátya	.	.	1	3
2) László	»	.	.	.	sz.		Csicsér	?	?	1	2
Ujlaky Sebestyén	Ötvenablakú	.	.	4	.		Csolt	.	.	1	3
Vizesy János	Keszi	.	.	?	.		Erint	.	.	?	.
Zagyvay							Iváncs	.	.	?	?
Simon	Radna	.	.	.	10		Kis-Kér	3	3	?	?
Zay György	Ároki	1	1	1	sz.		Kurtafejéregyház	6 1/2	6 1/2	.	új
deák ⁷⁾ özv.	Bodorlaka	.	.	.	1		Martonoslaka	?	?	?	3
	Cserfalva	.	?	.	.		Mikelaka	.	.	.	13
	Deszkin	.	.	1	.		Novák	.	.	4	4
	Gyarak	.	1	.	.		Papok-Fejéregyháza	.	.	28	20
	Gyelid	.	.	.	1		Papok-Ségje	.	.	4	5
	Háromfűlű	2	2	.	.		Szent-György	.	?	1	2
	Hidegkút	.	.	?	.		Szent-Iván	.	.	?	2
	Kassa	1 1/2	1 1/2	.	p.		Szombathely	.	.	2	8/3
	Kovácsi	4	4	18	1	Aradi prép. ⁹⁾	Arad	.	.	1	3
	Kő	2	2	.	3		Bálványos	.	.	2	2
	Nyárrév	.	.	.	?		Iregd	.	.	.	4
	Ötvenablakú	.	.	1	1		Mikelaka	.	.	20	.
	Pánád	1	1	1	2	Csanádi káptalan	Keszi	.	.	?	.
	Szent-Miklós	.	.	1	.		Milátköz	.	.	.	2/3
	Szent-Pál	3	3	10	7 1/2	Csanádi püspök	Keszi	.	.	.	1
	Sződi	.	.	.	1	Kalodvai	Püspökfalva	.	.	?	6
	Zábrány	.	.	?	.	remeték	Martonos	?	?	?	?
Zeleméry László	Szombathely	.	.	1	8/3						

¹⁾ Vagy a Barcsay Balázsé; a dicator nem tudta biztosan. — ²⁾ 1564-től özvegye. — ³⁾ L. Liszty János. — ⁴⁾ 1559. és 1561. Papy. — ⁵⁾ Paztochy; az 1561. évi hibás másolat után (I. r. 327.) nálam is Pászthory áll. — ⁶⁾ A * -gal jelölt helyeken Pethő Péter társa. — ⁷⁾ Rendesen csak György deák. — ⁸⁾ A káptalan és prépost javait 1559—60. többnyire Horváth Ferencz bitorolta. — ⁹⁾ Néha püspököknek írva. Így pl. az 1564. évi conscriptioiban, mint a mellékelt facsimile bizonyítja, világosan »Arad, Episcopi Aradiensis« áll, a mi csak tollhiba lehet »praepositi« helyett.

x Arad
 P. Arad.

Zarándvármegyében 1561-ben ezek a nemes-családok:

Birtokos-család	Családtág					Birtokos-család	Családtág				
	Faluban	Portával	Pusztá v. szegény	Ismeretlen			Faluban	Portával	Pusztá v. szegény	Ismeretlen	
Ábrahámfy	1	4	3	.	2	Kóródy	1	3	1	2	.
Ártándy	1	4	4	1	.	Köblös	1	2	3	1	.
Bagdy	1	1	2	.	.	Köntös	1	1	.	.	1
Bakó	1	1	1	.	.	Kutassy	1	8	10	3	.
Balassa	1	3	51	.	.	Losonczy	1	90	28	2	15
Balogh	1	1	2	.	.	Lóczy	1	1	1	.	.
Barbély	1	1	1	.	.	Maróczy	1	1	1	.	.
Bay	1	1	.	2	.	Massay	1	14	48	2	1
Bánrévy	1	4	8	.	1	Mathis	1	1	.	.	1
Báthory	2	36	36	2	27	Mágocsy	1	2	5	.	.
Bebek	1	3	6	.	.	Méregh	1	11	42	1	.
Bede	2	2	8	.	.	Miklósy	1	1	.	.	1
Benczy	1	1	1	.	.	Miskey	2	2	5	.	.
Bertalanffy	1	1	.	.	1	Moga	1	10	.	.	10
Bethlen	1	7	86	1	.	More	5	7	25	.	.
Bibarcz	1	1	.	1	.	Nadaby	2	5	8	2	.
Bolyi	1	1	7	.	.	Nadányi	1	1	2	.	.
Bota	1	1	1	.	.	Nagy	8	10	12	3	2
Bökönyi	1	2	6	.	.	Nemes	1	1	2	.	.
Buda	2	6	37	.	.	Neney	1	1	.	.	1
Csáky	1	1	2	.	.	Olcásróvics	1	1	27	.	.
Cséffy	1	2	3	.	.	Orgonás	1	1	1	.	.
Csépán	1	1	5	.	.	Óssy	1	1	.	.	1
Csiga	1	1	.	.	1	Panaszy	1	1	1	.	.
Csóthy	1	1	.	1	.	Pathócsy	2	2	2	1	.
Deres	1	2	10	.	.	Pánthy	1	1	2	.	.
Dersfy	1	9	20	1	.	Pelbárth	1	2	.	2	.
Dóczy	1	4	26	.	.	Pipályi	3	4	1	2	1
Erdőhegyi	7	6	19	2	.	Pisky	1	2	7	.	.
Eröss	3	3	8	.	.	Pongrácz	1	10	91	.	.
Écsjokay	1	3	1	2	.	Porkoláb	1	7	8	2	.
Fertódy	1	1	1	.	.	Póka	1	1	3	1	.
Figedy	1	1	.	1	.	Pörködy	1	2	8	.	.
Finta	1	2	1	1	.	Pribék	1	2	9	.	.
Fogácsy	1	1	2	.	.	Radák	1	1	.	.	1
Földeáky	1	1	1	.	.	Rakóczky	2	4	4	.	2
Földváry	1	1	8	.	.	Saffarith	1	1	4	.	.
Gál	4	5	36	1	.	Sarkady	1	1	18	.	.
Glesán	1	3	8	.	.	Sasy	1	3	4	.	.
Gorbay	2	4	14	1	1	Sárkőzy	1	3	8	.	.
Horváth	3	14	75	.	.	Sárlaky	2	1	3	.	.
Ispán	1	1	.	.	1	Sárosy	1	5	12	.	.
Jakabfy	2	2	1	.	1	Serjéni	1	1	.	.	1
Jász	1	9	61	.	1	Ségi	1	1	.	1	.
Kalmár (Pankotai)	1	1	.	1	.	Simon	2	3	3	.	1
Kalmár (Soklyói)	1	1	.	1	.	Somogyi	1	.	1	.
Kassay	1	1	6	.	.	Szabó	5	5	6	1	1
Káthay	1	1	8	.	.	Szederkényi	1	1	1	.	.
Keczer	1	3	23	.	.	Szentmiklósy	1	2	2	.	.
Kerecsényi	1	1	3	.	.	Székely	4	6	27	.	2
Kerestheli	1	3	8	1	.	Szintay	1	1	10	.	.
Keskeny	1	1	.	.	1	Szokoly	1	4	12	1	.
Kistoldy	1	1	.	1	.	Szterzenkovics	1	5	6	.	1
Kolbász	1	9	27	.	2	Tamásy	1	1	2	.	.
Kovács	1	1	1	.	.	Tarsoly	1	1	.	1	.

Birtokos-család						Birtokos-család					
	Családtag	Faluban	Portával	Pusztia v. szegény	Ismeretlen		Családtag	Faluban	Portával	Pusztia v. szegény	Ismeretlen
Társy	5	5	16	2	.	Vásáry	6	5	12	3	.
Toldy	5	17	48	6	2	Vér	3	2	2	.	1
Torkos	1	1	2	.	.	Vida	1	4	2	2	.
Tóth	1	2	1	1	.	Vizesy	1	1	.	1	.
Vajda	3	7	5	2	2	Zalay	2	5	7	1	.
Varga	1	1	.	1	.	Zay	1	3	12	.	.
Vass	1	3	7	1	.						

Ezenkívül Zarándban 18 portája volt az aradi prépostnak, 28 a káptalannak, 37 a gyulai plébánosnak, 21 az egri s 75 a váradi püspöknek, végre 8 a váradi káptalannak.

1566. után a papok javai teljesen elkallódtak, s a régiebb nemes-családok is többnyire másutt keresték boldogulásukat. Az a 328 család, melylyel Arad és Zaránd területén a török hódítás idejében találkozunk, körülbelül 90%-ban új s nagyobb részét csak akkor emelték ki a jobbágy-ság állapotából a fejedelmek. Adományokat a királyok is osztogattak ugyan, ezeket azonban csak igen ritkán lehetett végrehajtani. A fejedelmek tömegesen is nemesítettek; így nemesítették meg s látták el címekkel 1607-ben a Lippárról Aradra áttelepített 160 rácz katonát, a mi különben csak a papirosan maradt; s 1652-ben így nyilvánították nemeseknek a borosjenei katonákat. Még a más vidékeken meghúzódott nemesek aradi jellegét is megtartották; 1616-ban pl. így kapnak javakat Vajasdon a lippai nemesvitézek s 1642-ben így mentik föl minden teher alól a Váradon időző lippai nemesek szülleit.

Könnyebb volt armálisokat, mint javakat osztogatni. Egy-egy szerény katona néha több falut is kapott ugyan, de többnyire csak élethosszig, vagy zálogba; s ennél bizonyosan többet ért, ha 1616 előtt Lippán, azután pedig Boros-Jenőn adtak neki egy-egy házat s valami szöllőt, vagy más külsőségét. Annyi bizonyos, hogy a török hódítás korabeli arad-zarándi nemesség teljesen különbözött a régitől, de attól is, mely 1695-ön s még helyesebben 1741-en túl vitte a vármegye ügyeit.

Ennek a nemességnek tagjai a következők:

Ajtonyi Jakab deák, az erdélyi harminczadosok felügyelője, 1607. június 26.-án Zsigmond fejedelemtől az aradi Radamirocza és Gyöngyvég (Gienghuig) nevű egészen elpusztult falvakat s Lippán azt a házat kapta, mely Eördögh György s Makay Gáspár háza szomszédságában feküdt¹⁾. 1722. a családot Kis-Jenő ősi birtokosai közé sorolták²⁾.

Albáni (Csirei vagy Csirkei) György, Luka János és Székely Balázs 1559. május 30.-án Tövisgyház és Újfalu zárándi falvak részeit, jún. 1. pedig Aradban az egész Két-Sopron falut kapta I. Ferdinándtól³⁾.

¹⁾ *IV. Lib. Reg.* 114b—115a. — ²⁾ Nagy Iván, Magyarország. Csal. VIII. 320. —

³⁾ *Lib. Reg.* Ferd. 386. és. 411.

The page contains numerous handwritten signatures in various cursive styles, including:

- Bella
- Bocmija
- Haller
- Sapinus
- Tizza
- Lapaha
- Lamor
- Kornis
- Petrus
- Suan
- Comes
- Cappas
- Comitatus
- Zarand

Aradi nemesek névalíráσαι.

Almásy-
címer.

Almásy István jenei lovashadnagyot, talán A. János (1597—1604. jenei, azontúl ugocsa-gyulai) prédikátor és esperes testvérét, 1608. aug. 2. nemesítette meg Báthory Gábor. Erdeméül felhozza, hogy Jenőben s másutt harczolt a törökkel. Azonkívül neki adja Boros-Jenőben azt a házat, melyet ő ott Selmer török aga és Dormicz szpáhi házaiból újra épített s mely szomszédos a *borosjenei lelkész*, tiszteletes Zabragi Mihály és Rózsa János házaival, háta mögött pedig a Körös folyik, míg előtte az országút vezet s a híd. Ezt s a hozzátartozó földet kivészi minden jobbágyi tartozás alól¹⁾.

Alt János és társai Zarándban Nagy-Lazult, Szelecsényt, Rosuczát és Bóhányt 1607-ben szerezték meg Rákóczy Zsigmondtól²⁾.

Andor János lőkősházi lakos a fejedelemtől 1654. szept. 13. nyert nemességet³⁾.

Antal (másképp Lippai) Jánost, Mihályt, Andrást és Györgyöt Rákóczy Gy. 1647. ápr. 1. Gyulafehérvárott Kornis bihari és zarándi főispán kérelmére, főleg pedig tekintve atyjok érdemeit, melyeket a törökök ellenében *Arad* alatt szerzett, hol el is esett s gyermekeit atyai gonddal neveltette a tisztesebb tudományokban s kettőt közölök a hadi pályára adott, — nevezettek címeres nemesekké teszi. Égszínkék mezejű címerökben lovas vitéz látszik, ki jobbában villogó kardját, baljával pedig a ló zablyáját tartja s egy jól fegyverzett törököt leterít a harcban⁴⁾.

Arady György lovaskapitánynak a fejedelem átírta 1651. januárban Gyalún *Felső-Árkos* és *Teczi* falukat s a *Közép-Árkos* és *Lugozó*, szintén zarándi falukban levő részbirtokokat, melyeket néhai Bálintffy István özvegye, Bornemisza Katalin bírt, kitől azonban azt, a volt fejedelem méltóságának megsértése miatt, a kincstár elkobozta, s a borosjenei vár uradalomához csatolta⁵⁾. Lovaskapitány volt még 1655-ben is⁶⁾.

Arathó (Széplaki) Mihály özvegye, Katalin, Nemesvásári Vásáry Albert és Nadaby Erzsébet leánya, 1619-ben fiai nevében is 40 forinton zálogba vetette a nővére, özv. Kónya Péterné útján Tamási és Gyarmat zarándi falvakban örökjogon reászált javakat⁷⁾.

Abrahámffy (Gerlai) István békési főispán († 1536.) unokái a XVI. század végén még jelentékeny szerepet vittek Zarándban. Istvánnak négy gyermeke maradt: István, Imre, Farkas és Borbála; István Nagyéchy Klárát vette el feleségül, Erzsébet pedig Váncsodi Nagy Mihályhoz ment férjhez. 1580-ban *Péter* (Farkas fia), *Gáspár* (az ifjabb Farkas fia, Imre unokája) és János volt váradi kanonok (az idősb István testvérének, Ferencznek fia) vagyónán olykép osztozkodott a család, hogy a bihari Tamáshida s a zarándi Gyarmat és Zerind egy részét Klára és fia György, a másikat Imre fia Farkas és Erzsébet (Nagy Mihályné), a harmadikat pedig György és Farkas kapja⁸⁾. Még azon év június 2. Abrahámffy Farkas Nagyéchy Klárának, István özvegyének adta Gyarmaton, Bél-Zerinden, Tamáshidán s több békési faluban levő jószágait⁹⁾. 1584. február 27.-én Báthory Zsigmond István és Nagyéchy Klára fiának, Jánosnak, Tamáshidán, Nagy-Zerinden és Gyarmaton *új adományúl* adott némely jószágot¹⁰⁾.

¹⁾ V. L.R. 127ab. — ²⁾ N.R.A. 1821., 38. — ³⁾ XXVI. L.R. 459—460. — ⁴⁾ XXIII. L.R. 57a—58a. — ⁵⁾ XXV. L.R. 320—22. — ⁶⁾ XXVI. L.R. 662. — ⁷⁾ N.R.A., 106., 62. — ⁸⁾ N.R.A. 1731., 40. V. ö. Haan, Dipl. 194—99. a Károlyi-ltból. — ⁹⁾ Károlyi-lt. Haan, 199—200. — ¹⁰⁾ I. L.R. 183ab.

E János Parlaghy Fruzsínát vette feleségül; úgy látszik, 1589. táján húnyt el, mert Rudolf király ekkor parancsolta meg, hogy Dengeleghy Miklóstól, Parlaghy Anna urától gyámságba fogadott leányát, Katalint, beigtassák Nádudvar és Angyalháza szabolcsi helységek részjóságába¹⁾. 1593-ban zarándi javainak maradványait is elvesztette a család; ekkor ugyanis Váradi Pálffy Mátyásné, Pipály Anna (néhai Pipály János és Ábrahámffy Zsófia leánya) a Tamáshídán, Bél-Zerinden, Gyarmaton, továbbá a békési Vésztő, Magor, Csaba, Csabacsúd, Csákóhegyes és a csanádi Gerendás, Szente-Tornya, Megyer s Két-Sopron falvakban levő Ábrahámffy-javakat 500 frtéért Pálffy Mátyásnak s István és Katalin nevű leányának zálogosította el²⁾. Ez a tősgyökeres család Arad-Zarándban ezentúl csak 1758. tűnt fel újra.

Ács (Nagyszelindi) Jánost, Györgyöt és Mihályt 1651. február 16.-án címeres nemessékké tette s egyúttal a jenei kapitány alá rendelte a fejedelem³⁾.

Árky Miklós 1638-ban jenei nemes varga volt⁴⁾.

Bajtőrő Ferencz 1607. febr. 20.-án Horváth Jánostól ötven forintért örökáron megvette Ménlő-Dud falut, melyet Gábor fejedelem 1608. június 8. át is íratott az ő nevére⁵⁾.

Bakos János 1638-ban jenei nemes varga volt⁶⁾.

Balás (Tótváradjai) Mátyást, ki Lippa visszaszerzésében szerzett érdemeket, testvéreivel (Jánossal, Farkassal, Mihálylyal és Márkkal) együtt 1609. febr. 20. nemességre emelte s Lippán a Német-útczában a Rácz László, Nagy Farkas és Tizedes Mihály szomszédságában levő házzal ajándékozta meg Báthory Gábor. Címerének kék mezejében vértől csepögő kardot tart egy emberi kar⁷⁾.

Balás István s általa testvére, András, 1609. ápr. 17.-én kapott nemességet, az előbbivel mindenben egyező címert s Lippán a Tövisvár utczában Rácz Miklós, Rácz Sinuk és Szakállos Mátyás szomszédságában egy házat⁸⁾. Egy Balás Miklóst Feltótról a Körös mellékén lakó jobbágyok már 1572-ben követségbe küldtek a nagyvezírhez⁹⁾. István ennek fia lehetett.

Balássy (Soklyói) Mihály mezei katonát, feleségét Szél Annát s gyermekeiket, Jánost és Katalint, 1608. júl. 28. nemessítette meg Báthory Gábor fejedelem és címerül lovon ülő pánczélos, sárgacsizmás, oldalán aranyozott kardú s jobbájában lándsával átszúrt, tatár-fejet tartó vitézt festtetett számukra¹⁰⁾.

Balkó György 1607-ben Rákóczy Zsigmondtól részjóságokat nyert Nagy-Lazul, Szelecsény, Rosuczsa, s Bohány falvakban, mi ellen máj. 29. Sebesy Farkas tiltakozott¹¹⁾. Balkó Istvánt Kornis Zsigmond bihari és zarándi főispán, kinek gyermekkorától fogva nemes szolgája volt, 1634. május 23. feleségével Jeney Ilonával s gyermekeikkel együtt megajándékozta Lázon egy egész és egy félhelyes jobbágytelekkel s egy majorházzal. Adományát 1638. december 9.-én Rákóczy György fejedelem is megerősítette¹²⁾.

¹⁾ *NRA.* 1228., 39. Egyéb, e javakra s magára a családra vonatkozó iratok u.-o., fasc. 1229. — ²⁾ *NRA.* 1'31., 39. — ³⁾ *XXV. LR.* 469—470. Címerökben a koronából előrenyúló s kardot villogtató kard van. — ⁴⁾ *XXVII. LR.* 83b—87a. — ⁵⁾ *V. LR.* 137a—138b. — ⁶⁾ *XVII. LR.* 83b—87a. — ⁷⁾ *VI. LR.* 109—111. — ⁸⁾ *U.-o.*, 219. — ⁹⁾ *Szalay* Erdély és a porta, 61. — ¹⁰⁾ *V. LR.* 193a. — ¹¹⁾ *NRA.* 1821., 38. — ¹²⁾ *XIX. LA* 127b—128a.

Balogh Ézsaiásnak már 1607-ben háza volt Lippán a Solymos-útczában¹⁾. A következő évben június 9.-én hű hadiszolgálati fejében már mint lippai helyettes várkapitány kapta Gábor fejedelemtől az aradmegyei Kovácsi (most Kovaszincz) falut, mely idáig a lippai várhoz tartozott²⁾. Rokona lehetett B. Gáspár, ki 1609. ápr. 30. Székely Istvánnal társaságban nyerte a lippai várhoz tartozó Újfalut³⁾; s talán Lippai B. István is, kit Bethlen Gábor 1614. január 22.-én megerősített a Radna pusztúttal falu területén levő malom birtokában, melyet még Báthory Gábor ajándékozott neki⁴⁾. Alkalmasint más családhoz tartozott Balogh Ferencz, kinek halála után a fejedelem 1650. június 26. a hunyadi Ohabán s a zarándi Pestereán levő részjóságokat testvérének, B. Máténak s feleségének, Brády Katalinnak 300 magyar forinton vetette zálogba⁵⁾.

Bálintffy (Borosjenei) Ferencz és felesége, nemes Nádudvary Zsuzsánna, 1649-ben 50 császári talléron a tizedtől és kilenczedtől való mentességet vett két szüllejére nézve, melyek közül az egyik Somkeréken a Nagyszöllőben Simándy István és Bárdy János deák, a másik pedig a Makrán levő Kis-Szöllőben Hegyessy János és Lippay Pál borosjenei lakosok szülleje közt feküdt. Ezt a vételt 1649. decz. 13.-án a fejedelem is megerősítette⁶⁾. Két nap mulva Zsuzsánna asszony atyjának, Istvánnak, halála után, mint családja utolsó tagja, más javakért az egész Békés városát átengedte a fejedelemnek, ki ezt viszont ezer magyar forinton Teleky János özvegyének, Bornemisza Annának vetette zálogba⁷⁾. Nagybátyja lehetett B. Kristóf, kinek 1650-ben háza volt B.-Jenőben⁸⁾. 1651. január 9. a most már Marosjáráról nevezett Bálintffy Ferencz és felesége viszont 80 magyar forinton vette zálogba a feltóti járásban levő Siligovicza pusztúttal falut⁹⁾. E családnak maig is élnek tagjai Aradvármegyében. Belőle származik B. Etelka, írói nevén Hajnalka (szül. Boros-Jenőn, 1844. márcz. 26.).

Bánhegyesy (Borosjenei) János, »neve nagy dicsőségével végzett munkái jutalmául«, a fejedelemtől 1626. júl. 11. a Csanádban újból telepített Sajtit (Sajtyént) kapta¹⁰⁾. Leányai lehetek Zsuzsánna (Zöldy István özvegye) és Fruzsina (Szentandrassy Tamás özvegye), kik 1655. okt. 23. igényt tartottak Eperjes, Porond és Bekény zarándi falvakra¹¹⁾.

Báthory (Somlyai) István 1603. febr. 28.-án tett végrendeletében egyebek közt Babocsa és Világos várát is Báthory Erzsébetre hagyta¹²⁾. Az országbíró 1605. júl. 25. hűnyt el s a Báthory-javak, melyek amúgy is idegen kézen voltak már, 1613. jog szerint is a kincstárra szálltak.

Bebek. L. I. kötet, 290. l.

Belényesy János, az egrí püspök kancellárja, 1552. márcz. 28.-án I. Ferdinándtól nemes Császár Miklóssal közösen kapta a zarándi Fajdas falut s Újfalut, Somos és Kis-Király részjóságait¹³⁾.

Beniczky (Beniczki) Mihálynak II. Rákóczy György Gyulafehérvárt 1649. júl. 29.-én s nejének, Csókássy Erzsébetnek 140 frt. fejében elzálogosította a zarándi *Alsó-Zékast*¹⁴⁾. 1649. decz. 9. Kolozsvárt a fejedelem Beniczkynek zálogosította el az azelőtt néhai Borosjenei Szilágyi

¹⁾ *IV. L.R.* 120ab. — ²⁾ *V. L.R.* 112. — ³⁾ *VI. L.R.* 340. és *NRA.* 1821., 38. — ⁴⁾ *VII. L.R.* 92—3. — ⁵⁾ *XXV. L.R.* 219—221. — ⁶⁾ *XXIV. L.R.* 252b.—253b. — ⁷⁾ *Ilaan*, Dipl., 241—2. a Károlyi-ltból. — ⁸⁾ *Gyömrői-lt.*, 1698. registr. — ⁹⁾ *XXV. L.R.* 325—6. l. — ¹⁰⁾ *XII. L.R.*, 58b. — ¹¹⁾ *NRA.* 816., 17. — ¹²⁾ *NRA.* 57., 7. — ¹³⁾ *Lib. Reg.* 1552—75., 54. l. — ¹⁴⁾ *XXIV. L.R.* 151ab.

Andrásnál 200 magyar forinton zálogban volt *Plof* és *Solymos* zarándi falvakat, melyet Beniczkyne, Szilágyi András özvegye, 275 frtért váltott magához¹⁾. Csókássy Erzsébet csakhamar másodsor is özvegyen maradt s Jánosdon (a mai Jánosdán, Biharban) élt 1657-ben²⁾.

Bercsényi (Székesi) Imre, 1577. január 6. óta a marosszéki Székes és Kendő ura, már 1560. táján nőül vette Sárosy Istvánnak Toldy Annától született leányát, Zsófiát, mi által őt is rész illette a Sárosyak nagyalui, szentmiklósi, csegedszegi, écsokai, gorbai, téczí és pipályi javaiban, melyek azután *László* és *István* nevű fiaira szálltak át. László szörényi bánnak és Baládfy Borbálának fia *Imre*, ki külföldi egyetemeken tanult, feleségével, Lugassy János lippai főkapitány leányával, Borbálával, 1615. táján hozományul nyerte Solymos várát a hozzátartozó 12 faluval s a zarándi négy faluval és a karánsebesi javakkal³⁾. 1616. június 12. azonban Lippával együtt Solymos is meghódolt a töröknek. Bercsényi nov. 5. folyamodott ugyan Erdély rendeihez, hogy legalább részben kárpótolják őt veszteségeért; az országgyűlés azonban más alkalomra halasztotta határozatát⁴⁾. A főúr, hogy bajait felejtse, nagyobb útát tett Rómába s onnan a Szentföldre. Hazatérve, mivel solymosi uradalmából jobbadán kivándorolt a nép, Boros-Jenőn szerzett egy nemesi kúriát s onnan ügyelt bihari és zarándi jószágaira⁵⁾; 1626-ig azonban legszívesebben mégis Székesen tartózkodott. Ekkor valásháborítás miatt bajba keveredvén, — Magyarországra menekült, de erdélyi jószágait továbbra is megtarthatta. 1630. ápr. 24. azonban Bornemisza Ferencztől és Bálintffy Kristófnétől újabb 2000 frtnyi kölcsönt vevén föl, ennek fejében lekötötte borosjenei házát s annak tartozékait, továbbá a feleségével kapott Solymos uradalmában levő Hatincza, Tulkos, Milova, Sebes, Borzova,

Bercsényi-czímer.

Alsó- és Felső-Magyarest s Teszpede népes és több néptelen falut, Zarándban az egész Selindet, Alsó- és Felső-Árkost, Kövedet, Teczit s a pipályi, écsokai és gorbai részjószágokat⁶⁾. Teczi, Pipály és Écsoka a Bercsényiek öröklött javai voltak, melyekre a leányág is jogot tarthatott; legifjabb húgának, Zsuzsánnának (Ghyczy Györgynének) téczí, pipályi, écsokai és gorbai javait tehát zálogba vette, hogy e nővére meg ne támadhassa az ő kölcsöne ügyét⁷⁾. Ő maga Pozsonyba költözött s ott neveltette fiait, Lászlót, Imrét s Miklóst és leányát, Erzsit. Egyik oszlopa volt a katolicizmusnak s a jezsuiták pártfogásával, római és szentföldi útjaival, Pázmányhoz, Esterházyhoz való meleg barátságával bőven kimutatta katolikus voltát. Vagyonát sem hanyagolta el. 1635. márcz. 14. a pozsonyi káptalan által újra átíratta azt az igatatólevelet, melylyel ipát, Lugassyt, a solymosi vár uradalmába, kivált Pliszka és Teszpedé birtokába bevezették. Ugyanakkor

¹⁾ XXIV. LR. 227b—228a. — ²⁾ NRA. 781., 31. Itt nem Erzsébetnek, hanem Zsófiának nevezik. — ³⁾ Thaly a Századokban, 1884., 197. és Bercsényi-család, I. 56. —

⁴⁾ A Teleki-ltból, Erd. Orszgy. Eml. VII. 401. Thaly, Bercsényi-család, I. 63. — ⁵⁾ U.-o., 64., 68. és Századok, 1884., 208. — ⁶⁾ Thaly, I. 79—81. Századok, id. h. 219—221. —

⁷⁾ U.-o., 293—4.

nővérének, Zsuzsánnának is megadta azt a 100 forintot, melylyel Técs, Écsoka és Pipály záloga fejében neki még tartozott¹⁾. 1639-ben színleg családi javai érdekében, voltaképp azonban politikai megbízatásban még egyszer leutazott Erdélybe; az ujdonsült báró, nógrádi főkapitány, huszárezredes, majd tábornok azonban más vidékeken kárpótoltatta magát. Még azon évben okt. 28. hős halált halt a svédektől ostromolt Prága alatt²⁾.

Bethlen (Iktári) család 1549-ben még teljes virágjában volt Zarándban. Bethlen Gáboré 26 portával Betlenősi, 14-gyel Seprős, 2-vel Ölyvet, 1-gyel Kolt, 2-vel Karulyos, 3-mal Kis-Bodon és Septölyön is volt jószága³⁾. 1557. nov. 20. és 1559. máj. 30. ugyan, hűtlensége következtében, vagyónának egy részét elkobozta I. Ferdinánd⁴⁾, de 1560. márcz. 8.-án Mándy Kelemen özvegyének, Bethlen Annának már új adományul adta őseinek régi javait, Szenttornya, Csibacsúdi és Szent-András békés-, Ötvenablakú arad- s Otlaka zarándmegyei falvak részeit, melyekre vonatkozó íratok elvesztek; és 1560. júl. 2. ugyanőt s Káthay Imrét Moróczon és Alatkán a More-féle javakkal ajándékozta meg⁵⁾. 1566-ban az akkor 26 éves Bethlen Farkas, Gyula vára bevétele után, a török elől még ősi birtokára, Betlenősibe menekülhetett⁶⁾. Fia, *Gábor*, utóbb Erdélyország dicsőséges fejedelme, 1580-ban született a maros-illyei kastélyban, melynek uradalmát atyja az elvesztett zarándi javak helyett 1575-ben kapta⁷⁾. Gábor, 1610-ben Lapispataki Segnyey Miklóssal olyan csereszerződésre lépett, hogy az ő Belső-Szolnokban levő falvait (Magasfalvát a kúriával, Pribékfalvát és Hosszúfalvát) kész átengedni Segnyey Miklós zarándi javaiért, t. i. az egész Csúcsért és kastélyáért, továbbá Csúcs, Fenyő-Acsuva, Lazur, Pestere, Krisztor, Pojána és Égettháza falvakért⁸⁾. 1612. május 28. Báthory Gábor megnyerte a hűtlenné lett Kornis Zsigmond és Boldizsár desznivári uradalmát is⁹⁾; ezt azonban, időközben maga is hűtlenségbe esvén, még azon évben elvesztette s nov. 7. Báthory már Keresztessy Pált rendelte beigtatni Deszni várba s uradalmába¹⁰⁾. 1614. ápr. 6. Bethlen Gábor már mint fejedelem hagyta helyben testvéérének Bethlen *Istvánnak* márcz. 27. tett bevallását, mely szerént 8 aradi pusztát (Gurbes, Zamglod, Oburczia, Almahely, Zlokna, Szpin, Zrumil, Meruli) s a zarándi Betlenősi, Seprős és Bodony falvakat, valamint a karulyosi, vizneki, ölyvedi, kolti, fazakas-varányi, újfalui, kiskeményi és erdőgyaraki részeket a hunyadi javakkal együtt feleségének, Csáky Krisztinának adta el¹¹⁾; ő-maga egyebek közt 1614. jún. 14. ősi jószágát, Sepröst is átengedte a töröknek¹²⁾. Decz. 9. a deszni uradalomhoz tartozó Sebes mezővárost 3000 magyar forinton Rhédey Pálnak, Felső- és Alsó-Fenest pedig, valamint Szelestét 6500 frton Vér Györgynek, Mihálynak és Gáspárnak vetette zálogba¹³⁾. Kóti és vizneki részjószágait egy 500 frtos lóért Szentandrassy Györgynek adta el¹⁴⁾, Desznit pedig elvette Keresztessy Páltól, ki azt harmadéve az ő rovására szerezte meg s Kornis Zsigmondnak ajándékozta¹⁵⁾. Deszni kapitányává Bethlen Jánost tette, s őt 1619. aug. 5. a Kende János halálával a kincstárra szállt Szuszány faluval gazdagította¹⁶⁾. Arra nézve, hogy I. György fejedelem új adománya alapján Kornis Zsigmondot ez utóbbi faluba is

¹⁾ *Szászadok*, 315—6. — ²⁾ Életrajza *Thalytól*, Bercsényi-család, I. 55—174. és a *Szászadokban*, 1884. — ³⁾ *Urbarium*, 1549. Orsz. It. Lra C. Suppl. Tom. LIV., 64. — ⁴⁾ *L.R. Ferd.* 313. — ⁵⁾ *U.-o.* 438. és 473—4. — ⁶⁾ *Böjthy* Engelnél, Monum., 242—3. — ⁷⁾ *U.-o.* 243. — ⁸⁾ *NRA.* 1441., 4. — ⁹⁾ *NRA.* 1821., 30. — ¹⁰⁾ *U.-o.*, 31. — ¹¹⁾ *NRA.* 1860., 68. — ¹²⁾ *Pütbán*, I. 83. 4. — ¹³⁾ *NRA.* 1821., 31. — ¹⁴⁾ *NRA.* 816., 2. — ¹⁵⁾ *NRA.* 1821., 39. — ¹⁶⁾ *X. L.R.* 129b—130a.

beigtassák, Bethlen János és fia, (Péter, Gergely és Farkas) 1633-ban a váradi káptalan előtt ellenmondott¹⁾. Időközben 1628-ban Bethlen Gábor máskép is kitüntette testvérét, Jánost; neki adta Nagy-Halmágyot a kuriával s Bongyesd, Szerkfalva, Bucsáva, Nyernivez, Basarabásza és Ternova egy részét²⁾. 1670. táján Bethlenék még egyszer kísérletet tettek a zarándi ősi javak visszafoglalására s *Domokos* a gyulai török várhoz csatolt részeket pusztították³⁾; az uradalom azonban nagydőre idegen kezekbe jutott s a Bethlenek csak 1764. szerezhették vissza.

Bélaváry György, Vizkelethy Jakab és Zagyvay Simon I. Ferdinándtól 1559. aug. 1. az oklevél szavai szerint Temesben (voltaképp Aradban) levő s a lippai várhoz tartozó egész Radnát kapta adományúl⁴⁾.

Béli János Piskiben levő részjóságait 1616-ban Bornemisza László családjának zálogosította el⁵⁾.

Bocskay (Kismarjai) *István* 1579-ben kapta Báthory Kristóf fejedelemtől Nagy- és Bélzerind, Szent-Márton, Ottlaka, Tamás és Bozos falvakban az Ártándy-Hagymásy-féle javakat⁶⁾. Erdőhegyi János és mások tiltakozván a zarándi és bihari jóságok odaajándékozása ellen, a fejedelem a váradi káptalant utasította vizsgálatra, melynek alapján ennek requisitorai 1580-ban minden ellenmondás nélkül igttatták be Bocskayt⁷⁾. Ezzel azonban még nem volt vége a dolognak. 1588. január 25.-én a váradi káptalan leveleinek requisitorai előtt azt a vallomást tette Panaszí Pázmány Miklós bihari alispán özvegye, Toldy Borbála, hogy ura, Pázmány Miklós, továbbá Álmosdi Somlyai István, Vér Mihály és Körösnadányi Nadányi János 1579-ben, mikor Báthory Kristóf erdélyi »vajda« Böjthy Balázs bihari alispán, mint vajda-képe által be akarta vezetni Bocskay Istvánt Kereki vára, Keresztes, Ábrány és Konyár falvak egész, valamint Kereki, Ártánd, Sas, Mezőpeterd, Mártonteleke, Kis-Kemény és Erdőgyarak bihari s Bél-Zerind, Nagy-Zerind, Szent-Márton, Olcslaka, Tamász és Bozos zarándi falvak részeibe, ünnepélyesen ellenmondottak s ellenmondásukat tizenötöd-napra a királyi főség előtt is ismételték ugyan; utóbb azonban néhány jeles férfiú szelíd intésére és javaslatára olyképp egyeztek ki, hogy lemondanak jogaikról, ha Bocskay 400 frttal pótolja kárukat. Bocskay ezt le is fizette, mire Somlyay, Vér és Nadányi azonnal kijelentette lemondását; Pázmány azonban hirtelen halván meg, özvegye (egyúttal kiskorú fiának, Györgynek nevében is) csak most ismerheti el, hogy a ráeső száz frtot Pázmány is megkapván, jogairól szintén lemond⁸⁾. 1590-ben Báthory Zsigmond fejedelem a mondott jóságokat új adományképen adta Bocskaynak, olyképp, hogy magvaszakadtával nővérei, t. i. Judit (Losonczi Bánffy Kristófné), Krisztina (Palocsai Horváthné) és Ilona (Hallerkői Haller Gáborné), valamint Balásfalvi Bagdy György és Bocskay Sára árvái (István, Erzsébet, Krisztina és Margit) örököljék vagyonát⁹⁾. Bocskay, 1604—1606. Magyarország és Erdély dicsőséges fejedelme, 1606. decz. 29. valóban utódok nélkül hunyt el.

Bocskay István
czimere.

¹⁾ *NRA.* 1715., 16. — ²⁾ *XII. LR.* 85. *Fábián*, I. 166. — ³⁾ *Tört. Tár*, 1853. XII., 255. — ⁴⁾ *Lib. Reg. Ferd.* 407. — ⁵⁾ *Gyömrői Garázda*-lt. X. — ⁶⁾ *Index literarum.* Gyf. 8. — 136. l., 49. sz. és 155. l., 3. sz. — Orsz. It. — ⁷⁾ *NRA.* 1769., 14. — ⁸⁾ *Károlyi-okl.* III. 442—4. Pázmány Miklós első felesége Massay Margit volt; ettől született Péter (1570. okt. 4.), a nagy magyar író. Toldy Borbálát 1580-ban vette el az özvegygyé lett Pázmány Miklós. Péter már 1587. jezsuita lett; azért nem szerepel ebben az oklevélben. — ⁹⁾ *NRA.* 1769., 14.

Bodonyi Mihály tordai kamarai sópraefectus, a váradjai rév s a lippai harminczad bérlője¹⁾ Lippán, a Tövisvár-útczában, Mészáros Pál és Ajtonyi Nagy Balázs szomszédságában 1608. aug. 14. egy házat kapott Báthory Gábor fejedelemtől²⁾.

Boga János borosjenei vitéz 1602-ben jelen volt Toldy Istvánnak a borosjenei uradalomba való beigtatásánál³⁾.

Bogáthy Menyhért felesége, Radnóti Kendy Zsófia (Kendy Ferencz és Bebek Judit leánya) 1600. okt. 13. tiltakozott az ellen, hogy Radnót küüllői, Szent-Jobb bihari és Deszni zarándi várat — az édes atyja és Paniti Alárd Ferencz közt kötött szerződés kijátszásával — Alárd Ferencz és Kovacsóczy Farkas kapja. A kolozsmonostori konvent előtt pedig arra az esetre, ha családja mindkét ágban kihalna, férjét, Bogáthy Menyhértet jelentette ki általános örököséül⁴⁾. Felesége halála után Bogáthy meg is kapta a javak egy részét, de pár év múlva ő is meghalt s jószágai a kincstárra szálltak; 1607. júl. 9. Rákóczy Zsigmond már Szilágyi Mihály-nak és Fekete Jánosnak ajándékozta egyik zarándi faluját, Busest⁵⁾. A XVIII. században Aradban ismét feltűnt Bogáthyak tehát más ágból valók.

Bogdán László 1651-ben szállósgazda volt a borosjenei Orgonás-hegyen⁶⁾.

Borbély (Simai és háportoni) György 1595. óta karánsebesi bán, Lippát 1595. aug. 19. s október 22. Boros-Jenőt vette vissza a töröktől. Fellakot, Pankotát, Sirit, Aradot és Tótváradját szintén magyar őrséggel rakatta meg; s Lippát, melynek főkapitánya lett, a következő évben is hősiiesen védte »a bátor öreg.« 1602. szept. Solymos várát is elfoglalta Lippa ellenben behódolt Bástának s Borbély György 1603. december 15. reményeit veszte halt meg Kolozsvárt. Özvegyét 1605. aug. 2. gyaraki birtokosnak írják⁷⁾. Fia, György, Massay Annát vette feleségül, ki azután, az ő halálával, másodsor Várad Kis Jánoshoz ment férjhez 1614. márcz. 6. Zarándban, Biharban s egyebütt levő javaiban már mint ilyen vallotta ügyvédéül Bojthy Lászlót⁸⁾.

Borbély Tamást, Petneházy István borosjenei kapitány és zarándi főispán szolgáját, vitézsége miatt Báthory Gábor 1608. ápr. 27. emelte a czímeres nemesek közé. A katonai pajzs kék mezejében levő kar meztelen karddal keresztül szúrt emberfőt tart. Boros-Jenő mezővárosban Szűcs István és Náményi János szomszédságában azonkívül házat is kapott s a fejedelem a hozzátartozó földet is fölmentette a jobbágyterhek alól. E ház 1620-ban B. Mátéé volt⁹⁾. Más családból való lehet az a Borbély Ferencz lippai vitéz, kinek Rákóczy Zsigmond 1607. júl. 1. Lippán, a Hídútczában nemes Tamás deák szomszédságában adott egy házat¹⁰⁾.

Bornemisza Gáspár, Zólyomy Miklós és békési Paraszthy Ferencz 1559. máj. 9. Augsburgban Ferdinánd királytól kapta a Haraklyán, Komlós, Szent-Márton, Gyulavarsán, Elek, Borosmegyer, Nyék és Fajdas zarándi és békési falvakban levő mintegy 32 jobbágytelket, melyet Massay Lászlótól, mint hűtlentől kobzott el a kincstár¹¹⁾. Az a Hevesi Bornemisza Benedek, ki éppen 1559—1560. volt gyulai kapitány¹²⁾, nem e családból

¹⁾ Ez ügyben éppen 1608. ápr. 16. szerződött vele Báthory Gábor fejedelem. *V. L.R.*, 7b—8b. — ²⁾ *VI. L.R.* 78—9. — ³⁾ *Tört. Adattár*, II. 157. — ⁴⁾ *NRA.* 1821., 39., 38., 1. — ⁵⁾ *IV. L.R.* 102. ab. — ⁶⁾ *XXV. L.R.* 512. — ⁷⁾ *IV. L.R.* 151ab—152a. — ⁸⁾ *Bölvöni-kt.* Nro 9. B. — ⁹⁾ *V. L.R.* 113ab. és *XLR.* 193a. — ¹⁰⁾ *IV. L.R.* 97a. — ¹¹⁾ *Lib. Reg. Ferd. et Max.* 389—390. — ¹²⁾ Kapitányságának története *Csánki* Dezsőtől, Békésm. tört. évk. VIII., 57—103.

való. — 1607. febr. 20.-án Bornemisza László és későbbi ipa, Csókássy Márton, Boros-Jenőben mint tanú szerepelt, mikor Bajtörő Ferencz megvette Ménlő-Dudot¹⁾; ugyanazon év aug. 26. Rákóczy Zsigmond megerősítette B. László borosjenei vitézt a zarándi Füzeget egész falu birtokában²⁾; 1608. június 22. pedig a zarándi Kenderató falut adta neki³⁾; s ebben Bethlen Gábor 1614. nov. 30., már mint zarándi alispánt, új adomány alakjában erősítette meg⁴⁾. Borosjeneinek 1608. óta írta magát a család. 1616. zálogba vette 1000 frtért Becsky László somodi és apáczai részjóságait, valamint Pisky Zsófiának és Juditnak még 1606-ban megosztott piski részjóságait. Ez utóbbi ügyben Béli János volt a megbízottja⁵⁾. — 1628. ápr. 8. a bihari Ártándot és Kereszttest kapta⁶⁾. Utoljára 1632-ben találkozunk vele, midőn Czeglédy Györggyel Pocsaleps egy részét kapta⁷⁾. Fiát, Pált már 1631. okt. 3. megajándékozta I. György fejedelem a bihari Gegesen (Gyigyisény) faluval⁸⁾, 1633-ban pedig borosjenei kapitánynya tette. Ettől az állásától ugyan három év múlva, a megveretésökért haragvó törökök kívánságára, elmozdította, de csakhamar udvari főkapitányságra, majd mezei főgenerálisságra emelte s kivált Jenő vidékén sok jószággal tüntette ki. 1635. decz. 19.-én kapta pl. a bihari Ventert és Zlavesdet⁹⁾; 1639. ápr. 30. Alsó-, Felső- és Középső-Füzeget, Braménest és Kenderatót, melyet ezer forintért még Bethlen Gábor zálogosított el B. Lászlónak, György fejedelem most Pálnak, ekkor már a mezei hadak főkapitányának nevére íratta át¹⁰⁾; 1641. ápril 19.-én teleki malmának jókarba-helyezésére buzdította őt Ujlaky László¹¹⁾. 1643. tavaszán ő volt az egyik orsz. bízott a borosjenei őrségben támadt viszályok elsimitásában; talán sikeres fáradozásainak jutalmául nyerte új adományul mint a mezei hadak főkapitánya és az udvari lovas katonaság parancsnoka, a három Füzeget s Braménest. Ugyanekkor újra átírta reá a fejedelem Kenderatót, mint zálogot¹²⁾. 1644. okt. 25.-én Hernád-Németiben kétheti betegség után halt meg s 1645. június 27.-én a váradi főegyház falaiba temették el¹³⁾. Feleségétől, Csókássy Zsuzsánától három leánya maradt; *Zsuzsanna* Kemény Boldizsárhoz, *Anna* Apafi Mihályhoz, Erdélyország későbbi (1661—1690.) fejedelméhez és *Kata* Losonczi Bánffy Déneshez ment férjhez. Anna, Magyarország történetének egyik legrokonszenvesebb nőalakja, mint teljesen árva, 1651. febr. 23. egy részt kapott a sombolyi és borosteleki javakból, a teleki határban a Fejér-Körösön levő malomból s a bihari Kalocsából és pedig nagyapjának, Borosjenei Csókássy Mártonnak öröksége fejében¹⁴⁾. — Bornemisza Pál testvérének, Lászlónak egyik leánya, Anna, Széki Teleky János jenei kapitány és zarándi főispán felesége s Apafi híres kanczellárának, Teleky Mihálynak anyja volt. Teleky Jánosné, 1649. decz. 15. már mint özvegyasszony vette zálogba a fejedelemtől Békés városát¹⁵⁾. Bornemisza Judit (Kisjenei László Máté özvegye) szintén ezer forintot vette zálogba a zarándi Bakonyszeget, melyet azonban 1653. decz. 16.-án másoknak zálogosított el a fejedelem¹⁶⁾. — A Bornemiszák a XVII. század második felében már nem voltak birtokosok Zarándban.

¹⁾ V. LR. 137a—138b. — ²⁾ IV. LR. 144a. — ³⁾ V. LR. 51a. — ⁴⁾ VII. LR. 335. — ⁵⁾ Gyömrői levéltár, 1698. évi regestrum. — ⁶⁾ XII. LR. 81b. — ⁷⁾ Gyömrői-lt. — ⁸⁾ XVI. LR. 213. ab. — ⁹⁾ XVIII. LR. 95ab—98a. — ¹⁰⁾ XIX. LR. 111ab. — ¹¹⁾ Erdélyi muzeum. *Kemény*, Erdélynek történetei, VIII. 103—6. l. — ¹²⁾ XX. LR. 189b—191a. *Erd. Orsz. Eml.* X. 366. — ¹³⁾ *Szalárdi*, *Siralmas Krón.*, 186. — ¹⁴⁾ XXV. LR. 359—360. — ¹⁵⁾ *Haan*, *Dipl.* 241—2. — ¹⁶⁾ XXVI. LR. 248—250.

Boros István a XVI. század végén lippai nemes háztulajdonos volt; 1607. már nem élt¹⁾.

Boros (Borosjenei) Tamás 1649. aug. 6.-án nyert nemességet II. György fejedelemtől. Czímerében kiterjesztett szárnyú sas látszik²⁾.

Botha (Desznyi) Ferencz és Sándor vajda 1572. táján a Jenő vidékén lakó szegénységet zaklatta. B. Mátyás 1601. királyképéül volt jelölve Toldy Istvánnak a borosjenei uradalomba való beigtatásához³⁾. Bakonyainak írta magát 1607-ben, mikor igényt emelt Bohány, Szelecsény, Lazul és Rosuczfa falvakra⁴⁾. — 1609. május 1. Báthory Gábor fejedelem megerősítette Botha másképp Kornya Ferencz borosjenei lakos magyar végrendeletét, melynek értelmében jenei, zarándi és bihari javait feleségére, Sámolykeszi Székely Fruzsínára hagyta, gyámokul pedig Vancsa Györgyöt és Botha Farkast rendelte⁵⁾. 1652. B. István, kinek háza Boros-Jenőben a Hosszúhidas-útczában állott, új adományul kapta Magyar-Remete, Vancsa, Glosan, Goilla, Rossu, Lázár és Oláh-Solymos részeit⁶⁾, György pedig ugyanakkor zálogba vette Moga Gábortól a Nagy-Halmágy határában a téglalegető mellett levő malmot a kerttel együtt⁷⁾. B. István 1652. szept. 8. a gyaraki csatában esett el.

Brankovics György címere.

kapta és pedig a lippai vár visszaszerzésében tanúsított hűségéért⁹⁾; s nov. 9. új adományul nyerte a fejedelem malmai közt a Maros radnai oldalán levő malmot¹⁰⁾. A jenő-lippai püspökségben unokatestvére, Dániel jenei lakos fia, *Lázár* vagy Longinus lett az utóda (1633—1640.). Ezt ismét unokaöcscse, a Dániel családjából való *Simon*, vagy Száva követte a jenői, majd erdélyi püspökségben (1656—1680.). Három testvére közül legnevezetesebb *György*, ki 1645. B.-Jenőn született s 1663. már konstantinápolyi

Brankovics György, ki az egykori deszpota utódának adta ki magát, Báthory Zsigmond fejedelem hívására 1595-ben a Balkán-félszigetről, hagyomány szerint, sok rác, bolgár és oláh vitézt hozott be a török ellen s azokat Világos, Siri, Pankota és Jenő vidékén letelepítvén, magát Jenő zsupánjának nevezte. A siri templomban történt eltemetése után fia, Mózes moldvai püspök folytatta családját. — Ennek fia *Száva*, a jenei és lippai vladika, kinek háza Lippán 1606-ban a Darabos-útczában, Lugassy János lippai kapitány háza szomszédságában állt⁸⁾. 1607. június 28.-án Rákóczy Zsigmondtól a szabadhelyi várhoz tartozó Brusznik, Radmanóczy és Miletkochia falvakat

¹⁾ IV. L.R. 96b. — ²⁾ XXIV. L.R. 160b—161a. — ³⁾ Szalay, Erdély és a porta, 60. Adattár, II. 157. — ⁴⁾ NRA. 1821., 38. — ⁵⁾ VI. L.R. 187—189. — ⁶⁾ Fábian, I. 165. és XXV. L.R. 377—9. — ⁷⁾ NRA. 106., 68. — ⁸⁾ IV. L.R. 98a és 111a. Fábian, I. 150. — ⁹⁾ IV. L.R. 95b. — ¹⁰⁾ U.o. 197a.

török deák lett. Maxim drinápolyi patriarcha állítólag már 1663. szept. 28. elősmerte őt a fejedelmi Brankovicsok utódának és deszpotának. — Törekvéseiben híven segítette bátyja, a püspök, kivel együtt 1683. jún. 17. bárói czímert nyert, ennek halála után pedig 1688. szept. 20. podgoriczai előnévvel a *grófi* czímert is megkapta. Ettől fogva Isten kegyelméből való deszpotának s Jenő és a magyar királyság grófjának nevezte magát a jenei rácz pópa fia, ki 1689. jún. 12. szabadságharcra szólította a Balkán-félsziget összes szlávjait. I. Lipót azonban nov. 7. elfogatta a veszedelmes kalandort, ki osztrák fogságban végezte életét 1711. szept. 19.-én¹⁾.

Buda (Borosjenei) István jenei nemes katonának 1607-ben háza volt Boros-Jenőben²⁾. Buda János felesége, Méregh Anna, 1608-ban már mint özvegy élt B.-Jenőben³⁾.

Buda (Zeléndi) család⁴⁾ a XVI. század második felében még a birtokosok közé tartozott. 1601. decz. 27. Báthory Zsigmond fejedelem Buda István magvaszakadtával Toldy Istvánnak adta a Borosmegyer, Gacsálkér, Eperjes, Septöly, Telek és Kolt falvakban levő részjárságokat⁵⁾.

Buza (Váradai) János borosjenei harminczadost és a belényesi vas-és rézbányák felügyelőjét Bocskay István 1606. erősítette meg nemességében. Háromszögű kék czimerpajzsába kiterjesztett szárnyú sast festtetett, mely karmaival egy szarvas hullájába csapott⁶⁾.

Castellány (Szentléleki) Kristóf 1561. vette meg ötszáz forinton Gyulai Gaal Andrásnak a csanádi Kupa és Batonya falvakban levő részjárságait⁷⁾. Az 1561. évi dicalis összeírás szerint amott 7, emitt 4 porta után fizetett adót⁸⁾. Halála után gyermekeit (Pétert, Lászlót és Annát, Mollarth Péternét) az egri káptalan 1563-ban igtatta be Kupa, Dombegyház, Basarág és Batonya falvakba⁹⁾. Az aradi Basarágon C. László 1564. 7 porta után 10 frt. 50 dénárt fizetett¹⁰⁾.

Csabay Gergely, Bácsmegyey Miklós és Vízkelethy Tamás nemesek I. Ferdinándtól 1560. júl. 16. kapták Boltos csanádi s Alsó-Társ, Erdőkereki, Nemesvásári és Bánvásári falvakban a kihalt Torkos-család részjárságait¹¹⁾. A dicalis összeírásokban azonban nem fordul elő a nevök s így aligha történt meg a beigtatás.

Csanády (Csanádi) Ábrahám lippai alhadnagyot Rákóczy Zsigmond 1607. junius 28. emelte nemességre. Megajándékozta a vitézt Lippán egy saját költségén emelt s Erdős Márton, Csolti Boldizsár, Révész János, Sokács Márton és Rác Pál szomszédságában levő s minden adótól fölmentett házzal is¹²⁾.

Csanády-czímer.

Csarnó (Tövisgyházi) Istvánt 1609. ápril 5.-én emelte nemességre Báthory. Czímerében hatalmas folyam látszik, melyen zöld ruhás csajkás kormányoz egy sószállító hajót¹³⁾. Másnap minden tehertől felszabadította Csarnónak Lippán az Osváth István és Szabó István nemesek szomszédságában levő házat¹⁴⁾. Másfél hét múlva, ápr. 27. nemessé tette Csarnó

¹⁾ *Thallóczy*: Az Ál-Brankovicsok. Századok, 1888., 689—713. — ²⁾ *IV. L.R.* 110b. — ³⁾ *VI. L.R.* 160. — ⁴⁾ *Márki*, Arad Tört., I. 343. — ⁵⁾ *Gyulafejérvári lt.* Cista II. Divers. Com. fasc. 2. nro 2. *Adattár*, II. 155—6. — ⁶⁾ *III. L.R.* 17ab. — ⁷⁾ *NRA.* 1791., 6. — ⁸⁾ *Orsz. lt.* Conscr. Lib. XLVII. Lit. C. Suppl. Tomus LIV.; 64. nro 10. — ⁹⁾ *NRA.* 1838., 95. — ¹⁰⁾ *Conscr.* id. h. 1564. — ¹¹⁾ *Lib. Reg.* Ferd. 474. — ¹²⁾ *IV. L.R.* 96a. — ¹³⁾ *VI. L.R.* 119. — ¹⁴⁾ *U.-o.* 120.

Pétert is, kinek czímerébe hármashalom közepéből kiemelkedő s kardot villogtató kart adott¹⁾.

Csályay Simon, a középkorbeli Csályayaktól²⁾ valószínűleg különböző családból, 1606-ban lippai háztulajdonos volt³⁾. Néhai Cs. Katalinnak a borosjenei Somkerék-hegyen levő szüllejét I. György 1643. június 24. Paisgyártó Mihálynak ajándékozta⁴⁾.

Csányi Miklós fia, Bernát azokat a részjóságokat, a miket Oláh Miklós érsek közbenjárásával Alatka, Szemcse és Marócz zarándi falvakban kapott, 1564-ben élethosszigan jötevőjének, Mernyey Jánosnak engedte át⁵⁾.

Császár Miklós és Belényesy János kapta I. Ferdinándtól 1552. márcz. 28. a zarándi Fajdas falut s Újfalú, Somos és Kis-Király falvakban azt a 40 jobbágytelket, mely Benkovics Gáspár magvaszakadtával szállt a kincstárra⁶⁾.

Csepelyi Mihály 1566-ban egyebek közt Pél faluban levő részjóságait is Korláth Mihályra hagyta⁷⁾. 1561-ben még nem említik a birtokosok közt.

Cserepes (Lippai) Ábrahám deák 1595—1606. közt igazán sok érdemet szerzett Lippa védelmében, 1606-ban pedig — Rákóczy Zsigmond fejedelem elősmerése szerint — rettenthetetlen lelkével legfőbb része volt Lippa vára visszaszerzésében. E miatt a fejedelem 1607. aug. 2. neki ajándékozta az aradmegyei egész Czellát s az elpusztult Zábrágot⁸⁾. Ezen Ábrahám deák alkalmasint a középkorban is említett⁹⁾ Cserepes-családból való. Lippán róla nevezték az »Ábrahám-deák utcájá«-t.

Cserepes (Cserepesi) István borosjenei vitéz Bethlen Gábortól 1617. május 4. kapta az aradi várhoz tartozó Csálya, Pabor, Csikat, Majmat, Szemlek és Batida falvakat s pusztákat¹⁰⁾. Leányai lehettek Anna (Makai Tisza Györgyné) és Zsuzsánna (Szabó Ábrahámné), kiknek részére 1636. június 21.-én 600 frtért átírta Újfalú, Patak, Zábrág, Kisfalú, Szemlek, Zagoricz, Nyárrév, Batida, Harag, Sebeshely, Tecz, Gurguria, Csela és Lalasócza falvakat, melyek Arad-, Csanád- és Temesvármegyében feküdtek¹¹⁾.

Cserepes (Borosjenei) Jánost 1627-ben nemesítette meg Bethlen Gábor. Három fia maradt: Mihály, János és István¹²⁾. A család utóbb Békésmegyében is igazolta nemességét.

Csete István, András, Balázs, János és Lukács nagyzerindi lakosokat II. György fejedelem 1650. okt. 29.-én nemesítette meg. Czímerökben kardját villogtatja egy harcra-kész vitéz¹³⁾.

Cséffy-család. L. I. rész, 294—5. l.

Csirő Mihály lippai vitéznek Lippa városa falai közt, Fodor Márton és Végh János szomszédságában levő házát, mely közös unokatestvérével, Zalay Jánossal, Rákóczy Zsigmond 1607. június 28. mentessé tette minden adótól és taksától és szülleiket, vetéseiket stb. is fölszabadította a kilenczed, tized, hegyvám stb. fizetése alól¹⁴⁾. 1609. február 23.-án pedig Mácsalaka és Zagoricza aradi falvakkal jutalmazta hűséges vitézét Báthory Gábor fejedelem¹⁵⁾.

¹⁾ VI. L.R. 134. — ²⁾ L. e könyvet, I. 293—4. — ³⁾ Fábrián, I. 150. — ⁴⁾ XX. L.R. 211b. — ⁵⁾ Kézírások féleven. — V. kötet, 8—9. l. (Vásárhelyi-könyvtár Aradon, 2373. sz.). — ⁶⁾ Lib. Reg. 1552—1575. — 54. l. — ⁷⁾ NRA. 655, 2. — ⁸⁾ IV. L.R. 196ab. — ⁹⁾ Márki, Arad, I. 294. — ¹⁰⁾ VIII. L.R. 246. — ¹¹⁾ XVIII. L.R. 154a. — ¹²⁾ Békésm. tört. évk. X. 52. — ¹³⁾ XXV. L.R. 282—3. — ¹⁴⁾ IV. L.R. 94b. — ¹⁵⁾ VI. L.R. 230. A kéziratban Matslag és Sagarita áll.

Csókássy (Borosjenei) család 1582-ben Báthory István királytól nyerte az armalist. Márton 1607. febr. 20. Boros-Jenőben, hol egy utcázát 1651-ben Csókássy-utcának neveztek¹⁾, a vitézek közé tartozott²⁾. Egy fia maradt, *Mihály*, ki Csungán és Kaszanyest ezer forintos zálogjóságokat szerezte meg³⁾, — s öt leánya; t.-i. *Erzsébet* (előbb Szilágyi Andrásnak, majd — ennek halála után — borosjenei Benyiczky Mihálynak felesége); *Anna* (Ujhelyi Mihályné); *Katalin* (Lunkai Moga Jánosné, utóbb Váradi Inczédy Mihályné); *Zsuzsánna* (Borosjenei Bornemisza Pálné) s *Judit* (Váradi Pankotay Jánosné). Mihály s a két utóbbi asszony már nem élt 1651-ben, midőn családjaik február 23.-án zálogba vették a fejedelemtől Somboly és Borostelek részeit, a borostelki vízimalmot s a bihari Kalocsát⁴⁾. Mihály »fiacskája«, aznap 500 frton vette zálogba a fejedelemtől a sombolyi és borostelki részeket⁵⁾; Györgytől nagynénje, Inczédyné, a bihari Kalocsát másnap (febr. 17.) 400 forinton váltotta magához⁶⁾. A kis fiúra (az oklevél szerint Gyurkóra) egy ház is maradt a borosjenei Hidas-utcában s egy szálló a borosmegyeri Agyagosban⁷⁾. Sírba vitte családját.

Csubró Pál jenei vitézt, ki azelőtt Szilasy János mezei hadaiban szolgált, Báthory Gábor 1608. aug. 4. Gros faluval ajándékozta meg⁸⁾.

Czirják (Borosjenei) Gáspár jenei vitézt, ki a jenei vár többi lovas-katonájával együtt kitűnően harczolt a keresztény név védelmében, Bethlen Gábor 1619. május 15. emelte nemességre és czímerébe kardot villogtató leopárdot rajzoltatott⁹⁾. A már elaggott vitéznek, kinek háza is volt Boros-Jenőn, II. György fejedelem 1646. május 28. két szállót adott; az egyik a jenei Somkerék-hegyen Nagy Péter, Szabó (máskép Olasz) György és Ember János nemesek, a másik pedig a Világlátó-hegyen Tóth Pál pus-kás-gyalog, Mészáros István leányai és Mikola György jenei tizedes szöl-lejének szomszédságában feküdt¹⁰⁾.

Dávid András mikelakai lakost 1653. febr. 20. nemesítette meg I. György, ki ugyanakkor a szintén mikelakai Dávid Péternek s a csabai Dávid Gergelynek is külön-külön nemességét adott¹¹⁾.

Deli Farkas 1584. részjóságokat kapott Kis-Deszniben, Zamardon és Avaselen¹²⁾.

Demencsy (Váradi) Boldizsár jenei vitéz Rákóczy Zsigmondtól 1607. okt. 30.-án Kápolnavidéke járásában Nagy- és Kis-Almást kapta¹³⁾. 1616-ban magvaszakadtával Szalay Lőrinczé lett

Dengeleghy (Dengelegi) Mihály 1605 óta a hajdúk főkapitánya, 1610. szept. 6. mint a fejedelem tanácsosa és lippai kapitány írta alá a második kassai szerződést¹⁴⁾. Lippai kapitány volt 1611. is, midőn Gábor fejedelemnek a lippaiak 1529. évi szabadalmait megerősítő apr. 28.-i leve-lét kihirdették¹⁵⁾. Lippai kapitányságának idejében az elpusztult Radna határában az egyháznak egy malmot adott, melyet Bethlen Gábor 1614. jan. 22. Balogh Istvánnak ajándékozott¹⁶⁾.

Deszny György Rákóczy Zsigmondtól 1607. aug. 20. kapta Plopot¹⁷⁾. 1616-ban Deszney Benedeket is mint jószágos nemest említik¹⁸⁾.

Désy, I. Horváth.

¹⁾ XXV. LR. 517—9. — ²⁾ V. LR. 138b. — ³⁾ XXXI. LR. 747—9. — ⁴⁾ XXV. LR. 359—360. — ⁵⁾ NRA. fasc. 31., nro fasc. 106., nro 66. és XXV. LR. 330—332. — ⁶⁾ U.-o. 332—3. — ⁷⁾ XXVI. LR. 134—141. és 182—4. — ⁸⁾ V. LR. 212b. — ⁹⁾ X. LR. 112ab. — ¹⁰⁾ XXI. LR. 111a és 173b. — ¹¹⁾ XXVI. LR. 149—150. — ¹²⁾ Fábión, I. 152. — ¹³⁾ IV. LR. 189 ab. — ¹⁴⁾ Erdély országgy. eml. VI. 186. — ¹⁵⁾ Fábión, I. 240—4. — ¹⁶⁾ VII. LR. 92—3. — ¹⁷⁾ IV. LR. 136a. — ¹⁸⁾ Erdély országgy. eml. VII. 59.

Diószeghy (Borosjenei) Kristóf deák borosjenei szolgabíró¹⁾ 1652. máj. 10. Aradmegyében Nyék faluban levő apósától, Jeney Jánostól egy részjóságot örökölvén, ebben őt és feleségét, Jeney Krisztinát, 1652. decz. 20. a fejedelem is megerősítette²⁾. — 1657. június 4.-én ménesét elhajtották a gyulai törökök³⁾.

Dobóczy-családnak 1642—1667. közt birtokai voltak Nagy-Iratos, Tompa, Kakucs, Bán- és Csató-Kamarás, Vizes másképp Füzes, Majom (talán Majmat), Szent-Miklós, Kovácsháza, Dombiratos, Fű-Perek, Kasza-Perek, Bassarága, Kis-Fecskés, Szöllös, Papi, Félegyház, Szent-Tamás, Péli, Szent-Pál, Varjas, Sorján (Serjény?), Tornya, Kis-Batonya, Szomlak, Szionda, Dombegyház és Kun-Ágota területén⁴⁾, D. Péter 1663. a zarándi Jánosháza falut s Megyes pusztát és a békési Irinta falut 400 frton Szűts Bálintnak és Hajdu Jánosnak vetette zálogba⁵⁾.

Ecsegy (Echeodi) Benedek borosjenei lovashadnagy 1614. febr. 12. a zarándi Agyagbél falut új adományul kapta Bethlen Gábortól⁶⁾.

Ember János 1646. birtokos volt a jenei Somkerék-szőlőhegyen⁷⁾.

Erdőhegyi-család (l. I. r. 346—8. l.) a XVI. század második felében már csak protestált, de nem bírt Zarándban. E. János 1579. tiltakozott az ellen, hogy Nagy- és Bél-Zerinden stb. az Ábrahámfy-javakat a Bocskayak kapják⁸⁾. Azután inkább Erdélyben szerepelt a család. Báthory Zsigmond 1593. aug. 16.-án E. Andrást és Nagy Jánost küldte portái követségre⁹⁾.

Erős (Borosjenei) Mátyás és Péter testvérek hű szolgálatait II. György fejedelem 1649. május 28. nemességgel jutalmazta és címerökbe nyilatartó vértezett emberi kart rajzoltatott¹⁰⁾.

Farkas Farkasé volt a zarándi Árok 1605-ben¹¹⁾. Az aradi Farkas-családot, mely azelőtt a kétsopronyi földesurak közé tartozott, 1564-ben már szegénynek írják¹²⁾; — a vadászi Farkasok még 1427. táján kihaltak s így itt bizonyosan újabb családról van szó.

Faur (Halmágyi) Mihályt, Barsay Ákosné, született Szalánczy Erzsébet nagyhalmágyi szabadon bocsátott jobbágyát II. György fejedelem 1655. okt. 28. emelte a nemesek közé¹³⁾.

Fazekas Ézsaiás nemesnek 1640-ben háza volt a jenei Sáros-útczában¹⁴⁾.

Fejér László borosjenei vitézt II. György 1649. aug. 6. nemesítette meg és címerébe királyi koronából kiemelkedő griffmadarat adott¹⁵⁾ Jenei lovas vitéz volt F. Ábrahám is, ki a fejedelemtől 1649. decz. 2. a csanádi Apátfalva és Tövis pusztákat kapta¹⁶⁾. Utódaik még élnek.

Fekete János és Szilágyi Mihály kapta Rákóczy Zsigmond fejedelemtől 1607. júl. 9. a zarándi Busest falut¹⁷⁾.

Fekete (Borosjenei) Ferencz 1626. Bethlentől kapta címeres levélét¹⁸⁾, melyet Zarándban 1628. hirdetett ki¹⁹⁾. Fekete István 1638-ban jenei nemes varga volt²⁰⁾.

1) *XXVI. LR.* 134. — 2) *U.-o.* 64—66. — 3) *Szilágyi*, Erdély s az é.-k. háború. II. 410. — 4) *NRA.* 1838., 69. — 5) *U.-o.*, 1791., 13. — 6) *VII. LR.* 97—8. — 7) *XXI. LR.* 173b. — 8) *NRA.* 1769., 14 — 9) *Szamosközy*, IV. 461. — 10) *XXIV. LR.* 111a—112a. — 11) *Urbaria et conscriptiones*. V., VI., 41. Orsz. lt. — 12) *Conscr. Liber XLVII. Lit. C. Suppl. LIV. 64.* Orsz. lt. — 13) *XXVI. LR.* 663, — 14) *XLX. LR.* 208b—209a. — 15) *XXIV. LR.* 162ab. — 16) *U.-o.* 218ab. — 17) *IV. LR.* 102ab. — 18) Eredetije Szatmármegye levéltárában. Az orsz. lt. Liber Regiusában nincs nyoma. — 19) *Nagy*, Magyarorsz. Csal. IV. 148. — 20) *XXII. LX.* 83b—87a.

Felthóti János borosjenei vitéz 1607. szept. 10. Rákóczy Zsigmond-tól új adományul kapta a zarándi Kápolna vidékén fekvő Alsó- és Felső-Csil falvakat s a feltóti járásban levő Berzova és Fejér (Fyer) pusztákat¹⁾. Egy másik Feltóti-család 1664. nyert nemességet²⁾.

Ferenczy (Soklyói) Tamás 1602. május 3.-án Sebrenyt 14 frton vetette zálogba Szentandrassy Györgynek³⁾.

Forgách, I. I. rész, 280—1. l.

Gaál (Fövényesi) Bertalan, a Gyulai Gaálok egyik sarja⁴⁾, a Fövényszeről nevezett ág megalapítója. 1561. ápril 8. ő és Chemiczky György kapta I. Ferdinándtól a zarándi Gyulavarsány, Kis-Király és Gelvács falvakban a magtalanul elhunyt Gyulavarsányi Király Mátyás, valamint a szabolcsi Nagy-Udvar és Dada falvakban özvegy Dersy Ferenczné, néhai Vas Katalin részjóságait⁵⁾.

Gain Lukács aradi lakost és családját a fejedelem 1655. júl. 4.-én nemesítette meg⁶⁾.

Garázda (Mecsinczei) János Báthory István orosz háborúinak egyik hőse, — egy Aradban és Zarándban már korábban virágzott család tagja⁷⁾ — 1585. Báthory Zsigmondtól Nagy Sándor hűtlensége következtében adományul nyerte a zarándi Lupsafalvát, Gosztilát, Agázt és Törneczet. 1588-ban a nyolczados törvényszék megítélte neki a bihari Zödköd egy részét. 1590. G. István és György a bihari Kis-Medgyest és a béli kúriát, 1592. G. János az orosz részbirto-

Garázda-
czimer.

Gáborjani (Borosjenei) János borosjenei harminczados 1640. júl. 13. Bornemisza Pálnak, az udv. lovasság főparancsnokának parancsára sem szolgáltattott ki bizonyos fegyvereket⁸⁾. 1643. decz. 17. a fejedelemtől a Boros-Jenő határában levő Makra-, másképp Kövespatak-hegyen Jenei János zarándi alispán s Jenei András szöllei, valamint az országút szomszédságában egy elhanyagolt, de általa újra beültetett szőlőt tehermentesen kapott¹⁰⁾. 1648. márcz. 26. ugyanő, továbbá Tisza István és Gonda István nyerte adományul Soklyó elpusztult nemes helyét¹¹⁾. A Tiszákkal rokonságban állott. Egyik leánya, Anna, Tisza Györgynek, a másik Erzsébet,

1) *IV. L.R.* 149a. — 2) *Turul*, 1884., 121. — 3) *N.R.A.* 816., 3. — 4) *Márki*, Arad, Tört. I. 351. — 5) *Lib. Reg.* Ferd. et Max. 486. — 6) *XXVI. L.R.* 584. — 7) *Márki*, Arad I. 354. — 8) Valamennyi adat a *gyömrői* Teleky-levéltár Garázda-leveleinek 1698. évi regestrumából. — 9) *Kemény*, Erdélynek történetei. (Kézirat az erdélyi muzeumban). VII. 71—4. — 10) *XXI. L.R.* 25ab. — 11) *XXVII. L.R.* 65b—66a.

pedig Hegyesy Andrásnak felesége volt; férjeik 1653-ban Bakonyszeget 1000 frton vették zálogba¹⁾; s 1655. okt. 23. a fejedelem őket is megidézte a Szentandrásyakkal Eperjes, Porond és Bekény miatt folyó perben²⁾.

Gálfy (Atyai) György 1620-ban borosjenei kapitány régi szatmári családból származott³⁾. 1627. júl. 22. hú szolgálatai fejében új adományul kapta az aradi Basarág és Tompa falukat⁴⁾. Öregkorára, úgy látszik, Belényesbe költözött át s innen írta magát. Belényesi Gálfy György özvegye, Király Zsófia, 1640. febr. 26.-án zálogba vette a magtalanul elhunyt Maksayaknak a zarándi Komlós faluban levő részjóságait⁵⁾.

Gombos György, Soldos István és Trombitás István Wesselényi nádortól 1662. febr. 11. kapta Pély, Pecsér, Ság és Nagy-Zerind zarándi s Gella békési falut⁶⁾. A békési Berényben, Dobozon és Gyúron már febr. 5. kapott egyes részeket⁷⁾.

Gonda István, Gáborjáni, Tisza és Király kapta 1648. márcz. 26. Soklyót a fejedelemtől⁸⁾.

Gorbay László családja, melynek Megyeren és Santosházán volt birtoka, 1607. táján halt ki⁹⁾.

Görögh Márk, Márton és Miklós maczedóniaiakat, kik neki és apjának Boros-Jenő végvárában hűségesen szolgáltak, Vér György borosjenei főkapitány ajánlatára II. Rákóczy György 1649. febr. 13. megnemesítette. Háromszög-alakú czímerök kékezejében kiterjesztett szárnyú sas látszik¹⁰⁾.

Göröngyössy András 1607-ben szőlősgazda volt a pankotai előhegyen¹¹⁾.

Gyulay Ferencz és István nagyzerindi lakosokat 1649. decz. 7.-én nemesítette meg a fejedelem. Czímerökben karddal védelemre készen álló pajzsos lovas látszik¹²⁾.

Gyulay (Marosnémeti) Ferencz, Déva s Boros-Jenő fő-, majd Várad alkapitánya, Udvarhelyszék főkirálybírája, Zaránd-, Arad- s Biharvármegye főispánja, a hajdúvárosok és a Partium főgenerálisa s I. György főasztalnoka szerezte meg a száz év óta virágzó¹³⁾ család zarándi uradalmait. Ferencz 1638. kapta Maros-Németit, melyről ettől kezdve nevezte magát a család. 1649-ben már mint Boros-Jenő főkapitánya kapta a zarándi főispánságot¹⁴⁾, 1651. febr. 4.-én pedig Siri, Galsa, Meszt, Aranyág, Szerb, Köszönd és Magzina falukat, Alsó Magzina, Pankota, Fejéregyháza, Szentkereszt, Felső-Aranyág és Csernel zarándi pusztákat s végre Kasza, Kázmér, Kalodva és Martonos aradi falvakat, melyeket özv. Petneházy Istvánné, született Király Anna örököseitől 3300, a kincstártól pedig 700 s így összesen 4000 frton váltott magához¹⁵⁾. 1657-ben a váradi káptalan előtt Galsát, Mesztet, Sirit, Kaszát, Kázmért, Aranyágot, Kalodvát, Köszendet és Pankotát a Péchy Margittal való első házasságából származott fiainak, Istvánnak és Ferencznek, valamint második feleségének Márkusfalvi Máriássy Évának nevére íratta át¹⁶⁾. Tíz év mulva azonban, 1669-ben, mikor vég-

¹⁾ XXVI. LR. 248—250. — ²⁾ NRA. 816., 17. — ³⁾ Nagy, M. Csal. IV. 315—6. *Kemény*, Notit. Capit. Albensis, II. 36. — ⁴⁾ NRA. 832., 35. — XIV. LR. 10b—11a. *Fábián*, I. 251., HH. *Rácz*, Zaránd, 152. — ⁵⁾ XIX. LR. 175b—176a. — ⁶⁾ Haan, Dipl. 254. — ⁷⁾ U.-o., 255. — ⁸⁾ L. Gáborjáninál. — ⁹⁾ IV. LR. 81b. — ¹⁰⁾ XXIV. LR. 68a—69a. ¹¹⁾ IV. LR. 128b—129a. — ¹²⁾ XXV. LR. 283. — ¹³⁾ *Torma* a Tört. Tárbán, 1887., 704., 709—710. Nagy Iván (IV., 486.) ezt a Ferenczet tartja a család első ismert törzsenek. — ¹⁴⁾ *Marosnémeti lt.*, 1619. sz. — ¹⁵⁾ U.-o. 1694. sz. és XXV. LR. 405—6. Másolatát a gyulafejevári levéltárból *Beke* Antal kanonok úr szintén közölte velem. — ¹⁶⁾ *Marosnémeti lt.*, 1911. sz.

rendeletet is tett, Világosvárhoz tartozó Siri, Galsa, Meszt, Aranyág, Szerb, Közönd, Magzina, Alsó-Magzina, Pankomér¹⁾, Filléregyház²⁾, Szentkereszt, Felső-Aranyág, Csernel, Kasza, Kázmér, Kalodva és Martonos nevű falvait tízezer frt. erejéig nemes Barakonyi Ferencz és Lekcsei Sulyok Borbála leányának Klárának, fia, Ferencz feleségének, vetette zálogba³⁾. Maga Ferencz, úgy látszik, 1652-ben hagyta oda Zarándot, mert ekkor lett váradi alkapitány; 1658. még részt vett a lippai csatában⁴⁾. Fia, Ferencz, 1694-ben lett báró s 1701-ben gróf. Aradban a család csak 1801-ben lett megint földbirtokos.

Hajdú Gergely 1607-ben lippai háziúr volt⁵⁾.

Halász (Dévai) Istvánnak, ki éveken át gyulafejevári, majd váradi s végre borosjenei számtartó volt, I. György 1640. aug. 7. házat ajándékozott a borosjenei Sáros-útczában⁶⁾. — Halász Gáspár özvegyének viszont 1643-ban a borosjenei Hosszúhidas-útczában volt háza⁷⁾.

Haller (Hallerkői) Gábor borosjenei főkapitány és zarándi főispán, 1652. márcz. 29. Somody Ferencz végrendelete értelmében a borosjenei Hidas-útczában levő házon kívül a zarándi Tót-Almás és Fericse (Faricsne) falut kapta, melyben 1653. febr. 18. a fejedelem is megerősítette⁸⁾. 1655. aug. 25. a fejedelemtől zálogba vette 500 frton az aradi Gyelid (Glid) és Szent-Pál falvakat, olykép, hogy magtalan halála esetén jogait testvérei, Pál és János örököljék⁹⁾. 1663-ban történt vértanú halála után azonban a család elvesztette javait.

Halmágyi Istvánt 1612. május 15. száműzte, 1614. febr. 23. azonban megkegyelmezte az erdélyi országgyűlés s visszaadatta a borosjenei kerületben levő javait¹⁰⁾.

Hegedűs Miklós 1638-ban jenei nemes varga volt¹¹⁾.

Hegyesy (Borosjenei) János zarándi szolgabíró, utóbb alispán, 1643. márcz. 21. zálogba vette a zarándi Lestora és Szent-Erzsébet pusztákat I. György fejedelemtől, ki jutalmazni akarta a zarándi végeken tett jó szolgálatait¹²⁾. 1646. május 27. viszont a borosjenei vár tisztartóságában s egyébként tanúsított hűsége fejében kapta a zarándi Alsó-Székast, mely azelőtt néhai Szilágyi András borosjenei alkapitányé volt¹³⁾. Úgy látszik két fia volt; *András*, ki feleségével, Gáborjáni Erzsébet s mások társaságában 1653. decz. 16. szerezte meg a zarándi Bakonyszeget¹⁴⁾ s *Mihály*, kinek feleségétől, Cserényi Annától, két fia született: *Mihály* és *István*. Ez utóbbi Apafi alatt kamarai jószágigazgató volt, ki 1686-ban a »Kegyesség nagy titkát« adta ki. A család több vonalban származott le korunkig.

Horga (Borosjenei) Istvánt Rákóczy György 1645. máj. 11. emelte nemességre¹⁵⁾. A család most is él Aradban. Legjelesebb sarja Horga Miklós, köznyelven Popa Nyika, szőlősi g.-kel. plébános, az aradi oláh nemz. iskolák inspectora és oláh versíró. Meghalt 1811. febr. 25.

Horváth (Lippai) Miklós 1607-ben háziúr volt a lippai Hosszú-útczában¹⁶⁾. E családnak körülbelül ekkor szakadt magva Mátyással, kinek elhunytával Báthory Gábor fejedelem a Maros radnai oldalán levő malmot Balogh Istvánnak ajándékozta¹⁷⁾.

¹⁾ Pankota. — ²⁾ Fejéregyháza. — ³⁾ Az *egri kápt.* Proth. O. Nro 407. — Másolata 1823-ból a *Lóczy-család* íratái közt. — ⁴⁾ *Tört. Tár.*, 1888., 562. — ⁵⁾ *IV. L.R.* 164b. — ⁶⁾ *XIX. L.R.* 208b—209a. — ⁷⁾ *XX. L.R.* 216b—217a. — ⁸⁾ *XXVI. L.R.* 134—141. — ⁹⁾ *XXVI. L.R.* 564—5. — ¹⁰⁾ *NRA.* 1821., 38. — ¹¹⁾ *XXII. L.R.* 83b—87a. — ¹²⁾ *XX. L.R.* 154a. Említi *Kövári* is, Erdély nev. csal. 111. — ¹³⁾ *XXV. L.R.* 174b—175a. — ¹⁴⁾ *XXVI. L.R.* 248—250. — ¹⁵⁾ *XXII. L.R.* 16b. — ¹⁶⁾ *IV. L.R.* 121b—122a. — ¹⁷⁾ *VII. L.R.* 92—3.

Horváth (Dési) Gergely deák kapta 1608. jún. 10.-én a borosjenei várhoz tartozó s eléggé elpusztult Poteczka felét. A fejedelem egyben meg is dicsérte a neki s Petneházy jenei kapitánynak tett hű szolgálataokért¹⁾ s pár hét múlva júl. 28. neki adta a falu másik felét is²⁾. 1628. júl. 15. már egyszerűen csak Désy Gergely deáknak írta Bethlen Gábor, mikor — mint jenei harminczadost — hű szolgálatai fejében a csanádi Harmat s az aradi Szent-Miklós faluban levő összes királyi javak ajándékával tüntette ki³⁾.

Horváth (Zarándi) Lázár, a Zarándban egykor⁴⁾ oly élénken szerepelt Horváth-család tagja, fajdasi részjóságait 1624. január 15.-én Vajai Ibrányi Mihályra íratta át, mit decz. 24. a fejedelem is helybenhagyott⁵⁾.

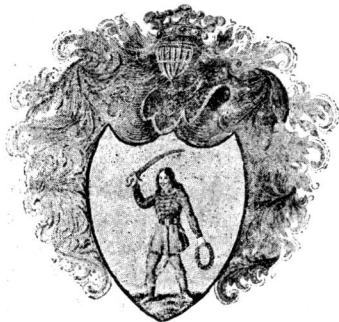
Ibrányi (Vajai) Mihály, mint éppen láttuk, 1624. szerezte meg a fajdasi Horváth-javakat.

Imricze, lásd Sebesy.

Ingay Gergely és Varga Boldizsár kapta I. Ferdinándtól 1557 nov. 26. a hűtlen Olcsárdy István deák, Vajdafy Döme, Kendy Gáspár, Kenderessy Péter, Nadányi Mihály és Bethlen Gábor eleki, gyulai, varsányi, sági s anti 25 jobbágytelkét⁶⁾.

Jancsó Pál borosjenei lovas hadnagyot Báthory Gábor a zarándi Bekény faluval ajándékozta meg s ebben 1614. decz. 9. Bethlen Gábor is megerősítette⁷⁾. Egyik utóda, András, 1773—1782. borossebesi prédikátor volt s ott házat és földet is szerzett⁸⁾. 1784-ben mint kristyóri pap menekült a Hora-lázadás elől Erdélybe⁹⁾.

Janka (Bulcsi)-család, melynek Bulcson voltak birtokai, 1664. nyert nemességet¹⁰⁾. A család utóbb Erdélybe származott át.

Janka-czímer.

Jeney (Borosjenei) *Bálint* borosjenei vitézt s általa testvéreit (Mátét, Miklóst és Vinczét) Báthory Gábor 1608. aug. 2. emelte nemességre¹¹⁾. Fia lehetett *János*, 1643-ban zarándi alispán, kinek felesége, Serjényi Anna, 1657-ben már özvegyen élt Felteleken¹²⁾. Ugyane családból egy másik János 1647—1649. közt Gö-

Jeney-czímer.

mörvármegeye jegyzője volt¹³⁾. 1645. Rákóczy György fejedelem Somoson, Csentén és Szederkényen összesen 18 pusztatelket adott Jeney *Tamásnak* és Simándy Gergelynek¹⁴⁾; 1645. szept. 18. Zarándban Pranda (Kovács-háza) és Kurtik, — s Aradban Komlós, Ernye, Pető és Czipán pusztákat ajándékozta Jeney Tamás, Szegedy János, Magovics György és Simándy György jenei vitézeknek¹⁵⁾; végre 1646. június 3.-án Csanádban Perek, Komlós és Kovács-háza, Zarándban Vámos-Ernye és Aradban Kurták, Ibesd és Czipán puszták más részeit adta ugyanazoknak a vitézeknek¹⁶⁾. Tamás-

¹⁾ *V. L.R.* 114a. — ²⁾ *U.o.* 122a. — ³⁾ *XIV. L.R.* 58a. — ⁴⁾ *Márki*, Arad, I. 352—3. — ⁵⁾ *XI. L.R.* 59a—60a. — ⁶⁾ *Lib. Reg.* Ferd. et Max. 313. — ⁷⁾ *VII. L.R.* 241—2. — ⁸⁾ *Aradm. jkönyve*, 1789. évi 1614. és 2453. sz. Helytartótan. rend. 1789., 24082. sz. — ⁹⁾ *Hazánk*, 1887., 113. — ¹⁰⁾ A címeres levél a Janka-családnál. — ¹¹⁾ *V. L.R.* 128ab. — ¹²⁾ *Fübián*, I. 140. és 197. *NRA.* 781., 32. — ¹³⁾ *Nagy* Iván, V. 332. — ¹⁴⁾ *NRA.* 1722., 3. — ¹⁵⁾ *Fübián*, I. 252. és *XXI. L.R.* 160ab. — ¹⁶⁾ *NRA.* 1722., 4.

nak alkalmasint fia volt *Istók*, ki legénykorában »csavargása miatt elvezett«, miért is II. György 1648. május 29. Szentpétery Ferencz borosjenei vitéznek adta Szelestén, Gábon és Társon levő kis részjóságait¹⁾.

Jovánházy Sinkó 1607-ben lippai nemes háztulajdonos. (L. Radics).

Jósa (Desznei és Rónai) György és Lonkai Thársy Miklós Zarándban Báthory Zsigmondtól 1599. szept. 24.-én kapta Zamordot és Avast²⁾. Ugyanezen időben Jósa Miklós már Rónán lakott. »Ha Miklósy Pál — írta hozzá Zsigmond fejedelem — odajönne hatalmaskodni, ha megbírhatók, kötözzétek meg; ha pedig nem foghatnátok meg, nem engedné magát, öljétek meg és fent tegyétek egy magas karóra, mint illik a fejedelme ellen, parancsolata ellen rugódozónak. Mitőlünk jutalmát veszi mindenképen«³⁾. Magát Róna falut, melyet, mint jobbágyok, a Jóság ősei ültek meg és gyarapítottak, s melyet 1597-ben Kornis Gáspárnak ajándékozott Zsigmond fejedelem, ugyanő most 1602. június 1. a neki híven szolgáló nemes Rónai Jósa Miklósnak és fiának, Jánosnak ajándékozta⁴⁾. Egy helyi hagyomány szerint⁵⁾ a déznai várból letekintő Bethlen Gábor anyyi földet szánt a várbán szolgáló Jósa Józsefnek, a mennyit napkeltétől napnyugtáig körüllovagolhat. Bethlen 1622. júl. 20.-án csakugyan lófővé tett ugyan egy Jósát, de az Máté volt s Mogyorósról írta magát⁶⁾; a hagyománynak tehát nincs alapja. A falut 1633-ban különben is visszakapták a Kornisok, de mint compossessorok megmaradtak ott a Jóság is, kik kálvinista vallásukat csak a XVIII. század közepén cserélték föl a görögkeletivel s akkor kezdtek eloláhosodni⁷⁾.

Jósika (Branyicskai, Báró) *István* és felesége, Fűzy Borbála, Báthory Zsigmond fejedelemtől 1595. aug. 1. és 1597. aug. 25. Magyar-Fülpös és Kis-Nyulas tordamegyei falvakért cserében örökjogon kapta a Branyicskai Szalánczy István hűtlensége következtében elkobzott Branyicska hunyadmegyei kastély uradalmát, továbbá Aradban Perro, Pozsoga, Szelcsova, Fülöpkő, Baltha, Zpin és Szlatina falvak, valamint Kosest, Bastia, Grosamina, Vaja és Zaka puszták részjóságait⁸⁾. Ugyanazon évben bevezette a gyulafejevári káptalan őt Solymosvár és uradalma (Felső- és Alsó-Kalosa, Konop, Kamarad, Odvos, Sebes, Telkes, Hatincza, Milova és Vár-alja birtokába is)⁹⁾. István kancellárt Báthory Zsigmond 1598. mint fejedelemségre vágyót fejeztette le. Aradban és Zarándban fia, Gábor folytatta a családot, mely Lippa elestével aradi javait elvesztette.

¹⁾ *XXII. LR.* 76 ab. — ²⁾ *NRA.* 816., 1. — ³⁾ Kelet nélkül való ügyetlen másolata a ravnai Jósa-családnál. Közölte az »Arad«, 1864., 81. sz. — ⁴⁾ A Jósa-család iratai közt. Továbbá Aradvármegye jkönyvében, 1846., 568. sz. Közölte a Biseric'a si Scol'a, 1887., 65—67. l. V. ö. *Hanza* Ágost (Aradi Közlöny, 1887., 71. és 78. sz.), *Varjassy* Árpád (U.-o., 74.) és *Márki* Sándor (Pesti Napló, 1887., 64. sz.) czikkeivel. — ⁵⁾ *Jankai* a Függetlenségben, 1887., 58—9. sz. — ⁶⁾ *XI. LR.* 23a. — ⁷⁾ 1887-ben mozgalom indult meg a 18 családban élő 60 Jósa visszamagyarosítására; a dolog azonban abban maradt, mert a román hírlapirodalom vallás- és nemzetiségháborítást látott a kísérletben s egyúttal azt hirdette (l. különösen a Biseric'a si Scol'a idézett cikkét), hogy a Jóság mindig gkeleti oláhok voltak. Nem is említve, hogy a Liber Regiusokban említett különböző Jósa-családok mind *székely származásúak* (LR. IV., 49.; XI. 23.; XXIII. 61b.), hogy a szavolyi, nagybányai, pankotai, bodosi és csíkmindszenti Jóság szintén mind magyarok voltak, s hogy a magyar közjog, csak magyar nemeseket ösmer, — a vallásra nézve példaképpen legyen elegendő, hogy Jósa Pál, mintegy 17 éves borossebesi lakos 1759. december 25. a *kálvinista*-hitről Boros-Jenőben a *római kath.* hitre tért át (Borosjenei r. k. kereszt. anyakönyv, 1759. év.), míg más rokoni a g.-kel. vallásnak adtak előnyt. — ⁸⁾ *Tört. Adattár*, III. 179—180. és 229—231. — ⁹⁾ *Fübián*, I. 67. és 165. A nevek kiírása több helyütt hiásnak látszik.

Kalodvay (Lippa-ménesi) Miklóst 1653. febr. 20. nemesítette meg II. György.

Kamuthy (Szentlászlói) Farkas és Balázs 1602. júl. 16. a Báthory Zsigmondnak kölcsönadott 10,000 magyar forint fejében zálogul bírt eperjesi kastélyt és uradalmát a császártól teljes hatalommal felruházott Basta György tábornoktól ugyanazon összeg erejéig szintén zálogjogon kapta¹⁾. 1607. nov. 19. Rákóczy Zsigmond szintén Kamuthy Farkasnak, mint rokonának és hívének adta az egész eperjesi kastélyt s az Aradban hozzátartozó Sorlo, Znitimozta, Rakolcza, Belotincza, Zabancha, Balincha, Nytis Polannia, Stupitnik, Ozernenias, Pretercze, Kassa, Monyoró, Darvas, Kanos, Popuncza, Alsó-Zerencza s Dragolicza falvakat, egyúttal azt is megengedvén, hogy az eperjesi kastélyt tetszése szerint kijavíttassa és újr építtesse²⁾. 1608. okt. 29. Báthory Gábor a zarándi Rokszint és Monostort ajándékozta neki, de nyomban el is vette tőle³⁾.

Kandó István 1607—1651. szállóbirtoikos volt a Makra-, illetőleg az Orgonáshegyen⁴⁾.

Kapronczay (Kapronczai) Tamás Báthory Gábor fejedelemtől 1608. június 17. megkapta az aradi Kapronczának Kapronczai Rucz Mihály halálával a kincstárra szállt másik felét is és így övé lett az egész város⁵⁾.

Kasza (Halmágyi)-család valószínűleg az Aradban már a középkorban virágzott Kaszai, Kenézi és Somosi Kasza-család egyik elágazása. Márton és Kelemen 1601-ben mint borosjenei lakosok vettek részt Toldy István beigtatásán⁶⁾. 1604. azonban már mint a Kasza-család ősi jószágát emlegetik a halmágyi kastélyt⁷⁾, melyről ők is írták magukat s 1610. szept. 6., mikor Erdély rendei ratifikálták a második kassai kiegyezést, a már említett Kasza Kelemen is mint »de Halmágy« jegyezte alá a nevét⁸⁾. 1634. Szaturót Kasza István és Torma Katalin vette zálogba⁹⁾. A század második felében már hanyatlott a család; 1656. a fejedelem tanúvallatást rendelt el Nagyhalmágyi Kasza István bihar- és zarándmegyei javaira nézve¹⁰⁾. István úr különben nagy gonddal nevellette fiát, Sándort, kinek tanulásáról, előmeneteléről, a remetei, forrói és balilényi gazdasági állapotokról s az almádi és pontosfalvi szökött jobbágyokról egy kelet nélkül való levélben értesítette őt Illyei László és Forró György¹¹⁾.

Kasza Tamás és András borosjenei vitézeket a fejedelem 1650. márcz. 9.-én nemesítette meg és címerökbe koronából kiemelkedő griffmadarat rajzoltatott¹²⁾.

Kasztellánfy, I. Castellánfy.

Kádár Mihály borosjenei lakost II. György fejedelem 1651. február 16. tette nemessé¹³⁾.

Kállay (Alsófarai) Gergely 1607. június 17. a zarándi Dobrócz falut kapta Rákóczy Zsigmondtól¹⁴⁾. Ezt néhai Jeney István deáknak ajándékozta ugyan Basta, az ő adományait azonban a Kolozsvárott 1607. jún. 10. tartott országgyűlés mind megsemmisítette. Különben 1607. júl. 25. már Szamosközy nyerte meg Dobreczét, helyesebben annak egy részét.

¹⁾ Századok, 1870., 469. *Tört. Értes.* 1883., 158. *Közli Haan*, Dipl. 211—2. — ²⁾ *IV. L.R.* 244a. — ³⁾ *V. L.R.* 91b—92a. — ⁴⁾ *IV. L.R.* 109b—110a. és *XXV. L.R.* 512. — ⁵⁾ *V. L.R.*, 38a. — ⁶⁾ *Adattár*, II, 155—6. — ⁷⁾ *Bethlen F. Historia*, VI. 53. — ⁸⁾ *Erdélyi országgy. eml.* VI. 187. — ⁹⁾ *Kemény*, Transylvania Possessionaria. XI. kötet. (Erdélyi muzeum). — ¹⁰⁾ *N.R.A.* 840., 56. — ¹¹⁾ *U.-o.* Orsz. lt. — ¹²⁾ *XXV. L.R.* 284. — ¹³⁾ *U.-o.*, 339—341. — ¹⁴⁾ *IV. L.R.* 73a.

Kállay (Simándi) másképp Ötvös Jánost 1606. márcz. 8. nemesítette meg Bocskay István¹⁾. Kállayak most is vannak Aradmegyében; nagyobb részök azonban Békésbe és Zemplénbe származott át²⁾.

Károlyi István 1601—1605. közt a Toldy-javakból Árkostő és Bakoncz (?) falvakat szerezte meg³⁾.

Káthay (Csegekátai)-család 1666. június 18.-án adta el arad-zarándi javait a Keglevicseknek⁴⁾.

Keglevich (Buzini) Miklós báró felesége, Czobor Éva pénzén, tízezer talléron vette meg Csegekátai Káthay Ferencznek különböző megyékben, nevezetesen Zárándban Ötvenes, Kovászi, Panád és Cserfalva, Aradban pedig Csurán vagyis Tornova falvakban levő javait, s erről 1668. július 3. a jászói konvent küldöttei előtt tett vallomását hiteles alakban is kiadta a konvent⁵⁾. A báró anyja Mórincz Borbála volt, Mágócsy Gáspár húgának, Dorottyának és Mórincz Mártonnak unokája.

Kemenczey László 1642. zálogba vetette eleki és csigatősi s eladta zárándi részjóságait Tisza Istvánnak⁶⁾.

Kemény (Gyerőmonostori) János 1648-ban özv. Petneházy Istvánnétől Panátot örökölte. (L. Petneházy). Kemény szül. 1607. Bükkösön, elesett 1662. jan. 23. Nagy-Szóllósnél) Erdélynek több ízben győztes hadvezére, ügyes államférfia, végül (1661. januárjától) fejedelme volt.

Kenderessy Gergelynek 1626-ban s Gáspárnak 1651-ben háza volt a borosjenei Hosszú-útczában⁷⁾.

Kendy (Deszni) *Gáspárt* I. Ferdinánd 1557. nov. 26., *Ferenczet* pedig Báthory Zsigmond 1595. hűtlenség címén fosztotta meg zárándi javaitól⁸⁾. Ez utóbbinak jóságait 1597-ben Kornis G. kapta; »Kendy Ferencz — így szólta maga Báthory Zsigmond fejedelem abban az oklevélben, melyben 1597. ápr. 24. javait Kornis Gáspárnak ajándékozta⁹⁾ — a fejedelem tanácsosa és az ország egyik előkelő nemese volt; de társaival együtt, azokkal, kik atyja s az ő kegyelméből javakkal s tisztségekkel gyarapodtak, gyorsan elfajult s a fejedelem személye és méltósága ellen összeesküdt, hogy őt az országból és a trónról száműzzék vagy, ha ez nem sikerülne, megöljék. Ő ezt megtudva, néhány hívének ösztönzésére, élete védelmére Kővárba vonúlt. Kendy Ferencz, kit a legfőbb tisztségekkel, javakkal halmozott el, ki azonban minderről megfeledkezett, azokkal a pártosokkal nemcsak egyetértett, hanem, mikor Kővárra utazott s országának határai közt volt, méltósága s tekintélye ellen más hűtlennel új fejedelem választásáról tanácskozott. Ekként élete is fenyegetve lévén, az erdélyi három nemzet s a magyar részek gyulafejevári gyűlése 1595. ápr. 16.-án hűtlennek nyilvánította és saját, valamint neje és gyermekei javainak elvesztésére ítélte.« Kendynek Bebek Judittól született leánya, *Zsófia* (Bogáthy Menyhértné) 1600. okt. 13.-án tiltakozott az ellen, hogy Radnót küküllői, Szent-Jobb bihari és Deszni zárándi várat az édes atyja és Paniti Alárd Ferencz közt kötött egység ellenére Alárd Ferencz és Kovacsóczy Farkas kapja¹⁰⁾. 1608. okt. 10.-én a kolozsmonostori konvent előtt arra az esetre, ha családjának mindkét ágon magvaszakadna, ezeket

¹⁾ *Békésm.* tört. évk. X. 56. — ²⁾ *Htt.* Nob. Zemplén. Orsz. lt. — ³⁾ *Urbaria et conscriptiones*, V—VI. fasc. 28. nro 62., 41. levél. Orsz. lt. — ⁴⁾ Bővebben: *Márki*, Arad, I. 318. — ⁵⁾ *Extractus diversarum causarum*, 249—250. I. Kézirat az aradi lyceum Orczy-könyvtárában, A. 69. — ⁶⁾ *Parecz*, Arad, 14. — ⁷⁾ *XII. LR.* 12a—13b. és *XXV. LR.* 512. — ⁸⁾ *Lib. Reg.* Ferd. et Max. 313. és *Tört. Adattár*, 1871., 432. — ⁹⁾ *NRA.* 1715., 16. és *Fábián*, 223—4. — ¹⁰⁾ *NRA.* 1821., 39. §. 6.

a várakat örökösen urának, Bogáthy Menyhértnek vallotta be¹⁾. Kendy Jánosnak magvaszakadtával Szuszányt, mint láttuk, 1619. aug. 5. Bethlen János kapta.

Kenéz János borosjenei lakost nejével, Oláh Mariánnal s gyermekeikkel (Tivadar, György, János, Márk, Péter, András) 1649. június 18. Déván nemesítette meg II. György. Czímerökben kiterjesztett szárnyú sas látszik²⁾).

Kerecsényi (Kányaföldi) László, előbb szigetvári, utóbb (1560—1566) gyulai kapitány, kinek haláláról már volt szó³⁾, az ország több részében, sőt Morvaországban is szerzett uradalmakat. 1561-ben kapta⁴⁾ Aradban Két-Sopron és Deszk egy részét; ugyanakkor K. János is zarándi birtokos⁵⁾. 1561. aug. 18. I. Ferdinánd neki adta Tholdy, máskép Szennyesy János magvaszakadtával az Eperjes, Borosmegyer, Septhely és Kör zarándi falvakban levő részjóságokat⁶⁾. 1563. nov. 30.-án Kerecsényi Mihály és János Pethő Jánossal együtt kapta Eperjes és Pálélése egy részét Ferdinándtól⁷⁾. 1564-ben K. Lászlónak Deszken 1, Két-Sopronban 3 portája volt⁸⁾.

Kerek Mihály 1607. pankotai szőlősgazda⁹⁾.

Kerestheli (Tamáshidai) János miskei nemes és gyulai katona 1558. szept. 13. és decz. 1. több jobbágytelket kapott I. Ferdinándtól Sáros, Bökény, Tamáz, Miske, Nagy-Zerind és Bozos zaránd- s Erdőgyarak békésmegyei (!) helységekben¹⁰⁾. 1559. július 11.-én Nagy- és Kis-Szeléndeken (Zerinden) s Tamáshidán negyedmagával nyerte a Buda-féle részeket¹¹⁾, júl. 26. pedig Sáros, Bökény és Tamáz falvakban a hűtlen Baloghok és Doroszlayak javait¹²⁾. 1561-ben Bökényen 4 portától fizetett adót. Sáros már pusztán állott. Más javait nem említik.

Keresztesy (Nagymegyeri) Pál, 1612. okt. 22. óta lugosi és karánsebesi bán, Báthory Gábortól 1612. nov. 7. kapta Deszni várát s uradalmát¹³⁾. 1613. márcz. 27. feleségével, Nemes Dorottyával együtt beigtatták őt az erdélyi nagyobb kancellária esküdt jegyzői Deszni vár és mezőváros, Monyásza, Kis-Deszni, Brusztureszk, Zembrul (Zimbró), Valie-Mare, Alsó-Zékás, Holt, Felső-Korotna, Karajkova, Szelistye, Tekerés, Lasczór, Rosia, Burimb (?), Berinde, Diecs, máskép Deákfalva, Nyágra, Bohány, máskép Alsófalva, Alsó-Minyadul, Ignest, Prodinest, Szuszány, Nadalbest, Felső-Minyadul és Dancsfalva egész s Nagy-Láz és Mézes részjóságaiába, továbbá ezekbe az egészen elnéptelenedett falvakba, vagyis pusztákba: Zernyesty, Topáza, Revetisul, Kocsoba, Szterhány, Csoresty, Alsó-Raj, Tulinczi, Újfalva, Faresty, Balicsivány, Bölcsinyesty, Vizesty, Prezesty, Felső-Kertesul, Fenes, Zlistinca és Felső-Zékás, melyek mind Zarándban fekszenek¹⁴⁾. Azonban Báthory emberét Bethlen Gábor nem szívelte s Keresztesynek már 1614. május 6. tiltakoznia kellett az ellen, hogy Deszni várát és uradalmát, mely őt adomány alapján illeti, Bethlen Gábor Kornis Zsigmondnak ajándékozza¹⁵⁾. Egyébként Keresztesy, legalább egyelőre, mind fontosabb méltóságokat viselt. 1616. május 6.-án az erdélyi országgyűlés őt már mint tanácsurat, lippai kapitányt és aradi főispánt bízta

¹⁾ *NRA.* 1821., 39. §. 7. — ²⁾ *XXIV. LR.* 158b—159a. — ³⁾ *M. rki.* Arad, I. 561—3. — ⁴⁾ Legalább az 1560. évi összeírás szerint még nem birtokos Aradban. — ⁵⁾ Az 1561. évi aradi összeírás nincs meg az orsz. lt.-ban; hibás másolatait már említettem. — ⁶⁾ *Lib. Reg.* Ferd. 498. és *NRA.* 932., 33. — ⁷⁾ *Lib. Reg.* Ferd. 543—4. — ⁸⁾ *Conscr. Lib.* XLVII. C. Suppl. T. LIV. 64. Orsz. lt. — ⁹⁾ *IV. LR.* 128b—129a. — ¹⁰⁾ *Lib. Reg.* Ferd. 378—9. — ¹¹⁾ *U.-o.* 392—3. — ¹²⁾ *U.-o.* 412—3. — ¹³⁾ *NRA.* 1821., 31. *Fábián*, I. 152. — ¹⁴⁾ *NRA.* 1821., 32. — ¹⁵⁾ *NRA.* 1821., 39.

meg, hogy Lippát erősítse, a várbelieket pedig Lugosra és Illyére költöztette¹⁾; éppen azzal vesztette el azután a fejedelem jóindulatát, hogy semmikép sem akarta török kézbe adni Lippát. (Életének erről a részéről a 67. lapon szóltam). Fia, Ferencz, 1649. szept. 22. tanúvallatások alapján igazolta, hogy apja hosszabb ideig békében bírta Deszni várát s uradalmát²⁾; 1655. jún. 8. pedig külön is tiltakozott, hogy e birtoknak kivüle más ura legyen³⁾. Igényeit azonban többé sohasem ismertethette el.

Keszy (Várad) Péter magvaszakadtával bandarlaki (az oklevél szerint mantaluki) pusztult faluját 1607. jún. 30.-án Rác István s örökösei kapták⁴⁾.

Király (Borosjenei) György 1609. jan. 28. akként egyezkedett özv. Nagy Gergelynével (Kis Judittal), hogy egy öltöző ruha (szoknya, kis suba, főkötő), továbbá arany láncz, két tehén, négy kanczaló, egy összejáró aranyos kupa, némi pénz, egész Herczester (?) s 25 nyolczas búza árán váltotta magához Nagy-Kápolna zarándi falut. Kis Judit a szerződés megszegése esetében 2000 arany forint lefizetésére kötelezte magát⁵⁾. — 1640. február 26. I. György megerősítette Belényesi Gálffy György özvegyét, Király Zsófiát, a Maksay Ferencz és János magtalan halálával Komlós faluban szerzett zálogjóságokban akként, hogy azokat tőle a fejedelem, vagy utódai csak 500 frt. lefizetése után válthassák vissza. Ekkor azonban ugyanannyi jobbágygal adja vissza, a mennyivel átvette s térítse meg a kincstárnak a birtokban esett kárt is⁶⁾. Még azon évben decz. 8.-án a fejedelem Király Jánosnak is elzálogosított egy Joó Gáspár nevű jobbágygal, s ennek nejével és fiaival együtt Haraklyánban egy praedia-lis jószágot, mely — mint ezt máj. 24. a fejevári országgyűlésen ki is hirdette a fejedelmi javak igazgatója — Massay János halálával szállt a kincstárra⁷⁾. 1648. márcz. 26.-án II. György ideiglenesen Király János, Gáborjáni János, Tisza István és Gonda István részére ajándékozta Söklyó elpusztult faluban levő részeit⁸⁾. 1651. aug. 21. István, János, Mihály és György nemesek, néhai Király János fiai, atyjuknak Haroklyánban 300 frt fejében bírt részjóságát 500 frton vették zálogba a fejedelemtől⁹⁾.

Kis (Várad) János Báthory Zsigmondtól 1590. aug. 25.-én kapta a Szalay János halálával Ágyán, Szintyén és Kis-Jenőben megürült részjóságokat, melyekbe 1591. febr. 14. be is igtatták¹⁰⁾.

Kis (Keresztszegi) Márton körösszegi hajdúkapitánynak s György, Péter és Márton nevű fiainak, kik híven szolgáltak úgy az 1636 évi szalontai csatában, mint az utóbbi két éves háborúban, II. György fejedelem 1647. márcz. 28.-án ajándékul adta Zombor, Ferged, Pordány és Tömpös csanádi, valamint Kovászi zarándi (így!) falvakban levő részjóságokat és pusztákat, nemkülönbén Tépén (Biharban) azt a házat és nemes udvar-terket, melyek azelőtt Tépei Kovács Péter és Susa Pál konyárdi, valamint Szeőke János hadházi hajdúk tulajdonai voltak¹¹⁾. 1653. decz. 16.-án Kis György, Tisza György, Zódy István és Hegyesy András 1000 forinton zálogba vette az özv. László Máténé (Bornemisza Judit) halálával a kincstárra visszaszállt zarándi Bakonyszeg falut¹²⁾.

¹⁾ Budapesti egyet. könyvtár egykorú másolata. Törökm. okm. III. 144—5. — ²⁾ *NRA.* 1821., 35. — ³⁾ *U.-o.*, 38. §. 2. — ⁴⁾ *NRA.* 816., 4. — ⁵⁾ A *kőrösi* ref. gym. könyvtárából Szabó, Tört. Adattár, II. 20—7. — ⁶⁾ *XX. LR.* 175b—176a. — ⁷⁾ *XX. LR.* 7a—8a. — ⁸⁾ *XXII. LR.* 65b—66a. — ⁹⁾ *XXV. LR.* 495—6. — ¹⁰⁾ *Parecz*, Arad, 11. — ¹¹⁾ *XXII. LR.* 6ab. — ¹²⁾ *XXVI. LR.* 248—250.

Kis Márton ágyai lakost feleségével (Jósa Annával) s Mihály, Bol-dizsár, István, Margit és Judit nevű gyermekeikkel együtt 1649. nemesítette meg a fejedelem. Égszínkék czímerpajzsuknak mezejében márvány-oszlopon fellábon álló gölya látszik, melynek másik lába egy dárda nyelét fogja¹⁾).

Kis Albert és Nagy Bálint vitézek Báthory Gábortól 1608. júl. 29. kapták Kakarót.

Kis György 1608-ban borosmegyeri nemes szőlősgazda volt²⁾.

Kiskozma borosjenei család 1615. nyert nemességet³⁾.

Kisserjényi Pál I. Ferdinándtól 1556. júl. 4. kapta Erdős-Kereki, Nemes-Vásári, Morócz és Somos falvakban a hűtlen Horváth Ferencz részjóságait⁴⁾; pár nap múlva július 20. testvéreivel (Mihály, Gábor és Dorottya) együtt Csanádban Kutina, Zalang, Komlós, Rohancza, Kis- és Nagy-Szőllős, Pitvaros, Kis- vagy Komlós-Fecskés falvakban a magvaszadkadt Kerey Ferencz részeit⁵⁾, 1557. decz. 12. egymaga Biharban Bolczot, Tordát és Kágyát⁶⁾ s 1562. júl. 2. Zarámban Morócz, Zineke és Alatka egy részét kapta. 1563. arra kérte a királyt, hogy azt a 334 forintot, melyen ő és testvére a hűtlen Horváth Ferencztől elkobzott jóságokat a kincstártól megszerezte, mivel e javakat Mágócsy Gáspár tőlük cseles módon elvette, a Mágócsyt a szenci harminczadból illető 6000 forintból téríttesse meg a király⁷⁾. Az az évekről fennmaradt dicalis összeírásokban sehol sem találkozunk a nevével.

Kistoldy, I. Toldy.

Kolontár Mátyás borosjenei vitéz 1654. nov. 9. kapta Aradban az egész Deszka falut és Csanádban a Maros mellett levő Palotát, melyet élethosszig borosjenei Nagy Ferencz használt⁸⁾.

Komlós György borosjenei fizetett vitézét II. György 1648. ápril 3. tette nemessé. Czimere lándsás, kardos lovas vitéz⁹⁾.

Kont Pál borosjenei vitézt 1654. okt. 29. nemesítette meg a Borosjenőben tartózkodó fejedelem. Czimere bíborpajzsában a zöld mezőn kiterjesztett szárnyakkal álló fekete sas jobb lábával éles kardra szúrt emberfőt tart¹⁰⁾.

Korda Mihály borosjenei vitéz 1610. decz. 1.-én Alsó-Csilben egy részjóságot s Valyenben egy puszta telket nyert cserében Talágyi Mihálytól egy talágyi portioért. Ezt 1618. jan. 12. Bethlen Gábor is megerősítette¹¹⁾. Macskásy Margittól született fia, *Zsigmond*, 1625. már Arad és Zaránd főispánja, ennek fia, *Zsigmond* pedig 1655—1668. huszti kapitány volt. Ő alapította meg az utóbb grófságra emelt család fényét¹²⁾.

Korláth Mihály 1566. Csepelyi Mihály végrendelete értelmében Pél zarándi faluban is örökölt egy részjóságot¹³⁾; azonban nem használhatta, mert a török még abban az esztendőben elfoglalta Gyulát s vidékét.

Kornis (Göncz-ruszkai) *Gáspár* tanácsúr, huszti kapitány s máramarosi főispán Báthory Zsigmondtól 1597. ápr. 24. kapta a hűtlen Kendy Ferencznek minden jóságát; többi közt Deszni várát Sebes mezővárossal s 47 egész faluval, valamint 3 részjósággal és 7 pusztával, a vasbányákkal s hőforrásokkal együtt¹⁴⁾. E javakba a váradi káptalan requisitorai őt

¹⁾ XXIV. LR. 278b—280a. — ²⁾ V. LR. 52a és VI. LR. 124. — ³⁾ VIII. LR. 65. — ⁴⁾ Lib. Reg. Ferd. et. Max. 197—8. — ⁵⁾ U.-o., 198. — ⁶⁾ U.-o., 303. — ⁷⁾ NRA. 990., 3. — ⁸⁾ XXVI. LR. 426—7. — ⁹⁾ XXIII. LR. 66. b. — ¹⁰⁾ XXVI. LR. 442—3. — ¹¹⁾ X. LR. Orsz. It. — ¹²⁾ Nagy, VI. 347. Magy. Encycl. III. 681. — ¹³⁾ NRA. 655., 2. — ¹⁴⁾ Fábrián, I. 223—6. NRA. 1715., 16. §. 36.

még 1597. bevezették¹⁾. 1609-ben megkapta a már pusztán álló Pankota mezővárost s a hozzátartozó néptelen falvakat és részjóságokat is, melyek idáig Boros-Jenő várához tartoztak²⁾. 1612. május 15. ugyan őt is száműzte és javaitól megfosztotta Báthory Gábor, Bethlen azonban 1614. ismét visszaadta neki Desznit, mi ellen május 12. sietett is tiltakozni az azt időközben adományul nyert Keresztesy Pál. 1633. nov. 1. ugyancsak Deszni várát s a hozzátartozó 39 egész falut, 2 részbirtokot s 6 pusztát új adományul nyerte fia, Zsigmond³⁾, a váradi káptalan pedig — Szuszányra nézve a Bethlenek ellenmondása mellett is — még abban az esztendőben bevezette őt. Zsigmond ekkor már Zaránd és Bihar főispánja volt⁴⁾ s az is maradt 1648. nov. 3. történt haláláig. Mint ilyen, nem-egyszer tartózkodott »deszni házában«, hogy a politikai élet küzdelmei után megpihenjen. 1633. nov. 1. megkapta Biharban Papmező várát és uradalmát is⁵⁾. 1634. május 23. Láz faluban levő jobbágytelkét 300 frton Balkó Istvánnak zálogosította el, mit 1638. decz. 9. a fejedelem is aláírt⁶⁾. Feleségétől, Pálffy Ilonától, gyermekei nem maradtak⁷⁾. Öcscse⁸⁾ és örököse, Kornis Ferencz, 1651-beu gyakran koczódott Zarándvármegyével, mely az ő hanyagságának tulajdonította, hogy a közbiztonság olyan rossz lábon áll Deszni vidékén⁹⁾, Keresztesy Ferencz pedig 1649.- és 1655-ben ismételen hangzott Desznire való igényeit; 1658. azonban Deszni behódolt a töröknek s ekkert mindakét család elesett a jóságától.

Kornis-czímer.

Kornis (Tótvári) János, Vajda Borbála férje¹⁰⁾, a családnak először 1590-ben említett őse. 1619. is birtokos volt Tótváradján¹¹⁾ s fia, Mihály, 1626. a leydeni egyetemen tanult¹²⁾, minden útjában elkísérvén a fejedelem unokaöcscsét, Bethlen Pétert. Ebbeli érdemeinek előismeréséül s ezer forint lefizetése mellett Péter apja, István, hunyadi és máramarosi főispán már 1625. febr. 19. neki adta a csúcsi járásban fekvő Pesterő falut, melynek birtokában 1629. május 31. a fejedelem is megerősítette¹³⁾. A család tagjai most is élnek Aradban.

Kornis-czímer.

Kovács Mihály, Péter és András székudvari lakosokat 1654. szept. 5. nemesítette meg a fejedelem. Czímerökben taláros ember vigyáz a barmokra¹⁴⁾. Néhány nap mulva, szept. 13.-án száz frton nekik adta Székudvar faluban a Varga György és Komor András jobbágyok házáinak szomszédságában levő házat¹⁵⁾. Egy zarándi Kovács-család már 1649. virágzott¹⁶⁾.

Kőrösy (Várad) István özv. Petneházy Istvánnétől 1648-ban Szent-Mártont örökölte. (L. Petneházy).

¹⁾ *NRA.* §. 37. — ²⁾ *NRA.* 1715., 16. — ³⁾ *NRA.* 1715., 16. és 1821., 38. *XV. LR.* 148a—149a. *Kemény* Zsigmond Szalárdy Siralmas Krónikájának kiadásában (64. és 94. hasáb) Desznit helytelenül olvasta Deszárinak. — ⁴⁾ *U.-o.* A *LR.* először 1631. jún. 28. nevezi így. (XVI. kötet, 191. b.) — ⁵⁾ *XV. RL.* 196b—198a. — ⁶⁾ *XIX. LR.* 127b—128a. — ⁷⁾ *Nagy,* VI. 364. — ⁸⁾ *Fábián,* I. 86. hibásan írja őt fiának. — ⁹⁾ *Fábián,* 88. — ¹⁰⁾ *Pesty,* Szörényi bánság, I. 476. — ¹¹⁾ *Gyulafejevári lt.* Cent. KK. 75. Prot. S. Brinyi, I. 336—9. Prot. Appendicis, 706. — ¹²⁾ *Prot. Egyh. és Isk. Lapok,* 1888., 437. l. — ¹³⁾ *XIX. LR.* 99b—100a. s ismételve a 103ab lapon. — ¹⁴⁾ *XXVI. LR.* 394. — ¹⁵⁾ *U.-o.,* 401—2. — ¹⁶⁾ *XXIV. LR.* 204.

Kragovics Péter, lippai rácز nemes, hű szolgálatai fejében a fejedelemtől 1607. június 28. Lippán a Német-útczában a Vaszo Celeriste, Pejko rácз, Csauz Mihály és Csovorkncis Miklós szomszédóságában levő s előbb néhai Zlatarociz Tripul tulajdonát tevő házat kapta, a lippai várhoz tartozó Pata faluval együtt¹⁾.

Krasznay borosjenei nemes család 1654. virágzott²⁾.

László (Borosjenei vagy Kisjenei) Máté és felesége, Bornemisza Judit, 1651. márcz. 13. a fejedelemtől 500 magyar forinton vette zálogba a kápolnai járásban levő Oszoly, s a feltóti járásban levő Nádas nevű falut³⁾. Bornemisza Judit csakhamar özvegyen maradt; ezer frton zálogba vette a zarándi Bakonyseget, de ezt már 1653. decz. 16. tovább zálogosította a fejedelemtől⁴⁾. Utódaik ma is élnek Boros-Jenőben.

Lázár Lukács gurbai lakost 1650. okt. 25.-én nemesítette meg II. György. Czímerében féltestével emelkedik ki egy katona, ki jobbában kardot, baljában pedig lánsát tart⁵⁾.

Lippay Dánielt és Jánost 1583. aug. 6. tette czímeres nemesekké Báthory Zsigmond⁶⁾. A Lippay-, másképp Solymosy-család, mely talán egy ezzel, 1664-ben még virágzott⁷⁾.

Listi vagy Listhy Kristóf szebeni senator, ki a XVI. század közepén élt, volt a szász eredetű család őse. Fia, János, nőül vevén Oláh Lucretiát, Oláh Miklós érsek unokahúgát, a családdal különben is rokon érsek nemességét s nagy adományokat eszközölt ki a Listieknek. Listi János I. Ferdinándtól, úgy látszik, 1560-ban kapta Aradban Szent-Pál, Gyelid, Kovászi, Ároki, Szódi, Nyárrév, Bandarlak, Zábrány és Mikelaka részjóságait⁸⁾. Ugyanebben az időben szerzett birtokot a zarándi Betlen-ősiben és Kis-Bodonyban is⁹⁾. Kívüle a családból Listi Baláznak is voltak javai Zarándban. 1566-on túl nincs többé nyomuk Aradban. Birtokai-val majdnem egyidőben vesztette el feleségét János, mire 1568. pap s 1573. már győri püspök, királyi kancellár stb. lett. 1576-ban kapta Köpcsény várát s ez időtől fogva 1578. történt haláláig innen írta magát. A család, mely a XVII. század elején bárói, 1655. pedig grófi rangot nyert, több tudóst és írórt adott a hazának¹⁰⁾.

Literatus nevű nemescsalád élt Simándon 1598-ban¹¹⁾.

Lugassy (Magyarpeterdi és Karánsebesi) *János* Aradban először 1602. tűnt fel, midőn Báthory Zsigmond részére a rácзoktól visszafoglalta Solymost. 1607. június 29., mint egy év óta lippai főkapitány, Rákóczy Zsigmondtól 4000 arany frton valóban zálogba vette az egész Solymos várát a hozzátartozó (Hatincza, Telkes, Odvas, Sebes, Komarócza, Kunop, Alsó- és Felső-Kalocsa, Mikolest, Silanócz, Tusova, Gavrilócz, Milova, Hesota, a két Pliszka, Radulyfalva, Dubravicza, Alsó-Monyorostya, Felső-Leszpede, Grossia és Solymos) összesen 22 csaknem egészen elpusztult faluval együtt¹²⁾. E zálognak 1608. máj. 27.-én a fejevári káptalan előtt ellenmondott Péchy Simon Semjénfalvi Székely Mózes nevében, mivel

¹⁾ *IV. LR.* 96b. — ²⁾ *XXVI. LR.* 442. — ³⁾ *XXV. LR.* 374—6. — ⁴⁾ *XXVI. LR.* 248—250. — ⁵⁾ *XXV. LR.* 283. — ⁶⁾ *I. LR.* 112b. — ⁷⁾ *Turul.* 1885., 35. — ⁸⁾ Ez onnan tűnik ki, hogy az 1560. évi conscriptio még nem tud a Listiek aradi földesuraságáról, az 1561. és 1564. évi azonban már felsorolja jószágait. — ⁹⁾ *NRA.* 1763., 43. Az 1561. évi összeírás nem tud róla. — ¹⁰⁾ *Komáromy:* Köpcsényi gróf Listi László. (Századok, 1886., 32—53. és 122—140. l.) V. ö. a Komáromy és *Cserghő* Géza közt e tárgyban kifejődött polemiaival, u.-o., 1889. — ¹¹⁾ *Turul.* 1885., 36. Gyulafejevári kápt. Cent. Hh. 78., 254. l., 5. sz. — ¹²⁾ *NRA.* 1821., 38. *Fábián,* I. 67. *IV. LR.* 97b—98a.

Báthory Zsigmond, 14,000 frt. fejében, azt az uradalmat az ő apjára, Székely Mózesre íratta át; ellenben 1608. nov. 1. Szepesi Nagy Gergely visszavonta azt a tiltakozást, melyet Odvas és Sebes-falvak adományozására nézve Lugassy ellen tett s örökre átengedte neki ott levő jogait; Lugassy viszont kötelezte magát, hogy megszerzi számára a bihari Hájó falu adományát¹⁾. A főkapitányé volt azonkívül Hód-Mező-Vásárhely, Pörös-Kutas, Fecskés és Monyorós, Zarándban 4 s Karánsebes táján is több falu²⁾. Egyetlen leányát, *Borbálát*, néhány év múlva Bercsényi Imre jegyezte el. Az 1615-ben elhunyt öreg Lugassy János jószágainak további sorsáról veje, Bercsényi Imre életrajzában volt szó. Borbála 1639. okt. 28. maradt özvegyen. Nem sok öröme telt két nagyobb fiában, Lászlóban és Imrénben; szomorította apáczává lett leányának, Erzsébetnek sorsa is; annál inkább megvigasztalta Miklós, ki újabb virágzásra segítette családját. 1650. május 3. az özvegy átíratta férjének a Bornemiszákkal az aradi és zarándi javak elzálogosítására nézve 1630. kötött egyességét s május 13. a Bornemiszák készeknek is nyilatkoztak ezeknek a zálogjavaknak kiadására. Valószínű, hogy a solymosvidéki javakért a harmadnappal előbb tett osztályban az özvegy édes anyja által fiainak átadott összegből Bercsényi Imre ki is fizette a 8000 frtot; ezeket azonban, úgy látszik, mégsem vehette birtokba. A XVII. századbeli magyar anyáknak tiszteletreméltó alakja, Lugassy Borbála Pozsonyban, az 1652. év első felében hunyt el³⁾.

Luka János, Csirei Albani György és Székely Balázs 1559. május 30. Tövisgyház és Újfalu Bethlen- és Toldy-féle, június 1. pedig Fűperrek, Tompa, Zegygyház, Kurta-Fejéregyház, Batonya és Baktornya Ravazdy- s Tompa Kasztha-féle részjóságait nyerte I. Ferdinándtól⁴⁾. Az egykorú adóösszeírásokban azonban nem szerepel a földesurak közt.

Lukács Péter és István jászpéli lakosokat saját személyökre 1645. május 15. nemesítette meg a fejedelem⁵⁾.

Magovich György, Jeney Tamás, Szegedy János és Simándy Gergely a fejedelem tetszésének idejéig 1645. szept. 18. kapta Kovácsháza és Kurtik zarándi s Komlós, Ernye és Czipán aradi pusztákat, melyek idáig a borosjenei várhoz tartoztak⁶⁾. 1646. június 3. II. György is megújította ezt az adományt, azzal a módosítással, hogy Csanádban Pereket, Komlóst és Kovácsházát, Zarándban Vámos-Ernyét, s Aradban Kurtákot, Ibesdet és Czipánt adta nekik⁷⁾.

Magyary borosjenei nemes-család 1650. táján virágzott⁸⁾.

Majonik Miklós, Tóth Márton, Simon István, Szegedy János és Kolontár Máté borosjenei fizetett vitézek kapták Csanádban a Maroson túl Beleszt, Aradban Mácsalakat, Botost és Félegyházát egészen és Csanádban Füves falu felét⁹⁾.

Makay Gáspár 1607-ben lippai háztulajdonos¹⁰⁾.

Makó (Borosjenei) Gáspár borosjenei vitéz, hű szolgálatai fejében, Báthory Gábortól 1608. aug. 14.-én a már majdnem egészen elpusztult Bogyest falut kapta¹¹⁾. Úgy látszik, 1645. táján hunyt el, mert Makó Ist-

¹⁾ *NRA.* 1821., 38. §. 8—9. — ²⁾ *Századok*, 1884., 196—7. — ³⁾ Életrajza: *Thaly*, Bercsényi-család, I. 13—208. l. — ⁴⁾ *Lib. Reg.* Ferd. et Max. 396., 411. — ⁵⁾ *XXIII. LR.* 21a. — ⁶⁾ L. Jeney. — ⁷⁾ *NRA.* 1722., 4. — ⁸⁾ *XXV. LR.* 71. — ⁹⁾ *XXVI. LR.* 390—1. — ¹⁰⁾ *LX. LR.* 114b—115a. Könyvem első kötetében (321. l.) 1561-ből hibásan áll Makay Albert; az 1561. évi összeírást csak rossz másolatokból ismerjük, mert az eredeti nincs meg az orsz. levéltárban; az 1564. évi hiteles és jól olvasható összeírás azonban Almaszegen világosan Baky Albertet említi. — ¹¹⁾ *V. LR.* 129b.

ván és Mihály — kétségtelenül az ő fiai — 1646. május 29. nyertek új adománylevelet Bogyestrel¹⁾.

Maksay János, ki 1626-ban már nem élt, háztulajdonos volt a boros-jenei Hosszú-útczában²⁾. Fiai, Ferencz és János, sirba vitték a családot, mire özv. Belényesi Gálfy Györgyné (Király Zsófia) 1640. február 26. a zarándi Komlós faluban levő részöket zálogba vette a fejedelemtől³⁾.

Manczur Lőrincz borosjenei mezei katonát s fiát, Miklóst, 1608. aug. 9. nemesítette meg Báthory és címerökbé menekülni akaró nagy agancsos szarvast festtetett. Nekik adta továbbá Boros-Jenőben a Verebélyi Mátyás és Zodoray Mihály nemesek szomszédságában levő házat is, melyet fölszabadított minden teher alól⁴⁾.

Maróthy-
címer.

Maróthy Mátyás és György borosjenei lakosokat, vitézségök előismerése jeléül, 1619. márcz. 19. tette nemesekké Bethlen. Baglyosban egy szöllőt is adott neki Szabó Ábrahám és Boros Péter — s egy másikat Banyáciban Simon András, Gáspár János és Simon (máskép Simándy) András szomszédságában⁵⁾.

Massay (Haroklyáni) Ferencz, egyúttal mint nővére, Margit és Pázmány Miklós teljesen árva fia, Pázmány Péter curatora is teljeshatalmú megbízottakat nevezett meg 1590. nov. 25. a váradí káptalan levéltárosa előtt⁶⁾. Ez időben Pázmány Péter, mint a jezsuita-rend növedéje, a bécsi rendházban tanulta a bölceletet. Massay Ferencznek Derzsy Ilona volt a felesége, kitől azonban nem maradtak fiai⁷⁾. Özvegye s leányai: Eulália (Bojti Bojthy Lászlóné) s Anna (ifj. Borbély György özvegye, most Váradí Kis Jánosné) 1614. márcz. 6.-án a nagyváradí káptalan levéltárának őrzői előtt Zaránd-, Bihar- és egyéb vármegyékben levő javaikra nézve teljes hatalmú megbízottjukká Bojthy Lászlót neveztek ki⁸⁾. 1640. május 24. a fejedelmi ügyek igazgatója már azt jelenthette az országgyűlésnek, hogy Massay János magtalan halálával Haraklyán s a többi Massay-jószág a kincstárra szállt⁹⁾.

Mágócsy, egy 1300 óta virágzó család, Aradban és Zarándban, a XVI. század derekán szerzett javakat. Mágócsi Porkoláb Mártonnak s feleségének, Erzsébetnek, már 1515. öt gyermeke élt: Ferencz, András, Tamás, Gáspár és Magdolna; a hatodik, Dorottyá, később született. Ezek közül csak Gáspár alapított családot, ki Horváth Annát vette el feleségül; de gyermekei nem maradtak. Dorottyá pedig Sövényházi Móricz Péterhez ment feleségül. Gáspár 1552—1558. Gyulavár kapitánya volt s mint ilyen szerzett javakat Aradban és Zarándban, az 1559. aug. 15. ellene indított vizsgálat szerint, jobbadán joztalanul, a mennyiben a gazdtalanul maradt birtokokat egyszerűen magának tartotta. 1560-ban az övé Kovászában 4, Belső-Csalában 1, Ötvenablakúban 2, Jászpélen, Radák Lászlóval közösen, 18, Kaszán negyedmagával 6, Ménesiben 4 porta, míg 1564-ben Panádon 2, Szent-Pálon (Listivel) 9^{1/2}, Gyeliden 4^{1/2}, Kovászában (Listivel) 9, Árokiban ugyanazzal 5, Ötvenablakúban 4, Gyarakon 1, Keresztúron 1, Ménesiben 2^{1/2}, Jászpélen 1, Cserfalván 1, Ződiben 1, Badarlakán harmadma-

¹⁾ XXI. L.R. 174ab. — ²⁾ VII. L.R. 13a. — ³⁾ XIX. L.R. 175b—176a. — ⁴⁾ V. L.R. 194ab. — ⁵⁾ X. L.R. 127b—128ab. — ⁶⁾ *Böloni-lt.*, Massay-iratok. Igen rongyos oklevél, de teljesen ismeretlen adat Pázmány Péter életéből. — ⁷⁾ *Márki*, Arad, I. 358., hibásan áll, hogy Margit volt a család utolsó tagja. — ⁸⁾ *Böloni-lt.* Nro 9B. Teljesen ép még a »SIGILLVM AVTHENTICVM CAPITVLI VARAD« felíratú pecsét. — ⁹⁾ XX. L.R. 7a—8a.

gával 3½, Fülöptelekén 3 portája s Bikácson, Kaszán, Nyárréven és Mácsalakán is több pusztult jószága volt. Viszont Zarándban 1561-ben Eleken 3, Gyulavarsányon 2 porta volt az övé. Bátyjának, Tamásnak, csupán Kőben volt egy portája. Gáspárnak nem sok jövedelmet hajthatott a föld, de annál többet hajtott a kapitányság. Gyulavár adójából hét év alatt 47,000 frtot költött saját céljaira, s utódának, Bornemisának, illetőleg a kincstárnak 3000 arany forintot hitelezhetett. 1560-ban testvérével, Tamással együtt megvette a tornai uradalmat, a király pedig Torna- és Beregvármegyék főispánjának s Eger várkapitányának nevezte ki. — Gáspárnak nem maradván gyermekei, 1586. novemberében Regécz várában olyan végrendeletet tett, hogy vagyonát első sorban unokatestvérének, Andrásnak Alaghy Judittól született fiai, Gáspár és Ferencz örököljék; és csak ha ezek is utód nélkül múltának ki, örököljenek a leányrokonok. A rokonok, kik a törvényes öröklés rendjét felforgatva látták, azonnal tiltakoztak; 1588. táján történt halálával azonban Mágócsy *Ferencz*, ki a fiúágon most már egyedül viselte a Mágócsy-nevet, nagybátyjának valóban általános örököse lett. Aradban már voltaképen csak Kovásziban, Panádon, Galsán, Megyeren, Meszten és Ötvenesen voltak némi jószágai, vagy inkább igényei. 1610. táján történt halálával azonban — ő-neki magának feleségétől, Dersffy Orsolyától nem lévén gyermekei —, Aradban már csak Kovászit, Panádot és Ötvenest hagyta az apja végrendeletében örökösül kijelölt Sövényházi Móríc-zsaládra. Báthory Gábor 1612. jan. 22. már Móríc Mártonnak, Mágócsy Gáspár húga, Dorottya unokájának ajándékozta a Mágócsy-féle javakat¹⁾.

Máry vagy Karánsebesi Marin Anna (Tivadar Lászlóné) s fiai László és Gáspár; továbbá Marin Bucrentiána (Vajda Lászlóné) s gyermekei, Gábor, János, Kristóf, Katalin és Borbála 1623. május 20. tiltakoztak az ellen, hogy Szlatinát és Fenest a fejedelem másnak ajándékozta²⁾; ezekben levő részsószágait Máry Mihály 1624. július 4.-én 1300 frt. fejében átírta feleségére, Gyurma Katalinra³⁾. E falvakat azonban 1633-ban Korinséckapták.

Mátyás Lukács lippai vitézt Rákóczy Zsigmond 1607. június 27.-én megajándékozta egy Lippán, a Hosszú-útczában, Laskay István lippai prédikátor és Rácz Miklós szomszédságában levő házzal⁴⁾.

Mátyás István 1607-ben borosmegyeri szőlősgazda, Mihály és Énea pedig háztulajdonos volt⁵⁾.

Mátyus János 1607. szept. 22. Rákóczy Zsigmondtól új adományul kapta a zarándi Bodont⁶⁾.

Megyery Andrást, a borosmegyeri egyház prédikátorát, feleségét Fives Annát s fiukat Ferenczet ezután születhető gyermekeikkel együtt 1631. aug. 6. emelte nemességre a fejedelem. Czímerök mezején papi öltözetű férfi áll, kezeiben nyitott bibliával, melyet ájtatos szemekkel olvas; oldalt czédrusfa lát-szik⁷⁾. Megyery máskép Szabó István 1651. borosjenei becsús volt⁸⁾.

Megyery-czímer.

¹⁾ *Márki*, Mágócsy Gáspár öröksége. Kiadatlan oklevelek alapján. (Történ. és Rég. Értesítő, 1884., 157—168. 1.). A Mágócsy Gáspárra és családjára vonatkozó 19 darab oklevél az orsz. levéltárban, *NRA.* fasc. 1172. nro 26. — ²⁾ *NRA.* 1621., 38. §. 13. — ³⁾ *U.-o.* §. 12. Amott hibásan Szörénybe, emitt Zarándba van téve a két falu. — ⁴⁾ *IV. LR.* 83b. — ⁵⁾ *U.-o.* 128b. és *VI. LR.* 124. — ⁶⁾ Az oklevél (*IV. LR.* 187b—188a.) Baduumja alatt legalább ezt értem. — ⁷⁾ *XVI. LR.* 205b. — ⁸⁾ *XXV. LR.* 517.

Mernyei, másképp Nezdéy Jánosnak, ki Maráczról írta magát, Csányi Bernát 1563. visszaajándékozta az alatkai részt¹⁾.

Meszesy (Meszesi) Márk borosjenei vitéz 1602. jelen volt Toldy Istvánnak a borosjenei uradalomba való beigtatásán²⁾.

Mezőmegyery (Mezőmegyeri) Mihály, a borosjenei vár számtartója, Boros-Jenőben a Hosszú-útczában Hamar János és néhai Molnos Bálint szomszédságában a fejedelemtől 1628. decz. 1 a Berek János halálával a kincstárra szállt házat kapta³⁾.

Mészáros Pál 1608. lippai háziúr volt⁴⁾. A belényesi, másképp lippai Mészáros-családról — tudtommal — utoljára 1650. tesznek említést⁵⁾.

Mészáros (Borosjenei) Ezekhielt 1609. május 4. nemesítette meg Báthory. Czímerének kék mezejébe előlábával kardot villogtató medve van festve. Ugyanekkor Szegedy János és nemes Thury Mihály deák zarándmegyei főjegyző szomszédságában egy házat is ajándékozott neki a fejedelem⁶⁾. Ezt a házat, mely a Csókásy-útczában feküdt, fiának, Ferencznek özvegye 1651. szept. 6. Tauczy Mihálynak adta el⁷⁾. Istvánnal, úgy látszik, ki is halt ez a család.

Mézes István s Gergely borosjenei nemesek és János árvái 1652-ben Boros-Megyeren a csúti hegyen szőlősgazdák voltak⁸⁾.

Mikélaky Gáspárt s fiát 1651. febr. 20. nemesítette meg II. György. Égszínkék címerpajzsában a fekete lovon ülő pánczélos vitéz baljával a kantárszárát tartja, jobbkezében pedig véres kardot villogtat⁹⁾.

More György borosjenei lakost, kinek talán atyafisága volt a Györki és Jánosházi Morékkal, 1601. homo regiusul jelölték Toldy István beigtatásához¹⁰⁾. *Fános* borosjenei vitéz 1607. július 27 új adományul kapta a zarándmegyei egész Poklocsisa falut. Ugyanakkor *Mihálynak* már csak özvegye élt Boros-Jenőben, hol háza volt¹¹⁾.

Móga István, kinek ősei már a XV. század közepén feltűntek Halmágy vidékén¹²⁾, 1601. borosjenei lakos volt¹³⁾. 1651-ben Móga Gábor a nagyhalmágyi Felső-Czarina dülőben 2 holdat 10 forinton Lippai Szabó Mihálynak¹⁴⁾, 1652. ugyanott egy másik területet 45 frton ugyanőnek¹⁵⁾ s a tégláégető mellett egy malmot és kertet 160 frton Bottha Györgynek¹⁶⁾, s 1653-ban Nagy-Halmágyon egy szántóföldet és szilváskertet 35 frton s egy másik szántóföldet 20 frton Szabónak¹⁷⁾, 1658. pedig Móga Zsuzsánna (Rácz Ferenczné) a Bottha-féle nagyhalmágyi malmot Rácz Jánosnak zálogosította el¹⁸⁾.

Móricz (Sövényházi) Péter és Mágócsy Dorottya unokájának, Mártonnak adta Báthory Gábor 1612. január 22.-én »az Istenben üdvözült Mágócsy Ferencz uramnak atyánkfiának ott a Mokra-alján a minemű jószágai voltak; úgymint Kovasi, Panád, Ötvenes Orodiban« stb.¹⁹⁾ Ugyanazon évben Dersffy Orsolya a Mágócsy-féle összes javakat visszaadta a törvényes örökösöknek; és pedig Móricz Péternek s Káthay Jánosnak és Ferencznek. Péter, úgy látszik, örökösök nélkül halt meg; s nővéreinek, Borbálának fia B. Keglevich Miklós váltotta utóbb magához az aradi java-

¹⁾ L. »Csányi«. — ²⁾ *Adattár*, II, 157. — ³⁾ *XIV. LR.* 91b. — ⁴⁾ *VI. LR.* 78—?. — ⁵⁾ *XXV. LR.* 2. — ⁶⁾ *VI. LR.* 306. — ⁷⁾ *XXV. LR.* 517—9. — ⁸⁾ *XXVI. LR.* 182—4. — ⁹⁾ *XXV. LR.* 682. — ¹⁰⁾ *Adattár* II, 156. — ¹¹⁾ *IV. LR.* 128a. és 139b. — ¹²⁾ *Márki*, I. 360. — ¹³⁾ *Adattár*, II, 156. — ¹⁴⁾ *NRA.* 106., 67. — ¹⁵⁾ *NRA.* 938., 38. — ¹⁶⁾ *NRA.* 106., 68. — ¹⁷⁾ *NRA.* 938. 39. és 40. — ¹⁸⁾ *NRA.* 106., 69. — ¹⁹⁾ *Fábián*, I. 115. *Márki* a Tört. Értesítőben, 1884., 163.

kat is¹⁾. A Móriczok különben nem voltak új emberek e vidéken. Móricz Pál már 1515. Zarándmegye szolgabírái közé tartozott²⁾.

Nadaby, I. I. rész, 360—1. l.

Nadányi, I. I. rész, 261. l.

Nagy (Ajtoni) Balázs 1608-ban lippai háziúr³⁾,

Nagy (Bárdi) Jánosé volt 1605-ben a borosjenei várhoz tartozó Nagy- és Kis-Bárd⁴⁾.

Nagy (Bodókó-újfalu) Gergely 1607. június 22. Rákóczy Zsigmond-tól új adományképen kapta a zarándmegyei Alsó- és Felső-Drágánkövedet, Mogyorósköt és Száldobágyot⁵⁾. Özvegye, Kis Judit, Nagy-Kápolnát 1609. jan. 28. Király Györgynek (I. ezt) adta cserébe⁶⁾.

Nagy (Borosjenei) család eredetileg Sövényfalváról, Kis-Küküllő-megyéből került Zarándba. Legkiválóbb tagja Marcell, ki bölcsélet- és orvosdoktori oklevelet nyert a bolognai egyetemen 1586. május 22.-én⁷⁾. Nagy Bálint 1608. július 29.-én már mint borosjenei vitéz kapta Kakaró egy részét⁸⁾. — István 1638-ban borosjenei nemes verga és atyamester volt⁹⁾. Péter, borosjenei gyalogos hadnagy, 1646—1652. már szállósgazda a borosjenei Somkeréken¹⁰⁾. Bizonytalan évben mint már jenei alkaptány 150 talléron vette zálogba az aradi Cserfalva, másképp Földvár falut¹¹⁾. 1651. febr. 10.-én a zarándi Új-Árkos falut 400 magyar forinton szerezte meg a fejedelemtől¹²⁾. Ez időtől kezdve egyideig Árkosinak is nevezte magát a család, mely utóbb Erdélybe származott át és áttért az unitaria vallásra. (Nagy Elek, a dombói [küküllőmegyei] unitárius pap fia, 1891-ben mint az arad-csanádi vasút tisztviselője hunyt el).

Nagy (Borosjenei) Ferencz borosjenei lakost és fiát, II. György fejedelem Köröstarcsai Vér György borosjenei főkapitány ajánlatára 1648. január 26. nemesítette meg, de továbbra is a borosjenei főkapitány alá rendelte őket¹³⁾. 1649. január 25.-én a fejedelem, ugyancsak Vér György ajánlatára, mint borosjenei érdemes vitézeinek, az aradmegyei Deszka és a csanádmegyei Palota pusztákat ajándékozta, melyeket már őseik is háborítatlanul bírtak. Az adomány azonban csak lovasszolgálatuk idejére szólt¹⁴⁾. 1654-ben, Nagy Ferencz halálával, mind a két falut Kolontár Mátyás kapta¹⁵⁾.

Nagy (Borosjenei) Mihály borosjenei vitézt 1656. febr. 17. nemesítette meg s egyúttal a jenei kapitány alá rendelte II. György¹⁶⁾.

Nagy (Gerlati) Zsigmond és Benedek Bethlen Gábortól nyert címeres nemeslevelet¹⁷⁾. Nagy Zsigmond, Lőrincz, Miklós, Balázs, Lukács és János, lippai katonákat I. Rákóczy György 1631. aug. 6.-án erősítette meg az erdélyi Vajasd falu és Fahid puszta birtokában¹⁸⁾, melyet Lippának 1616. történt elfoglalása után kárpótlásul nyertek.

Nagy (Lippai) vagy Rácز Tripu lippai rácз katona Rákóczy Zsigmondtól 1607. aug. 16. új adományúl kapott Lippán egy kúriát s Temesmegyében egy Szent-György nevű pusztát¹⁹⁾. L. *Rácз* (Lippai).

1) *Tört. Ért.*, I. 84., 164—5. — 2) *Müncheni-lt.* Brand. XLVI., 371. — 3) *VI. LR.*, 78—9. — 4) *Urbaria* et conscr. V., VI., 41. (Orsz. lt.) — 5) *IV. LR.* 75b—76a. — 6) *Adattár*, II. 206—7. — 7) Eredetije özv. Nagy Elekknél. — 8) *V. LR.* 52a. — 9) *XXII. LR.* 83b—87a. — 10) *XXI. XX.* 173b. és *XXVI. LR.* 183. — 11) *XXVI. LR.* 634—5. — 12) *XXV. LR.* 236—7. — 13) *XXVII. LR.* 61b—62a., és 66b—67a. — 14) *XXIV. LR.* 45b—46a. — 15) *XXVI. LR.* 426—7. — 16) *XXVI. LR.* 629. — 17) Az eredeti armalist a család 1820-ban Aradmegye levéltárában helyezte el. L. *Nagy* Iván, VIII. 75. — 18) *U-o.* XII. 469—470. — 19) *NRA.* 816., 6.

Nagy (Nagydeszni) vagy Mágócsy Mihály sarkadi vitézt 1621. decz. 11. emelte nemességre Bethlen Gábor¹⁾.

Nagy (Rikasi) János lippai katona 1631. aug. 6. új adományt nyert vajasdi és fahídi részjóságaira²⁾.

Nagy (Szepesi) Gergely 1608. nov. 1. visszavonta a Lugassy János lippai kapitánynak adományozott Odvas és Sebes aradi faluk birtoka ellen tett tiltakozását, s e falvakhoz való jogairól örökre lemondott annak a fejében, hogy Lugassy megszerzi számára a bihari Hájó falut³⁾.

Nagyary Benedeket a borosjenei orthodox (reform.) egyház papját, feleségét (ki nincs megnevezve), s gyermekeiket, Sámuel és Józsefet II. György fejedelem Gyulafejérvárott 1650. márcz. 10. emelte nemességre s ekkor ajándékozta meg címerrel is⁴⁾. Dícsérte kiváló műveltségét, a tudományok ápolásában s a munkában való fáradhatatlanságát, melylyel egy-

Nagyary-czímer.

házi üdvös működése közben Isten ígését hirdette különböző egyházakban s életének szentségével mint a béke példaképe járt elül úgy ifjúkorában, mint a hogy jövőre is Isten dicsőségének növelése lesz életének föladata. Nagyary, kit a szatmárnémeti zsinat 1646. jún. 10. a tályai lelkiességtől megfosztott, Tölcesky János helyett csak ez időben lett borosjenei prédikátor; 1653. azonban már a váradi tanárságra ment át, de a szatmári zsinat, mint presbyterianust, 1656. jún. 18. ez állásától is megfosztotta⁵⁾. Váradi prédikátor volt azonban 1658-ban, midőn az aradi diadalmas hadjáratából hazatérő Rákóczy fegyvereire Isten áldását kérte⁶⁾.

Nádudvary (Kisjenei) János alapította meg a XV. század óta virágzó családnak aradi és zarándmegyei ágát. 1607. július 26. Rákóczy Zsigmond neki már mint borosjenei hadnagynak adott egy szőlőt Boros-Megyer előhegyén Mátyásy István és Szegh István s egy másikat Pankota falu előhegyén (Aradmegyében!) Göröngyössy András és Kerek Mihály szomszéd-ságában⁷⁾. 1614-ben Bethlen Gábertól már mint borosjenei kapitány kapta Teleky Mihálylyal együtt Békésvárosának felét. — Kis-Jenőben felesége, Dobokay Katalin kezével lett birtokos; előnevét is onnan írta. A fiaiktól, Istvántól és János dobokai alispántól származott család 1722-ben bebizonyította, hogy Kis-Jenő őt s az Ajtoni- és Dobokay-családot örökjogon illeti; tulajdonjogába azonban nem léphetett. Századunk elején fiú-ágon magvaszakadt⁸⁾.

Nezdey, l. Mernyej.

Németh (Borosjenei) Jánost II. György 1650. febr. 28. nemesítette meg. Címerébe kiterjesztett szárnyú sast adott⁹⁾.

Némethy Mihályné Bánffy Anna 1622. febr. 18. Vizes nevű ősi, de elpusztult falvát 28 frtért örökösen eladta Szentandrassy Györgynek¹⁰⁾.

Nikodin Mihály 1648-ban zarándi alispán volt¹¹⁾. Leánya Krisztina, Borosjenei Zöldy Gáspár borosjenei alkapitány özvegye s gyermekei, Gáspár és Anna, 1652. szept. 3.-án 600 frt. fejében zálogba vette a kápolnai járásban levő Ples és Magyar-Dúd zarándi részjóságokat¹²⁾.

¹⁾ *XI. L.R.* 8. Közli *Rács*, 280. Ő ezt a Nagyt tartja Bouquoi megölkőjének. —

²⁾ *Nagy* Iván, XII. 470. — ³⁾ *NRA.* 1821. 38., §§. 8—9. — ⁴⁾ *XXV. L.R.* 71—73. —

⁵⁾ *Rács*, Zaránd, 83., 89—90., 127., 167. — ⁶⁾ *Szaltáry*, 362. — ⁷⁾ *IV. L.R.* 128b—129a. *Fübián*, I. 55. — ⁸⁾ *Nagy* Iván, VIII. 29—30. és 319—320. — ⁹⁾ *XXV. L.R.* 13a. —

¹⁰⁾ *NRA.* 816, 9. — ¹¹⁾ *Erd. Orsz. Eml.* X. 485. — ¹²⁾ *XXVI. L.R.* 30 31.

Olasz, máskép Szabó, lásd Borosjenei Szabó.

Oláh (Borosjenei) *Mátyás* 1607. aug. 17.-én Rákóczy Zsigmondtól nyert czímeres nemességet s Boros-Jenőben egy házat a Kis-utczában, mely egyfelől Ábrám Lőrincz házával, másfelől a Nagy-utczával határos. *Mladin* 1646-ban szállótulajdonos a borosjenei Kövespatak-hegyen¹⁾.

Oláh (Solymosi) Mihály 1607. lippai háztulajdonos²⁾.

Orosz (Borosjenei) Mihályt, Vér György borosjenei kapitány ajánlata, mely szerént e vitéz *idegen országból eredve is* híven szolgálta a fejedelmet, hogy megjutalmaztatásával más idegenek is nemzetünk és hazánk szeretetére buzdúljanak, II. Rákóczy György Gyulafejérvárott 1649. febr. 13.-án megnemesítette. Háromszögű czímerpajzsának kék mezejében fekete lovon ülő lándsás vitéz vágat³⁾.

Osváth István nemes 1609-ben lippai háztulajdonos⁴⁾. A család utóbb Nagy-Zerindre és Biharvármegyébe származott át. Jeles tagja Osváth Imre (szül. Nagy-Zerinden, 1808. máj. 23., megh. 1892. decz. 23.-án), O. Péter és Virágosy Erzsébet fia, sarkadi ev. ref. esperes és lelkész.

Ördög (Eördög) György 1607. a lippai vár tiszttartója és háztulajdonos volt⁵⁾.

Ötössy (Eöteössy) Péter 1607. borosjenei nemes, várkatona és háztulajdonos⁶⁾.

Paczód (Böki) Ferencz özvegye (Balassa Anna) s általa fia, Ferencz, 1609. ápr. 14. kapta Bethlen Gábortól Balassa Bálint, Ferencz és Bálint fia János magvaszakadtával Kutast, Mácsát, Nagy- és Kis-Csálát s a székudvari részjóságokat⁷⁾.

Paisgyártó (Borosjenei) Mihály 1643. jún. 24. egy szállót kapott I. Györgytől a borosjenei Somkereken⁸⁾. Övé volt Dombegyháza és Nagy-Iratos fele is, mely halálával a kincstárra szállt; özvegye, Tóth Ilona azonban 400 aranyon visszaváltotta, de száz tallér ráfizetése mellett 1652. június 1. a maga és gyermekei, Mihály, Gergely s Borbála (Váradai Nagy Mihályné) nevében Tisza Istvánnak zálogosította el⁹⁾.

Pandnovay Vió lippai nemes 1607. táján vitte sirba családját. Háza volt Lippán az Ábrahám-deák-utczájában¹⁰⁾.

Pankotay (Váradai) család 1606. nyert nemességet¹¹⁾. P. János és Csókássy Judit árvája, Erzsébet s rokonai kapták 1651. febr. 23. Somboly és Boros-Telek Csókássy-féle részjóságait, a borostelki vízimalmot s a bihari Kalocsát¹²⁾. — András ugyanakkor Kornis deszni (déznai) uradalmanak tisztje¹³⁾, Ferencz pedig szalontai prédikátor és író volt.

Pap (Borosjenei) István 1649-ben nemes szállósgazda volt a jenei Boganczos-hegyen¹⁴⁾.

Paraszthy (Békési) Ferencz 1559. május 9. Augsburgban I. Ferdinándtól részjóságokat kapott a Massay-féle haraklyáni, komlói, szentmártoni, gyulavarsányi, eleki, borosmegyeri, nyéki és fajdasi telkekből¹⁵⁾.

Patakfalvy-család 1583-ban Fenlakon virágzott¹⁶⁾.

Pataký (Borosjenei) István borosjenei vitézt, feleségét Baka Zsuzsánnát s gyermekeiket (Istvánt, Györgyöt, Gergelyt, Jánost és Zsuzsánnát)

1) *IV. LR.* 139ab. és *XXI. LR.* 173a. — 2) *U.-o.* 111a. 1608-ról *V. LR.* 187. — 3) *XXIV. LR.* 69b—70a. — 4) *VI. LR.* 120. — 5) *IV. LR.* 115a. — 6) *IV. LR.* 111a. — 7) *Pábián*, I. 207. *VI. LR.* 118—9. — 8) *XX. LR.* 211b. — 9) *NRA.* 1838., 95. — 10) *IV. LR.* 49a. — 11) *III. LR.* 9. — 12) *XXV. LR.* 359—360. — 13) *Pábián*, I. 88. — 14) *XXIV. LR.* 50a. — 15) *Lib. Reg.* Ferd. et Max. 389—390. — 16) *I. LR.* 42.

II. György 1649. aug. 6. nemesítette meg és címerökbe tört villogtató emberi kart festtetett¹⁾.

Pattantyús Balázs és Kerestheli János gyulai katonák Prágában 1558. szept. 13. I. Ferdinándtól a nagyzerindi, tamászi és bozosi, 1559. júl. 11. Augsburgban pedig a tamáshídi, nagyzerindi és kiszerindi Buda-féle részjóságokat kapták²⁾. Meg is érdemelte P. e kitüntetését, mert már 1552-ben nagyon kivált Temesvár védelmében. Egy csausz a vízivárnál szemközt találkozván vele, e szavakkal támadt reá: »Az én nevem Kubát!« A magyar vitéz agyonszúrta őt, csak azután mutatta be magát: »Én meg Balázs vagyok!« — 1575-ben mint a székelyek hadnagya Békes Gáspár érdekében Báthory István ellen hadakozott; a miért júl. 25. halálra ítélte Báthory az öreg vitézt, de meg nem foghatván, ki sem végeztethette³⁾.

Paulovics Radoszláv 1607. nemes háztulajdonos Lippán. (L. Radics.)

Pálffy (Várad) Mátvás és gyermekei István és Katalin 1593-ban zálogba vették 500 frton Pálffy Mátvásnéól a tamáshídoi, vésztői, mágori, csabai, csabacsúdi, gerlai, csákóhegyesi, *bélzerindi*, *gyarmati*, gerendási, szentetornyai, megyeri és kétsoproni »Ábrahámffy-jóságot«, melyet Pálffyné, Pipályi Anna, mint Ábrahámffy Zsófia leánya örökölt⁴⁾.

Pete (Borosjenői) Benedek 1652. febr. 15. kapott armalist⁵⁾. Nem lehet tehát összetéveszteni az 1485-ben Gyula-Varsádon élt Pethe-családdal.

Petneházy szatmármegyei családnak Nagy Lajos korától levezethető származásfája van. 1417. évi címeres levelét Márton, az 1462. évi Mátvás, Gergely, Tamás, György és János testvérek szerezték meg⁶⁾. Aradban és Zarándban a család kitűnő tagja, *István* a vagyonszerző. 1602-ben Boros-Jenő várát ő vette vissza a töröktől s a fontos erösséget 1604-ben Bocskaynak hűségére vonta. Ekkor már megszerezte Zarándban, melynek főispánja volt, Karkói ifjabb Csáky István és Szalontai Toldy István fekete-bátori, fazokas-varsányi, tüsegyházi, szentei, vadászi, megyeri, ölveti, karolyosi és vizneki javait⁷⁾, sőt 1605-ben Jenő várát, Mesztet, Gyarmatot, Apát, Pinkót és Feltót is⁸⁾. 1606-ban addig dolgozott, míg Lippát a törökök megadták Bocskay hadainak⁹⁾. 1607-ben Bánffy Klára, mint Toldy István özvegye s fia György kijelentette a kolozsmonostori konvent előtt, hogy Petneházy István borosjenői kapitányt elősmeri Karulyos, Viznek és Ölyvet jogos tulajdonosául¹⁰⁾. Ugyanabban az évben júl. 26. a fejedelem minden tized, kilenczed és hegyvám alól kivette a Makrahegyen levő két szöllejét, melyek közöl az egyik Kandó István és Bogdán Péter, a másik pedig Tömösváry Ferencz és Szántó Ferencz szomszédságában feküdt¹¹⁾. 1608. július 28. Báthory Gábor az ő hű szolgálatai s 8000 frtnyi kölcsöne fejében zálogba vetette neki az egész Világosvárat, továbbá a hozzátartozó Galsa, Kasza, Alsó-, Felső- és Középső-Aranyág, Csernez, Alsó-, Felső- és Közép-Kalodva, Kázmér, Szent-Márton, Martonos, Siri falvakat, Borosmeyer mezővárosban a Káptalan-útczát, Szent-Keresztet Aradban, Feltót, Mesztet, Apát, Pinkót, Borosztót és Közöndöt

¹⁾ XXIV. LR. 161a—162a. — ²⁾ Lib. Reg. Ferd. et Max. 379. és 392—3. —

³⁾ Budai, Polg. Lex. III. 55—6. — ⁴⁾ NRA. 1731., 39. — ⁵⁾ XXVI. LR. 23—4. —

⁶⁾ Thaly, A Petneházy-család származékrendje. (Turul, 1884., 49—53.) *Fejérpataky*, A Petneházy-család XV. századi címeres levelei. (U.-o., 1888., 11—11. és 65—67. Két színes címerrel). A család leszárm. táblája a *nemzeti múzeumban*, MS., 1988. Quart. Lat., 2 lapon.

— ⁷⁾ *Urbaria* et conscr. VIII. kötet, 128. l. (Orsz. lt.) E helységeket az összeírás Biharhoz számítja. — ⁸⁾ U.-o. V - VI., fasc. 28. nro 62., 41. levél. — ⁹⁾ Részletesen: *Szamosközty Tört. Maradv. IV.*, 359—361. — ¹⁰⁾ NRA. 1395., 32. — ¹¹⁾ IV. LR. 109b—110a.

Zarándban¹⁾. A hatalmas úr, ki tanácsos, zarándi főispán és borosjenei kapitány volt, nagy érdemet szerzett hazája iránt azzal, hogy 1615-ben Bethlen Gábor egyenes parancsára sem adta át Boros-Jenőt a töröknek. Bethlen haragot színellett ugyan, de azért mindvégig megtartotta kegyeiben s méltóságában Petneházyt, ki 1621-ben udvari hadainak főkapitánya volt; 1621. okt. 29. mint ilyen kapta a zempléni Kisfaludot²⁾. 1626. júl. 27. Bethlen Gábor, tekintve Petneházy zarándi főispán s jenei főkapitány nagy érdemeit, neki és feleségének a világosvári uradalmat, melyet zálogba még Báthory Gábortól kaptak, a zálogösszeget 10,000 frtra fölemelve, a maga részéről is átírta és zálogba vetette³⁾. Aug. 10.-én 3000 forinton ugyanőtöle zálogba vették a zarándi Roksziint is⁴⁾. »Kiseded, módos, immár öreg idejű, de híres vitéz úri ember« volt ebben az időben Petneházy⁵⁾, kinek feleségét, Szatmári (vagy Gagy) Király Annát, 1632. már özvegynek írják. Az özvegyet, ki Lorántffy Zsuzsánna fejedelemsasszony főudvarmesternéje volt, 1645. márczius 20.-án, mivel »örökösök vígasza nélkül« állott, a végrendekezés jogával ruházta föl I. György⁶⁾. Ebben felsorolja, hogy Sári mezővárost Galsa, Kasza, Alsó-, Felső-, Középső-Aranyág, Csernez, Alsó-, Felső- és Középső-Kalodva, Kázmér, Szentkereszt, Martonos, Pankota és Panád falukat, Megyer mezővárosban a Káptalan-utczában és az orodmegyei Szt-Mártonban levő részbirtokot; továbbá Apa, Feltót, Bucztur, Köszönd, Szerb, Meszt, Gyarmat falu részét és Pinkó-pusztát, Boros-Jenő mezővárosban a Hosszú-utczában (Baka Ferencz és Kenderesy Gáspár szomszédságában) Zarándban levő házát, melyek különben a világosi vár tartozékai, a borosjenei házhoz tartozó két szállóval (melyek közül az Orgonásszöllő Kandó István és Bogdán János, — a Prépostszöllő pedig Ráczy Mihály szöllejenek szomszédságában, a jenei előhegyen fekszik) 10,000 forintért; a zarándi Roksziinfalut 3000 forintért; a bajomi várat s tartozékait 13,000 forintért; Patha és Össy falukat, s Andócz pusztát 2000, a tulkai és ősi részbirtokot 2000 forintért; Határ, Burdest és Rosztoka falukat a belényesi járásban 4000 forintért, a szintén biharmegyei Lőkös-háza falut 3000, összesen 37,000 forintért még férje kapta zálogba Bethlen Gábortól. 1648-ban ehhez képest olyan végrendeletet tett Király Anna, hogy arany- és ezüstmarháin s készpénzén kívül béli és jenei jószágait a Prépost- és Orgonás-szöllőkkel s Roksziin, Apa és Gyarmat falvakkal együtt Vér Ferencznek hagyta; Feltótot és Buruszturt Rákóczy György fejedelemnek; Panátot Kemény Jánosnak; Határ, Burdest és Rasztoka falvakat Vér Gáspár örökösének; Tulkát, Patát és Ósit nővéreinek

Petneházy-czímer.

¹⁾ *I. L.R.* 123b—124a. Azzal gyanúsítják, hogy Szelesteyt, Világos korábbi tulajdonosát, ő-maga ölette volna meg. *Kemény* Önéletírása (kiadta Szalay), 97. — ²⁾ *XI. L.R.* 16b. — ³⁾ *XII. L.R.* 12a—13b. — ⁴⁾ *U.o.*, 11b—12a. — ⁵⁾ *Kemény*, 51. — ⁶⁾ *XXI. L.R.* 125a—126b. és *N.R.A.* 766., 64.

(Gállfynénak és Rákóczynénak), valamint Göde Györgynek, Vér Mihálynak és Zsigmondnak s Tömösváry Gáspár örököseinek; Szent-Mártont Várad Kőrösy Istvánnak; Kis-Rábét Virginás Istvánnak, a (bihari) lőkősházi malmot a hozzátartozó falvakkal együtt Várad Ambrus deáknak, végre bajomi javait, váradí és kislaludi házait s malmát, — váradí, püspöki és száldobágyi szölleít s Tamási falut nővéreinek, — Szerbi és Köszönd részént Biharban, részént Zarándban levő falvakat pedig végrendelete végrehajtóinak, Erdélyi Istvánnak, Jeney Andrásnak és Sebesy Györgynek testálta¹⁾. Az örökösök azonban nagyrésznt zálogba vetették e falvakat Gyulay Ferencznek, kit 1651. febr. 4. a fejedelem is megerősített a Petneházy-féle javakban²⁾. Petneházy Dávid kuruczvezredes, ki 1686. január 14. Aradnak a töröktől való visszafoglalásakor tanusított hősiességéért I. Lipót császártól arany emlékérmét és aranylánczot kapott, a családnak másik, maig is virágzó ágából származott³⁾.

Petrovics (Vajdafalvi) István 1649-ben nemes szöllősgazda volt a jenei Boganczoy-hegyen⁴⁾.

Petróczy, I. Trombitás.

Pipályi (Soklyói) Bálint és Mihály váradí lakosokat 1589. márcz. 7. Báthory Zsigmond megerősítette régi nemességökben⁵⁾ és címert ajándekozott nekik⁶⁾. 1593-ban Váradí Pálffy Mátyásné (néhai Pipályi Jánosnak és Gerlai Ábrahámffy Zsófiának leánya, Anna) az úgynevezett Ábrahámffy-javakat (pl. Bél-Zerindet, Gyarmatot és Két-Sopront) Pálffy Mátyásnak s gyermekeinek adta el⁷⁾. Ezentúl nincs nyoma a család zarándí földesuraságának.

Polyák Péter s Török Márton lippai vitézek 1609. szept. 16.-án Báthory Gábor fejedelemtől az aradmegyei Zonos, Andrásí és Gyakorócz (Kiakorc) elpusztúlt falukat kapták⁸⁾.

Pongrácz (Szentmiklósi és Óvári) család Zarándban főkép a Neczpáli-atyafiság révén szerzett jószágokat. A családnak ez az ága Miklós lipantai alispántól s Mátyás király udvarmesterétől származik le, kinek fiától Gáspártól és Szúnyog Borbálától 3 leány s két fiú, Kristóf és Frigyes született. Kristófnak 1561—64. közt Basarágon 5½ portája volt⁹⁾. Mint vitéz ifjú esett el Gyula alatt 1566-ban¹⁰⁾. Öcscse, Frigyes szatmári kapitány, Báthory István ellen Békés Gáspár oldalán harczolt 1575-ben. Úgy látszik, ezután kapta Sámolykeszit, Talpast és Mogyoróst; 1591. a színyérváraljai találkozáson a Rudolf és Báthory közt folytatott alkudozások idején Rudolf király panaszkolta, hogy Király György, Botha Ferencz s más váradíak ezekben a falvakban háborgatták Pongrácz Frigyes özvegyét; az erdélyi biztosok viszont azt állították, hogy Sámolyközt és tartozékait az özvegy erőszakosan hajtotta a maga szolgálatára¹¹⁾. Báthory Zsigmond parancsára Ugray Gergely bihari alispán és Köveskuthy Márton, a váradí vár tisztartója, csak 1596. íratte össze néhai Pongrácz Frigyesnek cseke-vadászi uradalmát¹²⁾. Vele kihalt a család ezen ága.

Pribék (Tótváradjai) István Báthory Gábortól 1609. márcz. 23.-án kapta a Kápolna vidékén Zarándban levő Kírsest falut¹³⁾.

¹⁾ *NRA.* 832., 37. és 940., 20. — ²⁾ V. ö. »Gyulay«, e könyv 190. lapján. —

³⁾ *Turul*, 1884., 51—2. — ⁴⁾ *XXIV. LR.* 50a. — ⁵⁾ *Márki*, Arad, I. 363. — ⁶⁾ *II. LR.* S. Báthory. 292—3. — ⁷⁾ *NRA.* 1731., 39. — ⁸⁾ *VI. LR.* 331. — ⁹⁾ Aradm. conscriptioja; orsz. lt. — ¹⁰⁾ *Márki*, I. 330., hol hibásan van a *Dengelegi* Pongráczokhoz sorolva. V. ö. *Majláth* cikkével, *Turul*, 1890., 111. l. — ¹¹⁾ *NRA.* 1088., 36. — ¹²⁾ *NRA.* 1671., 10. — ¹³⁾ *VI. LR.* 90.

Pusztay Pált, Szentandrassy János borosjenei szolgáját, Gyalún 1650. decz. 20. nemesítette meg a fejedelem¹⁾.

Radics (Lugasi) Márton lippai katonának Rákóczy Zsigmond fejedelem 1607. május 29.-én, hű szolgálatai fejében, Lippán a város falai közt az Ábrahám-deák-utcájában a Pandnovay Vió magvaszakadtával a kincstárra szánt házat ajándékozta. Ez a ház határos keleten a Solymos-útczával, délen Paulovics Radoszláv, nyugaton Ráczipul s éjszakon Jovánházy Sinkó nemesek házaival²⁾.

Ráczip (Borosjenei) György, kinek 1607. már háza volt Boros-Jenőben³⁾, 1618. febr. 28. mint csincsei officialis kapta örök birtokul Rontó János és Iván családját s nemes-acsuvai jószágát⁴⁾. 1643. jún. 24. Ráczip György borosjenei nemes, a fejedelem zsoldos katonája kapta Szent-Tamás pusztát, melyet egyidőtől fogva úgyis használt már⁵⁾. Talán testvére volt *Lukács*, kinek Boros-Jenőben a Sáros-útczában állott a háza s ki 1640. táján örökösök nélkül hunyt el⁶⁾. György családjának további sorsáról nincs biztos tudósítás. Valószínű, hogy az ő leánya volt Erzsébet (Szöllősy Mihályné) s Katalin (Borbély Ferenczné), kik 1663-ban Aranyas, Szentes, Körtvélyes, Szent-László, Tőke és Bekény csongrád-, Tót-Kutas, Rákos, Sámson, Kingyed, Kerekegyház, Czifred, Monora, Sziond, Vöröseggyház, Fejéreggyház és Nagylak békés- és Gyoma, Tölegy, Endréd, Görhe, Sirján és Király zarándmegyei falvakra nézve oltalomlevelet szereztek Weselényi nádortól⁷⁾.

Ráczip (Borosjenei) *Fánost* 1649. decz. 6.⁸⁾, *Péttert*, Szentandrassy István borosjenei szolgáját, 1650. decz. 20. tette nemessé II. György⁹⁾. — Valamelyiköknek fia lehetett az a Ráczip *István* nemes, ki Boros-Jenőnek török kézre került után Máramaros-Szigeten húzódott meg, onnan azonban 1669. táján Halmagyra ment, hogy török kézben levő jószágait valahogyan visszakerítse¹⁰⁾. Kísérletei azonban nem sikerültek. Ellenben Borosjenei Ráczip Ferenczet, ki Boros-Jenőnek törökkézre-kerültekor iratait elvesztette, Apafi Mihály 1680. január 25.-én fiaival, Ferenczzel és Konstantínnal együtt ismét megnesemítette. Czímerében lovas vitéz áll, a mint baljával a kantárt tartja, jobbában pedig kardot villogtat¹¹⁾.

Ráczip (Halmágyi), máskép Kis István lészai földesúr 1669-ben azt hírlevélben, hogy a fejedelem megengedte török kézben levő jószágainak visszafoglalását, néhányad magával Boros-Jenő vidékére ütött, néhány marhát elhajtott s azon Borosjenei Ráczip Istvánnal megosztozott. Erre a törökök 1670. jan. 7. Halmagyra törtek s onnan és Lészáról 30-nál több gyermeket raboltak el, 3 embert levágtak, sok zsákmányt ejtettek s maga Ráczip István is csak nehezen szabadúlhatott¹²⁾.

Ráczip (Kutasi) máskép Wrasso János már 1605-ben megszerezte ugyan Nagy- és Kis-Nyüvedet¹³⁾, nemességre azonban csak 1606. szept. 16. emelte Bocskay István. Égyszínkék katonai pajzsán zöld mezőben pejlőn ülő sárga csizmás, vörös nadrágú, vértezett, pánczélos, sisakos, s vállán leopárd-bőrt hordó, kardos vitéz látszik, jobbában kardja hegyére szúrt török fővel, melyet magasra emel¹⁴⁾. Ekkor már lovashadnagy volt

1) XXV. LR. 298—9. — 2) IV. LR. 49a. — 3) U.-o., 139b. — 4) X. LR. 34a. — 5) XX. LR. 193b. és 211b—212a. — 6) XIX. LR. 208b—209a. — 7) NRA. 853., 52. — 8) XXV. LR. 12—13. — 9) U.-o., 298—9. — 10) *Törökm. Tört. Eml.* 470. Erdélyi muzeum. — 11) XXVIII. LR. 225—7. — 12) *Törökm. Tört. Eml.* 470. — 13) *Urbaria et Conscr.* V—VI. fasc. 28. nro 62., 41. l. — 14) III. LR. 29a.

s Boros-Jenőben szolgált. 1607. június 22.-én tekintve a harczmezőn, de különösen legközelebb Lippavár visszavételénél szerzett érdemeit, Rákóczy Zsigmond új adományul adta neki a Nagy- és Kis-Nyüveden, valamint Mogyorós falvakban levő részjóságokat¹⁾. Hasonlóképen új adományul kapta 1609. május 5. Jákóvarsány és Palyánd bihari falvakat és Sziltarcsa, Ólyi, Miske, Antkeszi s Gyarmat bihari és Nadab, Szineke és Alatka zarándi falvak részjóságait egy, Váradon a Vadkerti-útczában levő házzal együtt²⁾. Ez évben Jenővár egyik hadnagya volt³⁾.

Rác (Lippai) István 1607. június 30. Rákóczy Zsigmondtól kapta az aradi Mantaluk (Bandarlak?) pusztult falut⁴⁾, melyet azonban Szent-andrássy Györgynek 325 frton már 1609. decz. 28. eladott⁵⁾. E birtokban társa volt Nagy vagy Rác Tripu is, kit 1607-ben csakis e néven említnek, mint lippai nemes háziurat⁶⁾. Lásd »Nagy (Lippai)« alatt, 205. l.

Rác (Zalánkeményi) László lippai katonának Bocskay István 1605. aug. 2. Aradban Deszket és Mikelakát adta, mivel derekasan résztvett a »tűrhetetlen« német iga lerázásában⁷⁾. Ugyanakkor R. György az Erdélyben levő császári hadak egyik zászlótartója volt⁸⁾. 1607. június 28. a fejedelem Rác László és György lippai vitézeknek adta a néhai Nagy Pál lippai lakos tulajdonát tevő Alsó- és Felső-Pestest Kapriora vidékén, valamint a lippai várhoz tartozó Kanost a Nagyvidéken, valamint azt a lippai Boros István-féle nemes telket, melynek szomszédjai Cső Illés és Calcis (?) Tamás⁹⁾. Rokonuk lehetett az a Rác Zsigmond is, ki 1607. aug. 2. a Lugassy János lippai kapitány, Száva rác püspök s Oláh Mihály lippai háza közt a Darabos-útczában levő házat új adományul kapta¹⁰⁾.

Rédey Pál 1614. decz. 9. Bethlen Gábor fejedelemtől 3000 magyar forintért zálogba vette Sebes zarándi mezővárost, mely a deszni uradalomhoz tartozott¹¹⁾.

Rokszini (Borosjenei) család 1649-ben fiúágon kihalván, a zarándi Csolton s a csanádi Szecsen és Mezőhegyesen levő javait 1650. márcz. 1. Rokszini Borbála (Várad Urosz, másképp Martfy György felesége) 1100 magyar forintot vette zálogba a fejedelemtől¹²⁾.

Rucz (Kapronczai) Mihálynak, ki Kaproncza felének földesura volt, a XVII. század elején szakadt magva; javait 1608. jún. 17. Kapronczay Tamás kapta¹³⁾.

Sarkady Ferencz 1419-ben váradai polgár az utóbb Zarándban is elterjedt család legrégibb ősmert tagja¹⁴⁾. 1552-ben Sarkady Ferencznek s 1561-ben Farkasnak Biharban voltak jóságai; az övé volt Zarándban Bánkamarás 18 portája is. Sarkady Farkas 1556. június 20.-án Izabella királyné hűségéről a Ferdinándéra tért át. Sarkad várát is átadta neki s azt 1566-ig meg is tartotta számára¹⁵⁾; majd pedig az erdélyi fejedelemnek hódolt. Utoljára 1577-ben említik, mikor Miskey Márkkal együtt Ambrus ispánynak adta zálogba egyik részjóságát¹⁶⁾. — A Sarkadyak azután Szatmárba származtak át, de továbbra is jogot tartottak Zaránd-, Bihar- és Békésmegyében levő jóságaikhoz, melyeket azonban S. Mihálytól — hagyomány szerint — hűtlenség czímén — elvettek az erdélyi feje-

1) *IV. LR.* 71b. — 2) *NRA.* 853., 19. — 3) *Adattár*, II. 206. — 4) *NRA.* 816., 4. — 5) *U.-o.*, 816., 8. — 6) *IV. LR.* 49a. — 7) *IV. LR.* 151ab—152a. — 8) *Tört. Tár*, 1892., 407—8. — 9) *U.-o.*, 96b. — 10) *U.-o.*, 111a. — 11) *NRA.* 1821., 31. §. 10. — 12) *XXV. LR.* 6b—7a. — 13) *V. LR.* 38a. — 14) *Féjér*, Cod. Dipl. X. 6., 250. — 15) *Pray*, Epist. proc. III. 22. — 16) *Márki*, Sarkad Tört., 42—3. és 118—9.

delmek; I. Lipót azzal kárpótolta hívét, hogy feleségével, Márczy Annával s gyermekeivel, Máriával (Kaposy Istvánnéval), Judittal (Papp Istvánnéval) és Andrással együtt 1667. szept. 21. újabb címeres nemeslevéllel ajándékozta meg¹⁾.

Sár Imre lippai jeles vitéznek — talán az Aradban már a középkorban említett²⁾ Sár-család tagjának — Rákóczy Zsigmond 1607. szept. 19. Lippán egy házat ajándékozott³⁾.

Sárady Sebestyén 1607-ben szomszédja volt ennek a Sár Imrének⁴⁾. 1609. szept. 16. Báthory Gábortól már mint lippai hadnagy kapta Temesben Csernegyházát, Fűt és Fenőt, Aradban pedig Radajocz falut⁵⁾. Családjának ősi fészke a temesi Sárád, melyről néha Arad déli részét is Sáráraljának nevezték.

Sárkány Fábiánt, a lippai vár első várnagyát 1607. nov. 27. nemesítette meg Rákóczy Zsigmond⁶⁾. Utóbb Boros-Jenő várnagya lett s már Báthory Gábor megajándékozta Aradban Gyelid és Szent-Pál pusztákkal, Csanádban pedig Szászegyházzal, melyeket hű szolgálatai és nagy szorgalommal végzett tisztének megjutalmazásául, mint borosjenei várnagy, 1635. márczius 5.-én I. Rákóczy Györgytől is új adományul nyert⁷⁾.

Sárkány-czimer.

Sebesy, másképp Jenei Imricze Farkas 1602. igényt tartott Nagy-Lazulra, Sezelesényre, Rosuczára és Bohányra. Családjának 1652-ig van nyoma Boros-Jenőben⁸⁾.

Sebesy (Borosjenei) Istvánt és fiát 1652. júl. 25. nemesítette meg a fejedelem. Címerek égszínkék-mezejében három hegyes nyilat tart egy pánczélos emberkar⁹⁾.

Sebesy (Bolgárszegi) Ferencz 1656. okt. 24.-én zálogba vette II. Györgytől a zarándi Csungán és Kaszanyest falvakat, melyeket azelőtt Borosjenei Csókásy Mihály 1000 frtért tartott zálogban¹⁰⁾.

Segnyey (Lápispataki) Jakab fia, Zsigmond, az Aba-nemzetségből, 1565-ben Boros-Jenő egyik kapitánya lett; 1566-ban Pertáf elől a csekély őrséggel ő is kivonult¹¹⁾. 1567. mint a csász. lovasság szárnyvezére János-Zsigmond foglya volt és csak a háború befejezése után nyerte vissza szabadságát¹²⁾. 1597. Báthory Zsigmond S. Miklósnak adta Arad megyében Fellak, Bodrok, Zádorlaka, Novák, Szent-Miklós, Túregyház, Tóti, Udvari, Nagy-Varjas, Nagyfalva, Telek, Munár, Kétfül, Kerekegyháza, Thebus (Fivös, a mai Fibus ?), Szent-Péter, Therpesd (Serfesd), Nagylak, Polgár, Szemlek, Szőlös, Tóti, Bozás, Siria, Peczki, Marja, Papi, Majmot, Szárcaháza, Csikaj, Priamus (Perjemes) és Zsadány Arad- s más megyei falvakat a Maroson levő révekkal és vámokkal együtt¹³⁾. 1605-ben különösebben is az övének írják az aradi Sz.-Miklóst¹⁴⁾. S. Miklós 1610. Bethlen Gáborral a fejérvári káptalan előtt olyan szerződésre lépett, mely szerint Bethlen Gábor a belső-szolnokmegyei Magasfalvát, Pribékfalvát és Hosszúfalut elcserélte S. Miklós zarándmegyei Csúcs, Fenyű, Acsova, Lazur, Pester, Krisztyor, Pojana és Égettháza falvaival s a csúcsi kastélylyal¹⁵⁾.

¹⁾ Nagy Iván, X. 908. — ²⁾ Márki, Arad Tört., I. 332. — ³⁾ IV. LR. 164b. — ⁴⁾ U.-o. — ⁵⁾ VI. LR. 330 1. — ⁶⁾ IV. LR. 206a. — ⁷⁾ XVI. LR. 37b—38a. — ⁸⁾ XXV. LR. 681. — ⁹⁾ XXV. LR. 681. — ¹⁰⁾ XXVI. LR. 747—9. — ¹¹⁾ Márki, Arad Tört., I. 564. — ¹²⁾ Istvánfy, 327. (1685. évi kiadás). — ¹³⁾ Cs. és kir. udv. kamarai levéltár (Bécsben) fasc. 94. nro 31. De csak a Revision's Bericht's 1070. lapja említi. — ¹⁴⁾ IV. LR. 151ab. — ¹⁵⁾ N.R.A. 1441., 4.

Simándy (Borosjenei) Gergely jenei vitéz és Jeney Tamás 1645. Somos, Csente és Szederkény 6—6 pusztatelkét¹⁾, ugyanők, valamint Szedgy János és Magovits György pedig 1645. szept. 18. a zarándi Kovács-háza és Kurtik s a zarándi Komlós, Ernye, Pető és Czipán pusztákat kapták²⁾. 1646. június 3. pedig ugyanezekkel Pereg, Komlós, Vámos-Ernye, Kurtik, Ibesd és Czipán pusztákat — részben új adományul — nyerték³⁾. Családjából való lehet S. István, ki 1705-ben Frankfurtban tanult⁴⁾.

Simon István borosjenei vitéz s több társa 1654. június 18. kapta Aradban Mácsalakat, Botost és Félegyházát, Csanádban pedig Belest és Füves felét⁵⁾.

Sindely (Borosjenei) János és felesége, Gorbay Zsuzsánna 1651. aug. 31. kapott armalist, a címérpajzs közepén levő koronából kinyúló s kardot villogtató emberi karral⁶⁾.

Soklyósy (Soklyói) István deák gyulai katona s két társa I. Ferdinándtól 1558. szept. 13. Nagy-Zerinden, Tamászon és Bozoston a magtalanul elhunyt Buda Miklós javaiból 30 jobbágytelket kapott⁷⁾. 1568. decz. 7. a lippai előhegyen levő szöllejét és szatmári házhelyét 85 frton Nagy Gergelynek adta el⁸⁾ s úgy látszik, végkép eltávozott Aradvármegyéből.

Soldos (Nagydeszni) Istvánt, ki Kornis főispán oldalán békében és háborúban hasznosan szolgált a fejedelemnek, II. György 1649. febr. 16. megneemesítette Czímerének kék mezejében griffmadár van ábrázolva, mely az erdőből sziklára szállni készül⁹⁾.

Soldos (Runyai) István Wesselényi nádortól 1662. febr. 11. Trombitás Istvánnal és Gombos Györggyel együtt adományul kapta Pélyt, Pecsért, Ságot, Nagy-Zerindet és a békési Gellát¹⁰⁾.

Somody Ferencz 1652. márcz. 29. Diószeghy Kristóf deák borosjenei szolgabíró és Szalonthay Gáspár zarándmegyei jegyző előtt tett végrendeletében Boros-Jenőben a Hidas-útczában levő házát, s a zarándi Tót-Almás és Fericsne egész falut Haller Gábor borosjenői főkapitányra és zarándi főispánra hagyta. Ezt 1653. febr. 18.-án a fejedelem is megerősítette¹¹⁾.

Sorbán (Kispéli) Pétert s általa testvérét, Balázst, 1649. aug. 8. nemesítette meg II. György. Czímerökbe tört villogtató emberkart adott; különben a jení kapitány alá rendelte őket¹²⁾.

Sütő (Borosjenei) Gergely s a Váradon lakó Sütő János és István 1649. júl. 10. nyert nemességet. Czímerökben egy pánczélos vitéz jobbában kardot forgat, baljában pedig ellensége levágott fejét tartja¹³⁾.

Szabó (Borosjenei) Györgyöt a végeken, főkép Boros-Jenőben szerzett érdemeiért s általa testvérét Miklóst, Petneházy István szabóját, Pozsonyban 1620. nov. 10. emelte nemességre Bethlen Gábor¹⁴⁾. Amannak fia lehetett György, ki 1644. decz. 31. Ónodon I. György fejedelemtől, mint a borosjenei végvárban szolgáló ifjú, száz magyar iorintért kapott Boros-Jenőben egy elpusztult házhelyet Czirják Gáspár, özv. Gorbay Mátyásné, Kölygessy Ferencz és Szabó Mihály szomszédságában¹⁵⁾. Ugyanzen Szabó Györgyöt 1646-ban Olasznak is írják¹⁶⁾.

¹⁾ *NRA.* 1722., 3. — ²⁾ *NRA.* 1097., 11. — *XXI. LR.* 160ab. — *Fábián*, I. 252. — ³⁾ *NRA.* 1722., 4. — ⁴⁾ *Prot. Egyh. és Isk. Figyelmező*, 1874., 48. — ⁵⁾ *XXVI. LR.* 390—1. — ⁶⁾ *U.-o.*, 26. — ⁷⁾ *Lib. Reg.* Ferd. et Max. 379. — ⁸⁾ *NRA.* 810., 37. — ⁹⁾ *XXIV. LR.* 65a—66a. — ¹⁰⁾ *Huan*, Dipl. 254. — ¹¹⁾ *XXVI. LR.* 134—141. — ¹²⁾ *XXV. LR.* 13. — ¹³⁾ *XXIV. LR.* 242b. — ¹⁴⁾ *X. LR.* 206b. — ¹⁵⁾ *XXI. LR.* 110a—111a. — ¹⁶⁾ *U.-o.*, 173b.

Szabó (Borosjenei), másképp Szegedy. L. ezt.

Szabó (Lippai) István 1609. lippai nemes háztulajdonos volt¹⁾. 1651. Szabó Mihály 10 frton két hold szántóföldet vett zálogba Moga Gábortól a halmági Felső-Czarina-dűlőben²⁾.

Szabó (Váradai) Ferencz 1607. okt. 6. Keszend vidékén új adományul kapta Gavora falut³⁾. Ábrahám 1609. zarándi szolgabíró volt⁴⁾. Felesége Cserepes Zsuzsánna, Szabó Dániel és Cserepes Anna (Tisza Györgyné) Arad-, Csanád- és Temesvármegyében 1636. június 21.-én 14 falut vett zálogba I. Györgytől⁵⁾.

Szabó András és István 1652-ben borosmegyeri szállósgazdák⁶⁾.

Szabó, másképp Megyery, l. ezt, 203. l.

Szabó, másképp Tályay, l. ezt, 220. l.

Szakács (Borosjenei) Gábor 1645. márcz. 15. nyert nemességet⁷⁾.

Szakmáry (Borosjenei) Pál 1650. júl. 20. nyert nemességet⁸⁾.

Szakúli Mihály borosjenei vitézt Rákóczy Zsigmond 1607. június 15. a Kápolna vidékén levő Lonka faluval jutalmazta meg⁹⁾.

Szalacsy András borosjenei számtartót II. György 1646. május 26. Boros-Jenőn nemességre emelte¹⁰⁾.

Szalay Jánosnak a XVI. század második felében Ágyán, Szintyén és Kis-Jenőben voltak részjóságai. Családját 1590. táján vitte sírba¹¹⁾.

Szalay (Borosjenei) Lőrincz Bethlen Gábortól 1616. márcz. 19.-én kapta a Szemencsy Boldizsár magvaszakadtával a kincstárra szállt zarándi Kis-Almást¹²⁾.

Szalonthay Gáspár 1651—2. Zarándmegye jegyzője volt¹³⁾.

Szamosközy István a XVI. század végén Boros-Jenő város jegyzője volt. Érdemeit tekintve, halála után fiának, *Jánosnak*, a híres történetírónak, Rákóczy Zsigmond fejedelem 1607. júl. 25. a zarándmegyei Dobrecz falut ajándékozta¹⁴⁾. A történetíró ekkor már mintegy 42 éves férfiú volt; úgy látszik, gyakran tartózkodott Arad- és Zarándmegyében, melynek földét s eseményeit, mint fennmaradt »Történeti Maradványai«-nak négy kötetéből látható, igen jól ösmerte.

Szántó (Borosjenei) Jánost, Kornis Zsigmond szolgáját, kinek apja lehetett az 1607-ben makrahegyi szállósgazdául említett Ferencz¹⁵⁾, tekintve különösen az 1619. évi hadjáratban cseh és morva földön szerzett érdemeit, Bethlen Gábor fejedelem Besztercebányán 1620. júl. 8. megnevesítette; Boros-Jenőben Borbély Máté és Baka György házainak szomszédságában házzal ajándékozta meg, a hozzá tartozó kültelket pedig fölmentette a terhektől¹⁶⁾. Sz. András 1638. jenei nemes varga volt¹⁷⁾.

Száva (Borosjenei) István hú szolgálatai fejében 1636. június 21. kapta az aradmegyei elpusztult Tót-Sopront, mely idáig a borosjenei várhoz tartozott¹⁸⁾.

Szeg István 1607. borosmegyeri szállósgazda¹⁹⁾.

Szegedy, másképp Borosjenei Szabó Istvánt Bethlen Gábor 1625. május 1. nemesítette meg és címerébe kard élére szúrt, vértől csepegő, levágott török főt adott²⁰⁾. 1645. szept. 18. Szegedy János jenei vitéz és

¹⁾ VI. LR. 120. — ²⁾ NRA. 106., 67. — ³⁾ IV. LR. 183b—184a. — ⁴⁾ Aduttir, II. 206. — ⁵⁾ XVIII. LR. 154a. — ⁶⁾ XXVI. LR. 183. — ⁷⁾ XXIII. LR. 21b. — ⁸⁾ XXV. LR. 232—3. — ⁹⁾ IV. LR. 118b. — ¹⁰⁾ XXIII. LR. 30b. — ¹¹⁾ Parecz, Arad, 11. — ¹²⁾ VIII. LR. 151b — ¹³⁾ XXVI. LR. 134—141. és marosnémeti It. — ¹⁴⁾ IV. LR. 135b. — ¹⁵⁾ Ú.-o., 110a. — ¹⁶⁾ X. LR. 193a. — ¹⁷⁾ XXVII. LR. 83b. — ¹⁸⁾ XVIII. LR. 153b—154a. — ¹⁹⁾ IV. LR. 129a. — ²⁰⁾ XIII. LR. 12a.

több társa kapta Kovácsházát, Kurtikot, Komlóst, Ernyét, Petőt és Czi-pánt¹⁾ s 1646. jún. 3. ezekre újabb adományt is nyert²⁾. 1654. jún. 18. »jámbor szolgálatai« fejében négy társával a csanádi Belest és Füves felét s az aradi Mácsalakat, Botost és Félegyházát kapta³⁾. — Testvére lehetett Pál, 1638-ban Boros-Jenőn nemes varga⁴⁾, s talán Nemesszegedi *Lukács* deák, kinek, mint egyháza egyik fő tagjának ajánlotta *Nagyary* Benedek az Orthodoxus Christianust 1651-ben.

Szelestey János, ez a »bátor és jó hadakozó ember«, 1596-ban adományul nyervén Aradot, azt új sánczokkal és árkokkal jól megerősítette; 1598-ban azonban, nem daczolhatván a törökök túlnyomó erejével, felgyújtotta s odahagyta a várat, hogy hősies részt vehessen Várad oltalmában⁵⁾. Utóbb együtt hadakozott Székely Mózessel. Erdélyből kiveretve, Világosvárbá vonult; ott azonban 1602. augusztusában Beck Joachim ösztönzésére saját katonái ölték meg⁶⁾.

Szemencsy Boldizsár, I. Szalay (Borosjenei), 215. I.

Szentandrassy (Borosjenei) Györgygel először 1601-ben találko-zunk, mikor már Boros-Jenőben lakott⁷⁾ s január 19.-én Bethlen Gábortól egy 500 frtos lóért megszerezte a kóti és vizneki részjóságokat⁸⁾. 1602. május 3.-án Ferenczy Tamástól 14 frton zálogba vette a zarándi Sebreny pusztult falut⁹⁾. 1607. aug. 26.-án Sz. György és Tamás új adományul kapta Csigérfalvát, Eperjest és Barnótot¹⁰⁾, decz. 5. pedig György, mint borosjenei lovashadnagy, Kápolnás vidékén Nagy-Almást¹¹⁾ s 1608. aug. 4. a békésmegyei királyságot és Szent-András némely részét kapta ajándékul¹²⁾. 1609. decz. 28. Rác Triputól és Istvántól 325 forinton zálogba vette a temesi Szent-György pusztát s az aradi Mantaluk (Bandarluk) falut¹³⁾. 1616-ban már Boros-Jenő alkaptányá volt, midőn az Enyeden lakó Vas Benedek megbízta őt Arad-, Temes- és Csanádmegyékben levő jóságainak kezelésével olykép, hogy a jövedelem $\frac{1}{3}$ -a Szentandrassyt illesse¹⁴⁾. 1622. febr. 18. Bánffy Annától (Némethy Mihálynétól) 28 frton vette meg Vizes, aradi pusztult falut¹⁵⁾. 1627. június 30. Gábor fejedelem a tizedtől s kilenczedtől egész életére fölmentette a borosjenei szőlőhegyen levő szőlőjét¹⁶⁾. 1634. decz. 9.-én I. György megparancsolta Zarándmegyének, hogy Sz. Tamás magvaszakadtával az ennek özvegyénél, Bánhegyessy Fruzsínánál maradt és Sz. Györgyöt s a másik Tamást illető szerződést kiadassa¹⁷⁾. 1638. febr. 9.-én Zarándmegye elmarasztalta Szentandrassy Györgyöt, az ifjabb Tamást és Istvánt, kik a zarándi Eperjest Bánhegyessy Fruzsínától (előbb Szentandrassy Tamás, utóbb Jeney János feleségétől) elfoglalták s jegyajándékára nézve sem elégítették ki. Ezt az időközben elhunyt ifj. György fiainak, Istvánnak és Zsigmondnak kérésére 1647-ben átírta Zarándmegye¹⁸⁾. 1649. május 31. több zarándi nemes bizonyította, hogy Vulszán János Sz. Tamást ösmerte el földesurául¹⁹⁾; decz. 10.-én György, Tamás és István, főkép a borosjenei végek védelmében tanúsított hasznos szolgálataiért, II. Rákóczy Györgytől az aradi Ötvenes falut és Szarkaháza pusztát kapta²⁰⁾. György és Tamás élénk részt vettek az

¹⁾ *Fábián*, I. 252. *XXI. LR.* 160ab. *NRA.* 1097., 11. — ²⁾ *NRA.* 1722., 4. —

³⁾ *XXVI. LR.* 390—1. — ⁴⁾ *XXII. LR.* 83b—87a. — ⁵⁾ *Szamosközy*, II. 161—4. *Istvánfy*, 805—4. — ⁷⁾ *Szamosközy*, IV. 173. *Erdélyi Országgy. Eml. V.* 31. — ⁶⁾ *Adattár*, II. 156.

— ⁸⁾ *NRA.* 816., 2. — ⁹⁾ *NRA.* 816., 3. — ¹⁰⁾ *NRA.* 816., 7. Közli *Haan-Zsilinszky*, Békésm. Okl., 163—4. — ¹¹⁾ *IV. LR.* 215ab. — ¹²⁾ *Haan*, Dipl. 214—5. — ¹³⁾ *NRA.* 816., 8. — ¹⁴⁾ *Pesty*, Szörényi bánság, I. 91. — ¹⁵⁾ *NRA.* 816., 9. — ¹⁶⁾ *U.-o.*, 10. —

¹⁷⁾ *U.-o.*, 12 — ¹⁸⁾ *NRA.* 816., 13. — ¹⁹⁾ *U.-o.*, 14. — ²⁰⁾ *XXIV. ER.* 233b—234b.

arad-zarándmegyei gyűléseken s 1651. januárjában is megevesen felszólaltak Kornis ellen¹⁾; szept. 5.-én II. György meghagyta a megyének, hogy Sz. Istvánt, Tamást és Györgyöt bevezesse Barnót és Csigerfalva birtokába, melyet a kincstártól 1800 frton vettek zálogba²⁾. — 1655. okt. 23.-án a fejedelem Zarándmegye által maga elé idéztette Tisza Györgyöt s nejét, Gáborjányi Erzsébetet, — Kis Györgyöt s feleségét, Gáborjányi Annát, valamint özv. Zöldy Istvánnét (Bánhegyessy Zsuzsánnát), hogy a Szent-andrássy György és Bánhegyessy Fruzsina (Sz. Tamás özvegye) közt Eperjes, Porond és Bekény zarándi falvak iránt Sz. György fia, Zsigmond által folytatott perben tanúskodjanak³⁾. 1656. ápr. 15.-én végre a zarándi szolgabíró előtt megtörtént a barátságos egyezkedés egyrészt Sz. Zsigmond, másrészt Sz. Miklós, Katalin (Borbély Bálintné), Judit (Vancsa Farkasné) s Anna (Korda Mihályné) közt olykép, hogy Ötvenes, Vizes, Bodrog-Tóti, Zádorlaka, Nagylak és Hodos-Szent-Tamás falvakat öt részre osztszák, Csigerfalva és Bernót falvakért pedig Sz. Zsigmond és Miklós a női ág minden tagjának 100 frtot fizessen⁴⁾. Boros-Jenő bukásával pár év múlva a család is elszakadt Arad-Zarándból.

Szentpétery Ferencz borosjenei fizetett katona 1648. május 29.-én Szelestén, Gábon és Társon Jeney Istók részjóságait kapta⁵⁾. 1651. aug. 21. a fejedelemtől 60 császári talléron zálogba vett Gáb faluban 1 lakott s 2 lakatlan és Társon 1 jobbágytelket⁶⁾.

Székely (Borosjenei) István 1601-ben már borosjenei lakos volt⁷⁾ s tagja a borosjenei őrségnek, midőn 1607. június 23. Rákóczy Zsigmond megajándékozta őt Megyer zarándi faluban az elhunyt Gorbay László janova-útczai telkével s egy santosházi részjósággal, mely azelőtt a jenei várhoz tartozott⁸⁾. Úgy látszik, két fia volt: Mózes és János. Mózes a maga borosjenei elhagyatott telkét 1645-ben 200 forintért adta el Tisza Istvánnak⁹⁾. János, a Teleki Mihály atyjának tisztartója, sámolyleszi, bánhodosi, kelmigyí, tivadarfalvi, kiscserneli, rekettyefalvi, tolmácsi és szénási stb. kisbirtokos volt¹⁰⁾. János fia László, a »két lovú szegény jenei nemes ember«, Teleki Mihály pártfogásával erdélyi főpostamester, 1679-ben kolozsvári kapitány és portai főkövet, 1680-ban kolosmegyei főispán és tanácsúr, 1686. országos elnök s Apafi fejedelem legbefolyásosabb tanácsosa volt. Meghalt e »szerencse embere« 1692-ben¹¹⁾. Feleségétől, Bulcsesti Sárától született fiát I. Lipót 1700-ban emelte grófságra; családja 1771-ben Ádám cs. kir. kamarásban és magyar íróban halt ki¹²⁾.

Székely (Gyergyói) máskép Csomafalvy István s felesége Nagy Zsófia (előbb Vátyoni Dorozsly Ferenczné) a zarándi Betlenősi szomszéd-ságában levő Nagy- és Kis-Sáros falukat, melyeket Báthory Zsigmondtól kaptak, a váradi káptalan requisitorai előtt 1614. nov. 12. Kéry Balázs, Erdős Balázs, Pap Gáspár és Fazekas Mihály betlenősi polgároknak 80 magyar forinton eladta, miben a betlenősi polgárokat 100 ezüst forint lefizetése után Lőrincz István betlenősi bíró s Erdős Pál és György János esküdtek kérelmére (mivel időközben a föld, úgy látszik, a község tulajdona lett), 1643. május 20. I. György is megerősítette¹³⁾.

¹⁾ *Fábián*, I. 88. — ²⁾ *NRA.* 816., 15—16. *XXV. L.* 516—7. — ³⁾ *NRA.* 816., 17. — ⁴⁾ *U.-o.*, 18. — ⁵⁾ *XXII. LR.* 76ab. — ⁶⁾ *XXV. LR.* 499—500. — ⁷⁾ *Adattár*, II. 156. — ⁸⁾ *IV. LR.* 81b. — ⁹⁾ *Parecz*, 12. — ¹⁰⁾ *Benkő*, Transylvania, II. 500. *Köváry*, Erdélyi Családai, 227. — ¹¹⁾ *Századok*, 1887., 711—2. — ¹²⁾ *Nagy Iván*, X. 563—4. — ¹³⁾ *XX. LR.* 180a—181b.

Székely (Sámolykeszi) család tudvalevőleg a XV. századtól fogva virágzott Zarándban. A régi családot a XVII. század elején *István* virágoztatta fel újból. Már 1595-ben zarándi főispán volt¹⁾. 1607. június 28. Rákóczy Zsigmond fejedelem megajándékozta őt az aradmegyei Ivánháza falu egész dézmájával²⁾; 1609. ápr. 30. ugyanő és Balogh Gáspár kapta Aradban a lippai várhoz tartozó Újfalut³⁾; 1614. június 10.-én pedig, a mikor már étekfogó (dapifer) volt, a zarándi Sonkolyost⁴⁾. Testvére lehetett *László*, kinek leánya Fruzsina Botha, másképp Kornya Ferenczhez ment férjhez; férje reáhagyta Jenőben, Zarándban és Biharban levő minden vagyonát, mit 1609. május 1. a fejedelem is helybenhagyott⁵⁾. 1651. márcz. 3. II. György új adományul adta Székely *Miklósnak* és *Jánosnak* Boros-Jenőben a Hosszúhidas-útczában Botha István és Csolta Simon árváinak szomszédságában levő házat, Bánhodos és Kis-Csernel falut, a sámolykeszi részjóságokat és Rekettye pusztát; ezeket életök fogytáig Miklós leányai, Borbála, Zsuzsánna és Anna is élvezhetik⁶⁾.

Székely (Semjénfalvi) *Mózes*, Báthory István és Zsigmond jeles hadvezére⁷⁾, a szerencsétlen góroszlói csata (1601. aug. 3.) után is mindent elkövetett, hogy Erdély függetlenségét Basta ellenében megóvja. Fejérvári csatavesztése után Magyarországra futott, hol az aradi Solymosban, melyet Báthory Zsigmondtól 14,000 frtért nemrégiben vett zálogba, feleségéhez és cselédeihez csatlakozott. Solymost azzal a föltétellel adta át Bakta vagy Bektás temesvári basának, hogy ő viszont Kalodva várát engedje át; ha pedig Erdélyben a dolgok lecsillapúlnak, váraikat ismét visszacserélék⁸⁾. Temesvárról, hová menekült, török segítséggel tört Erdélybe, s fejedelemmé kiálttatta ki magát; 1603. júl. 22.-én azonban Brassó mellett Basta és Radul ellenében a csatával együtt életét is elvesztette. Hasonlónevű fia, midőn 1607-ben Rákóczy Zsigmond fejedelem 4000 frtért Lugassy Jánosnak adta zálogba a solymosi uradalmat, 1608. május 27. a fejérvári káptalan előtt ünnepélyesen tiltakozott ugyan⁹⁾, jogait azonban sohasem érvényesíthette.

Székely (Simándi) Istvánt II. György 1649. jún. 2. megneemesítvén, czimerébe lovasvitézt rajzoltatott¹⁰⁾.

Székely (Vajai) Balázs, Albani György és Luka János I. Ferdinándtól 1559. május 30.-án Bethlen Gábor és Toldy Miklós tövisgyeházi és újfalui¹¹⁾ s június 1. Ravazdy János tőperegi, tompai, szegye gyeházi, kurtafejéregyházi, batonyai és baktornyai s Kasztha Demeter tompai részjóságait és az egész Két-Sopron falut kapta¹²⁾.

Széll (Borosjenei) Pál borosjenei fizetett vitéz és Baka Ferencz alvárnagy 1649. jan. 27. nyerte a békésmegyei Murányt és Ditert¹³⁾.

Széll (Makói) Mihály 1650. új adományul kapta Kakucs, Batonya, Tompa, Sziond, Kunágota, Nagy-Iratos, Irinta, Dombegyháza, Bánkamarás, Csató-Kamarás és Dombiratos arad-, békés- és csanádmegyei falvakat s pusztákat. Ivadéka lehetett annak a Széll Istvánnak, ki 1581—99. Zarándmege főispánja volt¹⁴⁾.

¹⁾ *Kállay*, Székely nemz. 282. — ²⁾ *IV. L.R.* 120b—121a. — ³⁾ *VI. L.R.* 340. és *N.R.A.* 1821., 38. — ⁴⁾ *VII. L.R.* 242. — ⁵⁾ *VI. L.R.* 187—189. — ⁶⁾ *XXV. L.R.* 377—9. — ⁷⁾ *Életrajza Várfalvi Nagy Jánostól, Századok*, 1869., 526—545., 645—661. és 710—728. l. — ⁸⁾ *Bethlen F. Hist.* V. 168. *Deutsche Fundgruben*, I. 182. — ⁹⁾ *Fábián*, I. 66—7. — ¹⁰⁾ *XXIV. L.R.* 157b—158b. — ¹¹⁾ *Lib. Reg.* Ferd. et Max. 396. — ¹²⁾ *U.-o.*, 411. — ¹³⁾ *XXIV. L.R.* 46ab. Békésm. tört. évk. IV. 131. — ¹⁴⁾ *Nagy Iván*, X. 574—5.

Szizgyártó (Borosjenei) Mihály és Márton jenei vitézeket II. György 1647. január 17. emelte czímeres nemességre¹⁾.

Szikszy András borosjenei harminczadosnak Váradon a Péntekhely vagy Heaközhely nevű piacon álló házát, továbbá a Mankucshegyen levő szőlőjét 1607. június 13. minden közteher alól kivette a fejedelem²⁾.

Szilágyi (Borosjenei) Mihály és Fekete János Rákóczy Zsigmondtól 1607. júl. 9. kapta a zarándi Busest puszta falut³⁾ s 1609-ben Báthory Gábortól a nemességet⁴⁾. A család tekintélyének megalapítója *András*, ki 1643. Boros-Jenő alkapitánya⁵⁾, utóbb lugosi kapitány volt. Fiai Biharba, unokái Erdélybe, Székely-Kocsárdra származtak át s utóbb onnan írták magukat⁶⁾.

Szöcs (Borosjenei) család egyik ága 1616-ban, a másik 1620-ban nyert nemességet⁷⁾

Szöcs (Borosjenei) Gáspár és Péter jenei lakosokat II. György 1649. decz. 6.-án emelte nemességre. Czímerökben koronából kiemelkedő griffmadár látszik⁸⁾. András 1651-ben borosjenei becsüs volt⁹⁾.

Szöcs, máskép Szörös Pál borosjenei vitézt a fejedelem 1652. szept. 4. Boros-Megyer faluban az Agyagosban 1, Csuton pedig két szőlővel ajándékozta meg¹⁰⁾.

Szöllősy (Jenei) Mihályt 1629. decz. 12. emelte nemességre Brandenburgi Katalin fejedelemasszony és czímerébe tört villogtató emberi kart rajzoltatott¹¹⁾. Szöllősy Károly 1635. márcz. 13. elősmerte, hogy özv. Ghyczy Györgyné, szül. Bercsényi Zsuzsánna kifizette azt a száz frtot, melylyel neki Técs, Écsoka és Pipály falvakban levő részjóságai után tartozott¹²⁾. Sz. Mihály s felesége Rácz Erzsébet, valamint Borbély Ferencz s felesége Rácz Katalin 1663-ban Wesselényi nádortól pártfogó-levelet kapott némely csongrád-, békés- és zarándmegyei falvakra nézve¹³⁾.

Szörös (Borosmegyeri) László borosmegyeri lakost Rákóczy Zsigmond 1607-ben emelte nemességre. Égszínkék alapú katonai pajzsának mezejében bíborba öltöztetett levágott emberi kar egy kardot villogtat. Azonkívül egy házat is adott neki Boros-Megyer mezővárosban a Csincsvize-útczájában, Benesy István és Gödör András háza szomszédságában¹⁴⁾. Az új nemes 1609-ben már Zarándmegye egyik szolgabírája volt¹⁵⁾.

Sztán 1676-ban borosjenei nemescsalád¹⁶⁾.

Sztepán (Váradi) István s fiúutódai Báthory Zsigmondtól 1597-ben kapták Cseke-Vadászt¹⁷⁾, melybe a váradi káptalan őket még abban az esztendőben beigtatta¹⁸⁾. Atyjuk halála után Báthory Gábortól új adományul nyerték azt 1609. ápr. 20. János és általa testvérei, Ferencz és István¹⁹⁾. 1629-ben Sz. Ferencz egy Faragó János nevű vadászti szökött jobbágyát 60 talléron engedte át Elek Mátyásnak²⁰⁾. 1630. jún. 15. a váradi káptalan levéltárának őrei előtt Csekevadász zarándi és Kopacsel bihari faluját s bihar-mindszenti részjóságát fiának, Ferencznek, s esetleg még születendő fiainak, ha pedig ezek örökösök nélkül múltának ki, testvére, István utódainak vallotta be. Ezt 1630. jún. 22. Bethlen Gábor özvegye, Bethlen

1) *XXIII. LR.* 41a. — 2) *IV. LR.* 51ab. — 3) *U.-o.*, 102ab. — 4) *VI. LR.* 251. — 5) *Fábián*, I. 140. — 6) *Nagy Iván*, X. 716. — 7) *VIII. LR.* 189. *IX. LR.* 62. (Ez a kötet elveszett.) — 8) *XXV. LR.* 8ab. — 9) *U.-o.* 517—9. — 10) *XXVI. LR.* 182—4. — 11) *XVI. LR.* 137. — 12) *Századok*, 1884., 316. — 13) *NRA.* 853., 52. — 14) *IV. LR.* 133b. és *VI. LR.* 124. — 15) *Adattár*, II. 207. — 16) *Turul*, 1886., 34. — 17) *NRA.* 961., 37. E fasciculusban általán sok adat van a Sztepánokról. — 18) *NRA.* 781., 4. — 19) *VI. LR.* 168—9. — 20) *NRA.* 961., 60.

Kata is helybenhagyta¹⁾, a váradi káptalan pedig — de már Rákóczy György parancsára — 1631. be is igtatta Sz. Ferenczet²⁾. 1636—1649. közt Ferenczhez és Istvánhoz, kik lelkesen láttak Vadász újra-telepítéséhez, sokan (még nemesek is) elszegődtek jobbágyokul³⁾. 1650. ápr. 28. az idősebb Ferencz a váradi káptalan előtt tiltakozott az ellen, hogy Cseke-Vadászt, az ő örökös birtokát, szintén a fejedelmi kincstárt illető jószágok közé írták⁴⁾. Ferencz csakhamar elhunyt s a jobbágyok szegődtetését 1654—1657. közt már özvegye, Somogyi Zsuzsánna folytatta⁵⁾. — Boros-Jenő bukásával a Sztépánoknak is menekülniök kellett. Azonban alig fogtak a keresztények Várad ostromához, ők is lépéseket tettek ősi javaik visszaszerzésére s 1692. márcz. 30. a m. kir. kamara már tájékoztatta is az udv. kamarát Vadászt illető követelésökre nézve⁶⁾. A következő évben Sz. Dávid kérelmére az erdélyi guberniumtól kiküldött két táblai bíró csakugyan kiderítette, hogy Vadász s Nagy- és Kis-Megyes a Sztépánokat, illetőleg leánygon a Nagymegyesi Vajdákat illeti, míg a halmágyi jószágot illetőleg azt is kutatták, Vajda Miklós és Sztépán Margit fiának, Vajda Lászlónak ingóságai hogyan veszhettek el⁷⁾. Ezen Margit, Ferencznek és Somogyi Zsuzsánnának leánya, 1700-ban a leleszi konvent előtt tett végrendeletében testvérei, Ferencz és János tájékoztatására felsorolta azokat a bihari és zarándi részjószágokat, melyekből őket a törökök kiűzték⁸⁾. Az új szerzeményi bizottság azonban csak Biharban állította vissza őket javaik élvezetébe s ott a család ma is virágzik; Zarándban elvesztették uradalmukat.

Tatay István borosjenei fizetett lovasvitéz, ki 1648-ban Zarándmegye követe volt, II. György 1649. júl. 2. — fejedelmi kegyelmének tartamára — az aradi Kaszaperek pusztával ajándékozta meg⁹⁾. 1651-ben borosjenei jegyző volt¹⁰⁾.

Tauczy Mihály borosjenei lovasvitéz s felesége, Tálás Flóra, 1651. szept. 6.-án megvette néhai özvegy Mészáros Ferenczné, szül. Kun Ilona borosjenei házat¹¹⁾.

Tályay, másképp Szabó Pál borosjenei fizetett lovasvitéz 1643. szept. 16. a fejedelemtől házat kapott a jenei Hosszúhidas-utczában¹²⁾.

Társy Miklós, a XVI. században virágzó családnak, úgy látszik, utolsó tagja, 1599. szept. 24.-én Jósa Györggyel Zamordot és Avasdot kapta. (L. Jósa, 193. l.).

Telegdy Istvánnak — a Csanádnemzetség e nevezetes tagjának¹³⁾ — fiúága 1583-ban kihalt ugyan, a Mihályé azonban még 1653-ig virágzott¹⁴⁾. 1591-ben T. Pál feleségét a váradiak akadályozván abban, hogy Jenő vidékén levő két faluját használhassa, Rudolf király ezt mint sérelmet hozta fel a szinnyérváraljai értekezleten¹⁵⁾.

Teleky (Széki) aradmegyei törzsökös család¹⁶⁾ egyik tagja, *Mihály*, Báthory Zsigmondtól a zarándi Kápolna vidékén 1602-ben kapta Fanáczt, Musztecs és Boncsesd falvakat, melyekbe a következő évben igtatták be. E falvak birtokjogára nézve Basta 1602-ben vizsgálatot rendelt el. 1609.

¹⁾ *NRA.* 961., 61. és 1755., 35. *XVI. LR.* 103a—104b. — ²⁾ *NRA.* 961., 64. — ³⁾ *NRA.* 781. 5., 6., 8—10., 13., 18. — ⁴⁾ *NRA.* 1040., 52. és 1735., 36. — ⁵⁾ *NRA.* 781., 27., 31., 32. és 840., 54. — ⁶⁾ *NRA.* 781., 36. — ⁷⁾ *NRA.* 699., 15—16. — ⁸⁾ *NRA.* 71., 45. — ⁹⁾ *XXVI. LR.* 104ab. *Erd. Orsz. Eml. X.* 492. *Fábián*, I. 253. *Nagy*, XI. 73. — ¹⁰⁾ *XXV. LR.* 517. — ¹¹⁾ *U-o.*, 517—9. — ¹²⁾ *XX. LR.* 219b. — ¹³⁾ *Márki*, Arad Tört., I. 266—7. — ¹⁴⁾ *Nagy*, XI. 139—144. — ¹⁵⁾ *NRA.* 1088., 36. — ¹⁶⁾ *Márki*, Arad Tört. I. 367.

Nádudvary Jánossal együtt kapta Békés mezővárost, melyen 1614. megosztzkodtak, 1612-ben Fonác és Hema a Teleky Mihály fejedelmi testőrkapitányé. 1614-ben Teleki Istvánt és Jánost beigtatták Kis-Medgyes, Hema, Szék, Berettyó falvak s a béli részjóság birtokába. Ugyanakkor ő és felesége, Garázda Anna kapta Bethlentől Fanáczt, Muszteczet, Agaszt, Borzát, Terneczet, Lupsafalvát, Pintelakát, Kért, Kis-Medgyest, Hemát, Széket, Borostyát, Bélt, Magyar-Veresmartot, Gosztilestet, Hodostót és Bonczestet a királyi jogokkal együtt. 1617-ben zálogba vette a Jenő vidékén levő Piski egy részét. 1620-ban Fejér Zsuzsánna Teleky Istvánra és Jánosra hagyta a maga váradai házáat¹⁾. Idős Teleky Mihály és Garázda Anna fia volt Teleky *Mihály*, Apaí híres minisztere, ki, mint ifjú legény, 1657-ben Rákóczy György hűségében tartotta meg a jeneieket. (Született Váradon, 1634., elesett Zernyestnél, 1690. aug. 21.-én.) Földesuraságának Aradban és Zarándban nincs nyoma. Az egykori Garázda-javak regestrumát azonban 1698.-ban, úgy látszik, a végből készítették el a Telekyek, hogy a neo-acquistica commissio előtt a zarándi jóságokat is követelhessék.

Temesváry István borosjenei nemest 1601. homo regiusul jelölték Toldy beigtatásához²⁾. 1607-ben ugyanőneki Lippán is volt háza³⁾, Ferencznek pedig szőlleje a Makrahegyen⁴⁾.

Teremy (Váradai) Mihály a borosjenei vár uradalmi tisztartója, a fejedelemtől 1643. okt. 4.-én az aradi Püspökfalva nevű pusztát kapta⁵⁾; 1646. febr. 2. pedig váradai szőllejét szabadította föl Rákóczy a kincstári terhek alól⁶⁾.

Tépey Miklós és István borosjenei vitézeket II. György Váradon, 1654. nov. 14.-én nemesítette meg. Czímerökben fekete lovon ülő vörös ruhás vitéz jobbában kardot villogtat, baljában pedig a kantárszárát tartja⁷⁾.

Tibáth (Pankotai) Mihályt és Lőrinczet 1618-ban nemesítette meg Bethlen Gábor. Pajzsuk kék mezejében meztelen kardra szúrt véres törökfő látszik. Két szőllőt is kaptak a jenei Nagy-Makra-hegyen Nagy Ferencz és László Mihály jenei várkatonák szomszédságában⁸⁾.

Tilio Damján lőkősházi lakost II. György 1651. febr. 16.-án emelte nemességre⁹⁾.

Tisza (Borosjenei)-család a XVI. század közepén, Zarándmegyében vetette meg későbbi jelentőségének alapját. Első ismert tagja egy Tisza nevű katonatiszt, ki konstantinápolyi követségéről 1551. végén tért vissza¹⁰⁾. Ekkor még Makó volt a család törzshelye s onnan írta magát Tisza *György* borosjenei lakos is, ki felesége Cserepes Anna, sógora Szabó Dániel és sógorasszonya Szabó Ábrahámné (Cserepes Zsuzsánna) társaságában 1636. június 21. l. Rákóczy Györgytől Újfalu, Patak, Záb-rág, Kisfalu, Szemlek, Zagoricz, Nyárrév, Batida, Harag, Sebeshely, Tecz, Gurguria, Csela és Lalasócz, Arad-, Csanád- és Temesvármegyékben fekvő falvakat 600 forinton vette zálogba¹¹⁾. Györgynek és Cserepes Annának fia Tisza *István*, az államférfiú, ki Arad-Zarándban nagy gonddal látott családjá tekintélyének és gazdagságának megalapításához. Eleken és Csigtövisen már 1642-ben megvette húsz forinton és Zaránd faluban ötven

¹⁾ Valamennyi adat a *gyömrői* levéltár 1698. évi regestrumából. — ²⁾ *Adattár*, II. 156. — ³⁾ *IV. L.R.* 121b—122a. — ⁴⁾ *U.o.*, 109b—110a. — ⁵⁾ *XX. L.R.* 206b. — ⁶⁾ *XXI. L.R.* 164b. — ⁷⁾ *XXVI. L.R.* 536—8. — ⁸⁾ *X. L.R.* 91b—92a. Közölte *Fábián*, I. 213—4. — ⁹⁾ *XXI. L.R.* 337—9. — ¹⁰⁾ *Istorvált*, Frater György, 343. — ¹¹⁾ *XVIII. L.R.* 154a.

forinton Kemenczey Lászlónak részjóságait, melyekbe 1649-ben be is igották¹⁾. 1644-ben Nadányi Lászlónak Elek és Óstelek pusztákon, valamint Csigatóvis, Megyer és Pecsér falvakban levő részeit 1600 magyar forinton vette zálogba; két év múlva 200 tallérért Nadányi György is neki zálogosította el a maga részeit, melyek ugyanazon helyeken voltak²⁾. 1645-ben Székely Mózesnek borosjenei elhagyatott telkét 200 frton váltotta magához³⁾. 1648. márcz. 26. negyedmagával az elpusztult Soklyót szerezte meg a fejedelemtől⁴⁾. Már ekkor élénk részt vett Arad-Zaránd-vármegye életében és Záránd 1651. január 31.-én őt választotta egyik országgyűlési követéül⁵⁾. 1652. június 1.-én özv. Paisgyártó Mihálynétól s gyermekeitől 400 aranyon és (tallérját 1 frt 80 dénárral számítva) 100 talléron vette zálogba az aradi Dombegyház és Nagy-Iratos felét⁶⁾. István kétszer nősült; első felesége Daczó Zsuzsánna volt, a második Móre Zsófia⁷⁾. Résztént házasságainál, résztént birtokainál fogva oly tekintélyes volt már, hogy II. Rákóczy György főbb tanácsadói közé tartozhatott. Néhány évet fontos küldetésben kellett töltenie Konstantinápolyban, hol mint kapitáni, állandó orator, vagyis követ, 1656. novembere óta működött. Néhány hónapot uráért a Héttoronynban kellett végigszenvednie. —

Tisza-czímer.

1659. elején kiszabadult ugyan, de csak pár hét múlva tért vissza hazájába⁸⁾. »Úgy hiszszük — írta volt Barcsay fejedelem még 1659. január 16.-án⁹⁾ — nekünk Tisza nem kedvez, mert Jenővel együtt veszett el minden jószága nyavalyásnak«. — Talán testvére volt Tisza György, ki és felesége, Gáborjáni Anna, 1653. decz. 16. negyedmagával 1000 forinton vette zálogba a zarándi Bakonszeget¹⁰⁾ s 1655. okt. 23. perelt Eperjes, Porond és Bekény zarándi falvakért is¹¹⁾. 1658-ban, mikor a török Jenőt megtámadta, Tisza volt a várbeliek egyik béke-

követe; az ellenség azonban nem alkudozott; aug. 29.-én körülvette és szept. 2. elfoglalta Boros-Jenőt, minek következtében úgy szólván minden vagyonát elveszítette a két Tisza, István és György¹²⁾. A Tiszák különben nem mondtak le jogaikról. Alig tért haza követségéből Tisza István, 1659. május 29.-én 1500 frton a bihari Bradest falut s 650 frton Törpefalvát vette zálogba¹³⁾. Még azon év nyarán s 1660-ban ismételten járt követségben Szejdi Ahmed és Ali basáknál s jelentős része volt Várad védelmében, majd feladásában. Barcsay Ákos debreczeni harminczadossá, Kemény János pedig a kincstári jószágok igazgatójává tette; ez utóbbi hivatala azonban csak Kemény János elesteig (1662. jan. 23.) tarthatott¹⁴⁾. 1673-ban még élt¹⁵⁾. Fiai nem tudtak megnyugodni zarándi örökségök elvesztésében; s 1661-ben a jenei, 1670-ben pedig a gyulai hódoltságot pusztították¹⁶⁾. Az eddigiekből kitűnt, hogy a Tiszáknak inkább csak

¹⁾ *Parecz*, 14. — ²⁾ *U.-o.*, 13. — ³⁾ *U.-o.*, 12. — ⁴⁾ *XXII. LR.* 65b—66a. —

⁵⁾ *Fábián*, I. 86. — ⁶⁾ *NRA.* 1838., 95. — ⁷⁾ *Századok*, 1889., 143. — ⁸⁾ Követségéről *I. Századok*, 1889., 143—4. és *Nemzet*, 1885. nov. 28. — ⁹⁾ *Századok*, 1873., 411. —

¹⁰⁾ *XXVI. LR.* 248—250. — ¹¹⁾ *NRA.* 816., 17. — ¹²⁾ *Szalárdy*, Siralmas Krón. 380—2. — ¹³⁾ *XXVII. LR.* 166—8. — ¹⁴⁾ *Századok*, 1889., 445. — ¹⁵⁾ Életrajza: Borosjenei Tisza

István. Egy államférfi a XVII. századból. *Szilágyi* Sándortól. *Nemzet*, 1885., nov. 28. Gr. *Lászár* cikke a *Századokban*, 1889., 143—6. — ¹⁶⁾ *Törökmagyarkori Tört. Eml. VI. 16. Delejti*, 1859. 17. sz. *Tört. Társ.* 1863. XII. 255.

zálogjóságaik voltak Zarándban. A következő XVIII. század derekán Tisza György által indított és Tisza László által befejezett pörben a család Ágya, Szintye, Kisjenő falvakat, sőt Bernót, Kót, Sáros és Bökény pusztákat is követelte a kincstártól. Szöllősy János ugyan hamisaknak nyilvánította a fölmutatott okiratokat s azt állította, hogy a Tiszák javára megvesztegetett tanúk vallanak; a kincstár azonban elismerte a követelés jogosságát. Erre a pörre, mely nagyon jellemzi a török hódítás következtében teljesen fölforgatott birtokviszonyokat, a maga helyén még viszatérek.

Toldy (Szalontai) *István*, Báthory Zsigmond tanácsosa virágoztatta fel újból a Toldyak ősi családját, mely most jobbadán Szalontáról és Fekete-Bátorról írta magát. Szalontai Toldy István 1601. decz. 27.-én Zsigmond fejedelemtől Boros-Jenő várat és mezővárost, Vadászt, Nagy- és Kis-Nyüvedet, Gellát, Rokszint, Árokat, Árkostót, Mogyoróst, Új-Árkost és Monostort, továbbá Szent-Dienes pusztát, 84 falu és pusztá részirtokát kapta a borosjenei és a fejevári vár tartozékaiból s neki ajándékozta az örökösök nélkül elhunyt Buda István borosmegyeri, gacsalkéri, eperjesi, septelyi, telki és kóti részjóságait is¹⁾. A fejevári káptalan 1602. aug. 15. beigtatta őt — ha sok ellenmondás mellett is — ezekbe a roppant terjedelmű javakba²⁾. Zsigmond fejedelem bukásával azonban veszendőbe ment a vagyon. Fekete-Bátor mezővárost, Fazokas-Varsányt, Tövisegyház, Szentes, Vadászt, Megyert, Ölyvetet, Karalyost, Vizneket s magát Jenő várat, Pinkót, Mesztet, Gyarmatot, Apát és Feltót már 1604—5-ben Petneházy István használta³⁾, a többit pedig Ráczy János, Nagy János, Károlyi István, Farkas Farkas, Korossy stb. foglalta le, míg néhány falu közvetlenül a vár ellátására szolgált⁴⁾. Toldy István csakhamar meghalt s özvegye, Bánffy Klára és fia, Toldy *György*, 1607-ben a kolozsmonostori konvent előtt már maguk is elismerték Petneházy Istvánt az őket illető Karalyos, Viznek és Ölyvet törvényes földesurául⁵⁾. A család 1609-ben még megkísérettette jogainak elismertetését, de akkor is, azután is eredménytelenül.

Tolvaj Györgyöt 1663-ban Szöllősy Mihály, Borbély Ferencz és feleségeik, Ráczy Erzsébet és Katalin, eltiltották attól, hogy Görhe faluban jogokat gyakoroljon és semmiseknek nyilvánították e falura esetleg nyert adománylevelét⁶⁾.

Tóth (Borosjenei)-család 1615-ben nyerte nemességét⁷⁾. *Jakab*nak 1646-ban szülője volt a Makrahegy kövespataki részén⁸⁾. Tóth *Márton* s négy társa, mindnyájan borosjenei katonák, a fejedelemtől 1654. június 18. nyerték Belest, Mácsalakit, Botost, Félegyházát s Füzes felét⁹⁾.

Tóth (Kovácsi) Márton lippai katona 1631. aug. 6. többedmagával az erdélyi Vajasd falut és Fahíd pusztát nyerte a fejedelemtől¹⁰⁾.

Tóth (Mikelakai) Andrást és Mártont 1653. febr. 21. emelte nemességre II. György¹¹⁾.

Tóthváradjay Márton fejedelmi ajtónállónak Rákóczy Zsigmond fejedelem 1607. május 18.-án Gyulafejevárott a Vincze-útczában egész ház-

¹⁾ *Adattár*, II. 155—6. — ²⁾ *U.-o.*, 157. — 1609. évi átírata *Fábián*, I. 84—5. és *Adattár*, 1871., 432. — ³⁾ *Urbaria* et conscr. V—VI. fasc. 28. nro 62. és VIII. 128. (Orsz. lt.) — ⁴⁾ *U.-o.* VI. 41. — ⁵⁾ *N.R.A.* 1395., 32. — ⁶⁾ *N.R.A.* 853., 52. — ⁷⁾ *VIII. L.R.* 165. — ⁸⁾ *XXI. L.R.* 172b—173a. — ⁹⁾ *XXVI. L.R.* 390—1. — ¹⁰⁾ *Nagy* Iván, XII. 469—470. — ¹¹⁾ *XXVI. L.R.* 148.

helyet ajándékozott¹⁾. Testvére lehetett Izsák, ki azonban ez évben már nem élt; lippai házát 1607. június 28.-án Lugassy János lippai kapitány szerezte meg a fejedelemtől²⁾.

Tököly István grófnak 1659-ben a zarándi Lazuron is volt birtoka. Négy jobbágya 120 frt. erejéig állt jót, hogy Mogos Illés bruszturi lakos hű jobbágya lesz Váradi Rácz Jánosnak³⁾. Valószínű, hogy e falut felesége, Gyulaffy Mária, Bethlen István unokája kezével kapta 1651-ben. Grófi címét 1654. nov. 7. nyerte⁴⁾. Fia, *Imre*, a későbbi kurucz király, 1657. szept. 25.-én született. István, az erdélyi javak megszerzője, 1670. decz. 3. húnyt el a némettől ostromolt árvai várban.

Török (Lippai) Márton lippai vitéz és Polyák Márton 1609. szept. 16. kapta Báthory Gábortól az aradmegyei elpusztult Zonos, Andrásai és Gyakorócz (Kiakorc) falukat⁵⁾. 1610. febr. 1.-én Lippai Török Márton új adományul nyerte az aradi Kér, Tés és Bahincz falvakat⁶⁾.

Török (Váradi) *Mátét* s általa feleségét, Elek Krisztinát s fiaikat, *Istvánt* és *Ferenczet*, valamint leányaikat, Erzsébetet és Annát, jobbágyokból 1584. december 22. Kolozsvárt tette nemesekké Báthory Zsigmond. Háromszögű kék pajzsuk mezejében királyi koronán álló zöld magyar ruhás ember látszik, jobbában meztelen kardot villogtatva, baljában pedig három érett búzakalászszal⁷⁾. Nagyban hasonlít tehát a Tiszák címéréhez. Az Aradban most élő Váradi Törökök részéről Török József zarándi tisztartó 1772. január 27., midőn nemességét meghirdette, a Bethlen Gábor által 1621. megnesemített Pált vallotta ősenek⁸⁾; ez alapon azonban a megyei ügyész kétségbe vonta nemességét⁹⁾. Úgy látszik, maga a család sem ösmerte az 1584. évi — régibb — armalist. Török Istvánnak Zarándban jelentékeny jószágai voltak; 1649-ben Gyula-Varsándot, Jánosházát, Kis-Pélt s Biharban Völgy-Pankotát és váradi házát feleségére íratta át¹⁰⁾. 1646-ig Székudvaron is volt Török Miklósnak és utódainak egy részjóságuk¹¹⁾. Aradban a család csak a XVIII. század közepén kezdett ismét szerepelni.

Trombitás-
címer.

Trombitás, másképp Petróczy István lippai katonát, kit már 1607. aug. 10. házzal ajándékozott meg Rákóczy fejedelem a lippai Hosszú-útczában s egy sessio földet is adott neki¹²⁾, Báthory Gábor 1608. okt. 18. a paraszti állapotból testvérével, Petróczy Péterrel együtt nemességre emelte¹³⁾. T. István 1662. febr. 11. Wesselényi nádortól Soldos Istvánnal és Gombos Györggyel együtt kapta Pélt, Pecsért, Ságot, Nagy-Zerindet s a békési Gellát¹⁴⁾.

Tury (Borosjenei) Márton Báthory Gábortól 1609. márcz. 5. kapta a Feltót vidékén Zarándban levő Nadas falut¹⁵⁾. Fia lehetett

¹⁾ *IV. LR.* 46b. — ²⁾ *U.-o.*, 98a. és 204. — ³⁾ *NRA.* 1582., 45. — ⁴⁾ *Angyal*, Thököly Imre. I. 22. — ⁵⁾ *VI. LR.* 330—1. — ⁶⁾ *U.-o.* 473. — ⁷⁾ *I. LR.* 267. — ⁸⁾ Bethlen azonban 1621. nov. 20.-án csak egy Török *Péter* és János nevű jobbágyot nemesített meg; az első Balogh Mihály kapitány alatt szolgált. Címérében egy kardot villogtató emberi kar látszik. (*X. LR.* 10.) — Vajai Ibrányi Mihály váradi alkapitány kérelmére 1649. június 20. II. György is megnesemített egy Váradi Török János nevű vitézt, ki évek óta híven szolgált seregében s megnesemítette feleségét Mészáros Katalint s testvérét, Istvánt is. Címérékben egy pánczélos lovas vitéz gyors ügetésre nógatja lovát s késznek látszik arra, hogy minden támadás ellen megvédje a gondjaira bízott ügyet. (*XXIV. LR.* 108b—109a. — ⁹⁾ *Aradmegye jegyzőkönyve*, 1772., 69. sz. 1786., 1070. és 1752. sz.; 1787. 1554. és 2044. sz. — ¹⁰⁾ *XXIV. LR.* 108. *Parecz*, 14. — ¹¹⁾ *XXI. LR.* 164b—165b. — ¹²⁾ *IV. LR.* 121b—122a. — ¹³⁾ *V. LR.* 88b—89a. — ¹⁴⁾ *Ilaan.* Dipl. 254. — ¹⁵⁾ *VI. LR.* 90.

Mihály, ki 1651. febr. 23. II. Györgytől 1200 frton fejedelmi adományt eszközölt ki a zarándi Komlóson arra a két részbirtokra, melyek közül az egyiket Lukács deák ajándékozta neki, a másikat pedig Király Jánostól vette¹⁾.

Tury (Borosjenei) Miklós borosjenei vitézt II. György 1653. decz. 16. nemesítette meg²⁾.

Tury (Simándi) Mihály deákat és Jánost 1608. szept. 15. emelte nemességre Báthory Gábor. Azonkívül házat is adott neki Boros-Jenőn a Hosszú-útczában, Keresztes Erzsébet (özv. Jorny Boldizsárné), Keressy Pál s Méregh Anna (özv. Buda Jánosné) szomszédságában³⁾. A következő 1609. évben már mint Zarándmegye jegyzőjével találkozunk Tury Mihály deákkal⁴⁾.

Tury-czímer.

Turzay-családé volt I. Rákóczy György idejében Kis-Deszni, Zavard, Sztranosi és Bajczen falu, valamint Pleskucz a egy része⁵⁾.

Ujlaky (Borosjenei) *Fülöp* deák a borosjenei vár tisztartója Rákóczy Zsigmondtól 1607. aug. 2. az egész Sikula és Ternova falut, Pipály egy részét s Boros-Jenőben a Buda István és Ötössy Péter szomszédságában levő házat kapta⁶⁾. Ugyanő később négyezer frtot adott a borosjenei gyalog- és lovaskatonaság zsoldjára; ennek és hű szolgálatainak elismerése fejében halála után Bethlen Gábor 1623. május 22.-én fiának, *Pálnak* vetette zálogba az egész Sikula jobbágyfalut⁷⁾. Pál fia lehetett *László*, kit 1640. jan. 25. Gaudia Andrással együtt fegyverek vásárlására Danzigba küldött a fejedelem⁸⁾. Ujlaky 1641. ápr. 19. a teleki malomnak kijavítására buzdította Bornemisza Pált⁹⁾. Boros-Telek határában a Fejér-Körösön talán éppen ez a malom volt az, melynek felét a fejedelemtől 1000 magyar forintot megszerezte 1651. febr. 17.-én a borosjenei vitéz hadnagy¹⁰⁾. Ugyanakkor 1200 frton Sikulát is megvásárolta¹¹⁾. — 1656. márcz. 11. már mint borosjenei alkapitány vette zálogba a fejedelemtől Cserfalva, máskép Földvár aradi falut, mely 150 zászári tallér fejében azelőtt Nagy Péter borosjenei gyalog hadnagyé volt. E jószágot 50 tallér ráfizetéssel szerezte meg¹²⁾.

Vajda (Karánsebesi) *István* lugosi és karánsebesi bán Rákóczy Zsigmondtól 1607. aug. 10. a lippai Solymos-útczában a Marokházy-féle kőházat kapta¹³⁾. 1612-ben már ő volt Lippa főkapitánya¹⁴⁾, ki 1616-ban megtagadta az engedelmességet, mikor Bethlen török kézre akarta juttatni Lippát¹⁵⁾. Testvére lehetett *László*, kinek felesége, Marin Bucrentiana s gyermekei, Vajda Gábor, János, Kristóf, Katalin és Borbála 1623. május 20. tiltakoztak az ellen, hogy Szlatin és Fenes zarándmegyei falvakat Bethlen Gábor eladományozza¹⁶⁾. E családnak több nyoma nincs Arad-Zarándban.

Vajda (Magyarremetei) László a zarándi Komlós faluban egy rész-birtokot 1651. márczius 10.-én háromszáz magyar forinton vett zálogba a fejedelemtől¹⁷⁾.

Vajda (Nagymedgyesi) Miklós egyik leánya, Borbála, 1590-ben Tótvaradjai Kornis János felesége volt¹⁸⁾. Úgy látszik, ő szerezte meg Nagy-

¹⁾ XXV. L.R. 362—4. — ²⁾ XXVI. L.R. 251—2. — ³⁾ VI. L.R. 159—160. — ⁴⁾ U.-o., 306. — ⁵⁾ Fábian, I. 152. — ⁶⁾ IV. L.R. 110b—111a. — ⁷⁾ XIV. L.R. 57ab. — ⁸⁾ Erdélyi Orsz. Eml. X. 263—4. — ⁹⁾ Erdélyi múzeum. Kemény, Erdélynek történetei. VIII. 103—6. — ¹⁰⁾ XXV. L.R. 364—5. — ¹¹⁾ Parecz, 18. — ¹²⁾ XXVI. 634—5. — ¹³⁾ IV. L.R. 120ab. — ¹⁴⁾ Törökem. Okm. III. 107. — ¹⁵⁾ Erdélyi Országgy. Eml. VII. 47. — ¹⁶⁾ N.R.A. 1621., 38. — ¹⁷⁾ XXV. L.R. 413—4. — ¹⁸⁾ Pesty, Szörényi bánság, I. 476.

és Kis-Medgyest, melyek közül az előbbiről írta nevét. 1612. május 15. elvesztette, 1614. febr. 23. azonban visszakapta javait¹⁾. Unokái csak a török kiűzetése után, 1691. táján kezdték ismét keresni zarándi jogaikat. Vajda László 1691. decz. 11. Halmágyot és a bihari Súlyomköt megvétele ajánlotta a szepesi kamarának²⁾. Ez a Vajda László Vajda Miklósnak és Szeptán Margitnak fia volt. A kamara, valamint az erdélyi gubernium 1693-ban vizsgálatot rendelt el a Vajdák halmági s egyéb javait illetőleg és kiderítette, hogy Zarándban valaha Vadász s Nagy- és Kis-Medgyes volt az övék³⁾. Az utolsó Vajda, kiről e vidéken még emlékezet van, György, 1703-ban halmági tisztartó⁴⁾.

Varga Lukács és Péter 1638. borosjenei nemes varga volt⁵⁾.

Varsányi (Borosjenei) István 1607. aug. 22. Rákóczy Zsigmondtól nyert czimeres nemességet s Boros-Jenőben Rácz György és özv. More Mihályné szomszédságában egy házat⁶⁾.

Vas Benedek, Enyeden lakván, Arad-, Temes- és Csanádmegyékben levő jöszágai kezelését 1616-ban olyképen bízta Szentandrassy György jenei alkapitányra, hogy a jövedelem $\frac{2}{3}$ -a őt, $\frac{1}{3}$ -a pedig Szentandrassyt illesse⁷⁾.

Várady (Kéméndi)-család, I. I. rész, 337. l.

Verebélyi (Borosjenei) Mátyást először 1607. említik, mint borosjenei vitézt, kinek Boros-Jenőben háza van⁸⁾ s ki a fejedelemtől 1607. aug. 27. a Keszend vidékén levő Hunczfalut (a mai Honczisort) kapta⁹⁾. 1612. május 15. őt is számúzta Báthory Gábor; Bethlen Gábor azonban 1614. febr. 24. megkegyelmezett az ő hívének s fiát, János borosjenei vitézt, új adományyal örvendeztette meg 1622-ben a nagylippai kerületben (Aradban) levő Krivabara, Vizma, Dobrovicz, Kerkés, Székas, Izvoracz és Barincz falvakra nézve¹⁰⁾; e javakba azonban őt csak 1631-ben igttatták be¹¹⁾. Mindezen jöszágait már 1633-ban elzálogosította Teleky Jánosnak¹²⁾ s jöszágait többé sohasem váltotta vissza.

Veres (Borosjenei) András, neje Molnár Katalin s gyermekeik a fejedelemtől 1654. decz. 10.-én Ecseden nyertek nemességet, czimerökben lovas vitézzel¹³⁾.

Veres (Karkói) Dávid özvegyéé, Csicsery Margité volt 1608-ig az akkor Aradmegyéhez számított Facsát kastély, melyet Báthory Gábor 1608. szept. 22. az özvegy második házasságából származott Vesselényi Boldizsárnak ajándékozott¹⁴⁾.

Veres-czímer.

Veres (Megyery) Jánost és Ferenczet 1608. okt. 27. nemesítette meg Báthory Gábor. Házat is adott nekik a zarándi Megyer mezővárosban Mátyássy Mihály és Mátyássy Énea, továbbá egy szőlőt a Kis Ferencz, Szörös László és Veres Ferencz nemesek szomszédságában; s házat, szöllejét és szántóföldeit minden teher alól fölmentette¹⁵⁾. 1652-ben V. Dánielnek a borosmegyeri csúti hegyen volt szölleje¹⁶⁾.

Veres (Várad) István 1646. január 2., mint a várad hajdukatonák hadnagya s a mult évi szabadságharcz egyik vitéze, a zarándi Székudvaron levő azt a részbirtokot, mely zálogképen néhai Török

¹⁾ NRA. 1821., 38. — ²⁾ NRA. 1262., 70. — ³⁾ NRA. 699., 16. — ⁴⁾ *Thaly*, Archivum Rákócziánium. I. 231. — ⁵⁾ XXII. LR. 83b. — ⁶⁾ IV. LR. 139b. — ⁷⁾ *Pesty*, Szörényi bánság, I. 91. — ⁸⁾ V. LR. 194ab. — ⁹⁾ V. LR. 166b. — ¹⁰⁾ Gyömrői Teleky-It., 1698. évi regestrum. — ¹¹⁾ *U.-o.*, és *Gyulafejérv. kápt.* Cent. XX. 58. (Orsz. It.). — ¹²⁾ Gyömrői-It. — ¹³⁾ XXVI. LR. 431. — ¹⁴⁾ V. LR. 143b. — ¹⁵⁾ VI. LR. 124. — ¹⁶⁾ XXVI. LR. 184.

Miklóshoz, majd utódaihoz tartozott, 500 forinton zálogba kapta a fejedelemtől¹⁾.

Vesselényi Boldizsár 1608. szept. 22. nyerte az aradi Facsátot²⁾.

Vér (Köröstarcsai) **György**, Mihály és Gáspár 1614. decz. 9.-én Bethlen Gábertől 6500 frton vették zálogba a zarándi Felső- s Alsó-Fenest és Szelestyét³⁾. György öregségének egyetlen reménye fia, **András** volt, ki azonban a szalontai csatában (1636.) nyomtalanul eltűnt; halottnak hitték már s javait rokona, Boldvay Márton kezdte használni, midőn évek múlva, 1644. végén előkerült török rabságából a hős fiú. Atyja kérelmére az 1645. tavaszán a fejevári országgyűlés azonnal elrendelte javainak visszaadatását⁴⁾. Vér András ezentúl gyakran öltözködött törökösen, s jenei főkapitányát, Haller Gábort egyszer lelövessel fenyegette, mivel szemére hánytá ezt a viselkedését. Haller azért 1657. jún. 5. föl is kérte a fejedelemtől V. Andrásnak Komlóson levő 3 s Haroklyánban levő 2 ház jobbágyát⁵⁾. — 1648. Petneházy István özvegyének, Király Annának végrendelete értelmében Vér **Ferencz** az özvegy arany- és ezüstneműin s készpénzén kívül béli és jenei jószágait, a Prépost- és Orgonás-szöllőt, s Rokszin, Apa és Gyarmat falukat, Vér **Gáspár** utódai pedig Határ, Burdest és Rasztoka falukat örökölték⁶⁾. Vér Ferencz ezt az örökséget, illetőleg az 1200 frtban zálogul bírt Bél várát s Apát és Gyarmatot, melyet Király Anna 1000 frton vett zálogba, a fejedelemtől 1650-ben 3200 frtért kapta zálogul⁷⁾. 1651. szept. 6. II. György Boros-Jenőn a Hosszú-útczában Kenderessy Gáspár és Baka Ferencz szomszédságában házat, — az Orgonás-szöllőben Kandó István és Bogdán László — s a Prépost-szöllőben a fejedelem szülöje és Rácz Mihály szomszédságában egy-egy szöllőt ajándékozott neki; neki adta továbbá a pinkó-pusztai egész legelőt, mely Miskolczy István, Jeney Tamás és a borosjenei parochia legelője s Kis-Nyüved és a Fejér-Körös szomszédságában feküdt. Ezeknek zálogértéke 1500 frt. Átírta reá végül 3000 frt. fejében a Petneházy-féle Rokszin falut s a 3200 forintban elzalogosított Apát és Gyarmatot, összesen 7700 magyar forint s 500 forint fejében⁸⁾. Ugyanakkor vette zálogba a belényesi járásban levő Preszákát, Füzeget és Lonkát is⁹⁾. Nevezetes tagja volt a családnak **György**, 1648-ban már Boros-Jenő főkapitánya¹⁰⁾; tíz év múlva 1658-ban Deszni vár kapitányává szintén őt nevezte ki II. György; mire azonban odaért, a török már elfoglalta a várat¹¹⁾ s Vérék jószágai is török kézre kerültek. 1667. szept. 7. Vér **Mihály**, azelőtt bihari alispán, Kállóból arra kérte a gyulai bég-zadét, engedné meg, hogy pénzen vásárolt falvai, Dombegyház, Nagy-Iratos¹²⁾, Nagy-Deszk, Földvár, Szödin, Zabrak, Kisfalud, Szemlek, Ternova, Kenderatók, Nyék, Técs, Szilas, János-háza és Csókás jobbágyai beküldjék neki, mint földesúrnak, tartozásaiikat¹³⁾.

Vizkeleti Jakab I. Ferdinántól 1559. aug. 1. harmadmagával kapta Gyorokot és Radnát¹⁴⁾, 1560. júl. 16.-án pedig Alsó-Társ, Erdős-Kereki, Nemes-Vásári és Bánvásári falvakban a Torkos-javakat¹⁵⁾.

Vizy János, borosjenei vitéz, öreg ember volt már 1636. okt. 26. is,

1) XXI. LR. 164b–165b. — 2) V. LR. 143b. — 3) NRA. 1821. 31., §. 11. — 4) 1645: 3. ú-cz. (Erd. Orsz. Eml. X. 435. — 5) Szilágyi, Erdély és az é.-k. háború, II. 410. — 6) NRA. 832., 37. és 940., 20. — 7) XXIV. LR. 223b–224a. — 8) XXV. LR. 512–3. — 9) U.-o., 514. — 10) XXII. LR. 65b. — Erd. Orsz. Eml. X. 484. — 11) Szalárdy, 410. — 12) A Tnk. Tört. Eml. (VI. 387.) Nagy-Szatócsot ír, kétségkívül hibás olvasás következtében. — 13) U.-o., 387–8. — 14) Lib. Reg. Ferd. et Max. 407. és 414. — 15) U.-o. 474.

midőn Szalárdy Jánossal Bélfelé ügyekezvén, az úton nagy árvízben lova hátán tölté az éjt »és csak néha csubbantván lova a vízben egyet-egyet orrával, virradott vala meg«¹⁾. Talán fia volt az a Víz János borosjenei fizetett katona, ki 1649. jún. 2. a békési Eperjest kapta²⁾.

Zagyvay Simon, Bélaváry György és Vízkeleti Jakab 1559. aug. 1. Radna falut³⁾, Sysman Ferencz magvaszakadtával Gyorokot s a csanádi Oroszlános faluban a Besnyő- és Telegdi-részeket nyerte adományúl⁴⁾ Előbb Derencsényi Farkas várának, Salgónak kapitánya volt. Ágyúknak nézte az Arszlán fejevári bég kerekerekre rakott fatömjkeit s 1554-ben feladta a várat⁵⁾.

Zarándy György borosjenei nemes katonát, ki Boros-Jenőben s más várakban az ellenség ellen mindig híven szolgált, Rákóczy Zsigmond 1607. június 27.-én a Kápolnás vidékén levő Baltin pusztúlt faluval ajándékozta meg⁶⁾. Gyermekéi (*Fános*, Borbála, Zsuzsánna és Katalin) ezt, Balta névvel, 1646-ban új adományúl kapták.

Zodoray Mihály 1608-ban borosjenei nemes háztulajdonos⁷⁾.

Zólyomy Miklós, Paraszthy Ferencz és Bornemisza Gáspár I. Ferdinándtól 1559. május 9. nyerte Haraklyán, Komlós, Szent-Márton, Gyula-Varsánd, Elek, Boros-Megyer, Nyék és Fajdas falvakban a hűtlen Massay László javait⁸⁾. 1566-ban a törökök ellen vívott csatában esett el⁹⁾.

Zöldy (Borosjenei) *Demeter* borosjenei lakos 1601-ben Toldy beigatásához homo regiusul volt jelölve¹⁰⁾. 1607. aug. 25. Rákóczy Zsigmond Magyar-Dud egész birtokával ajándékozta meg ezt a borosjenei vitéz¹¹⁾. 1612. máj. 15. Erdélyből őt is száműzték a rendek és csak 1614. febr. 23. kegyelmeztek meg neki¹²⁾. 1646. május 8. Zöldy *István* borosjenei várnagy a fejedelemtől egy szállót kapott a Makrahegy Kövespatak nevű részén Tóth Jakab, Oláh Mladin és Csóka Mihály szomszédságában¹³⁾. Testvére lehetett *Gáspár*, 1648-ban már a borosjenei vár és őrség alkapitánya¹⁴⁾, kit hű szolgálatai elismeréséül II. György 1649. febr. 10. a jenei Boganczos-hegyen Pap István, Petrovics István és Bornemisza Pál árvái szomszédságában levő szölleje után minden teher alól fölmentett¹⁵⁾. Csakhamar meghalt. Feleségétől, Nikodin Krisztinától, két gyermeke maradt, Gáspár és Anna. Az özvegy 1652. szept. 3.-án ezek nevében is zálogba vette a kápolnai járásban levő Ples és Magyar-Dud részjóságait¹⁶⁾. Zöldy István még élt 1653-ban, midőn decz. 16. a fejedelem neki s még három társának ezer forintért zálogba vetette Bakonyszeget¹⁷⁾. A következő évben azonban ő is elhunyt s 1655. okt. 23. már özvegye, Bánhegyessy Zsuzsánna perelt a Szentandrásyak eperjesi, porondi és bekényi jóságaiért¹⁸⁾. Utódaikról az oklevelek nem emlékeznek ugyan, 1736-ban azonban Boros-Jenőben még élt három Zöldy (Venczel, Ferencz és Márton), kik nemeseknek voltak bejegyezve, de zelemi előnévvel. Dúdon, Pankotán és Agrison Zöldy János és József még 1815-ben is tanúkat állított annak bizonyítására, hogy ők ebből a nemescsaládból valók¹⁹⁾. Nemessegöket azonban nem ösmerte el Aradvármegye.

¹⁾ Szalárdy, 128. — ²⁾ Haan, Dipl. 243—4. — ³⁾ Lib. Reg. Ferd. et Max. 407. — ⁴⁾ U.-o., 414. — ⁵⁾ Budai, Polg. Lex. III. 530—1. — ⁶⁾ IV. L.R. 129a. — ⁷⁾ V. L.R. 194ab — ⁸⁾ Lib. Reg. 389—390. — ⁹⁾ Budai, III. 623. — ¹⁰⁾ Adattár, II. 156. — ¹¹⁾ IV. L.R. 141b. — ¹²⁾ NRA. 1821., 38. — ¹³⁾ XXI. L.R. 172b—173a. — ¹⁴⁾ 1648: 17. t.-cz. (Erd. Orsz. Eml. X. 484.) — ¹⁵⁾ XXIV. L.R. 49b—50a. — ¹⁶⁾ XXVI. L.R. 30—1. — ¹⁷⁾ U.-o. 248—250. — ¹⁸⁾ NRA. 816., 17. — ¹⁹⁾ P. Nagy László naplója. (Kézirat). 1325. sz.